स्पंदन १९९४-९५

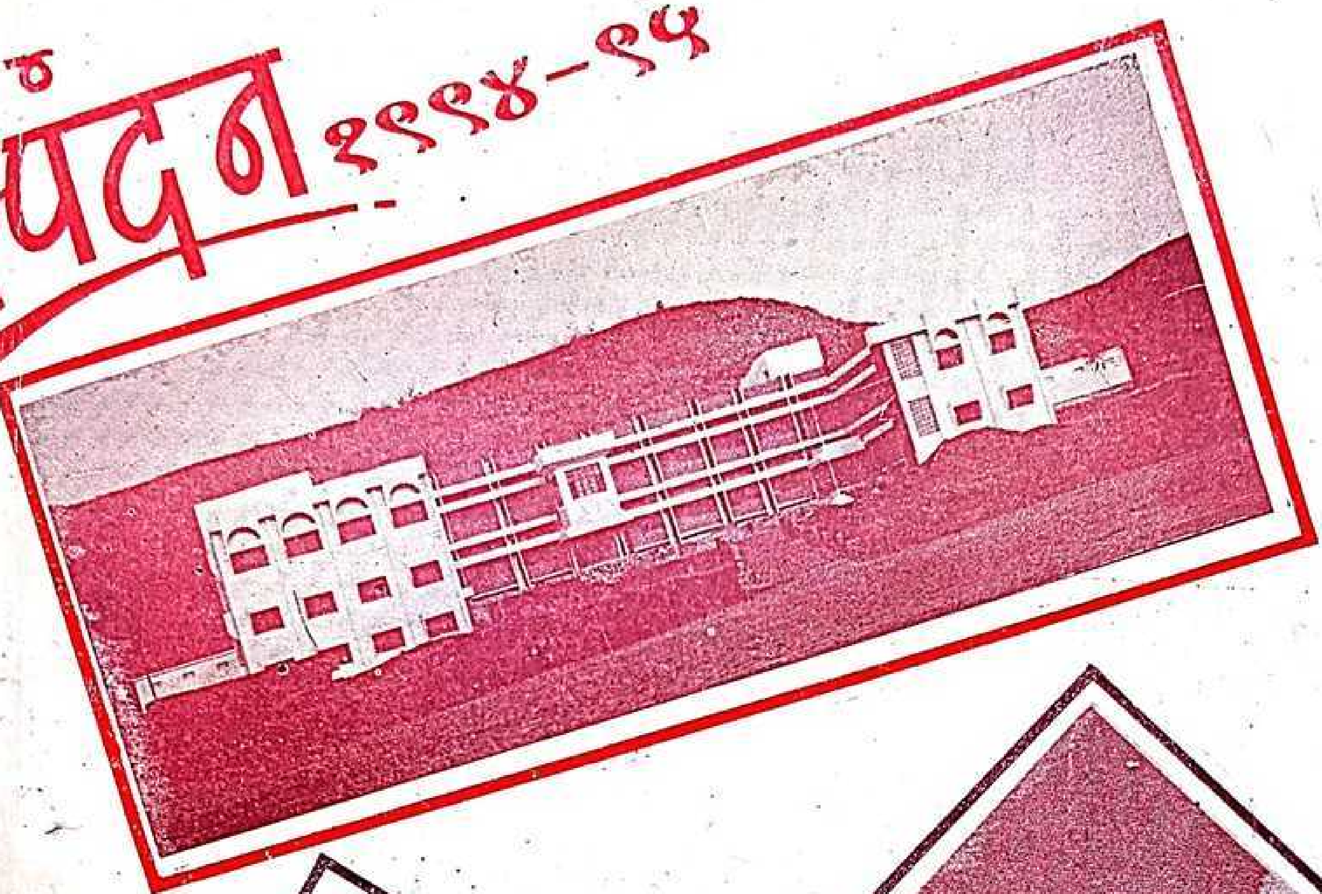

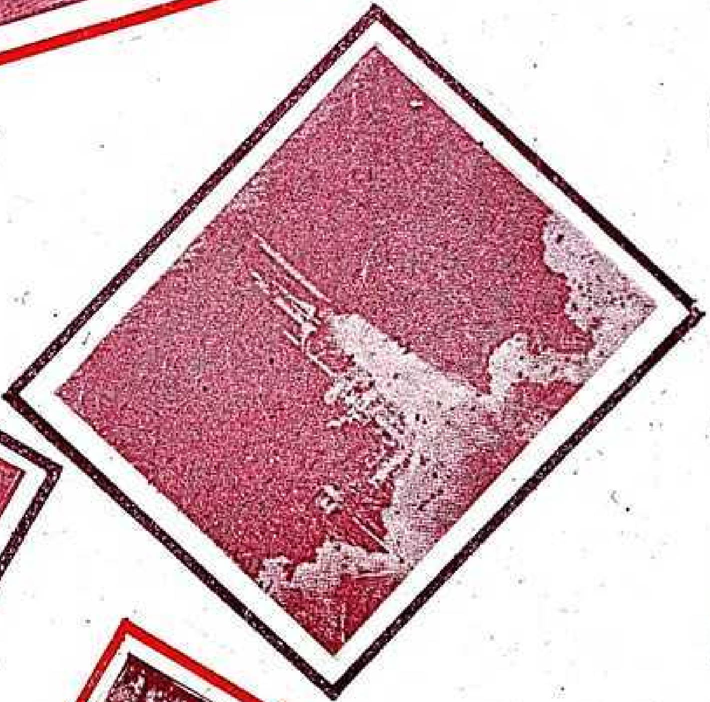

दूधसाखर

महाविद्यालय, बिद्री. (मौनीनगर)

श्री. भोगावती सहकारी साखर कारखांना लि. शाहुनगर - परिते
ता. करवीर, जि. कोल्हापूर

श्री. कुंभी कासारी सहकारी साखर कारखांना लि., कुडित्रे
ता. करवीर, जि. कोल्हापूर

श्री. दुधगंगा वेदगंगा सहकारी साखर कारखांना लि., बिद्री.
ता. कागल जि. कोल्हापूर.

वरील तीन कारखान्यांची रिकव्हरी बाबत
अग्रेसर असलेली भारतातील एकमेव

युनायटेड को - ऑप. डिस्टिलरी लि.,

परिते ता. करवीर जि. कोल्हापूर

रेक्टीफाईड स्पिरिट् व डिनेचर्ड स्पिरिटचे
3300 गैलनस्पिरिटची उत्पादन क्षमता
संपुर्ण महाराष्ट्रात देशी दारू
उत्पादनात आघाडीवर असलेली.

मा. पी. जी. मेढे मानद् कार्यकारी संचालक	**मा. ज्ञानदेव गुंडु फराकटे** व्हा. चेअरमन	**मा. भगवान रामा पाटील** चेअरमन
मा. दत्तात्रय चंद्रोबा नरके चेअरम- कुमी कासारी सह. सा. का. कुडित्रे.	**मा.आनंदराव पाटील (कौलवकर)** चेअरमन -भोगावती स. सा. का. परिते.	**मा.दिनकरराव जाधव** दूधगंगा वेदगंगा सह. सा. का. बिद्री.

आणि संचालक मंडळ

भावपूर्ण श्रद्धांजली

' स्पंदन ' वार्षिक अंक काळात खालील
मान्यवर व्यक्तिंचे दुःखद निधन झाले.

भारताचे माजी राष्ट्रपती ग्यानी झैलसिंग,
माजी पंतप्रधान मोरारजी देसाई,
चित्रतपस्वी भालजी पेंढारकर,
माजी केंद्रीय मंत्री सरदार स्वर्णसींग,
भारताचे लष्कर प्रमूख बी. सी. जोशी.
दूधगंगा वेदगंगा सहकारी साखर कारखाना लि., बिद्रीचे
संस्थापक चेअरमन व शिक्षण महर्षी व्ही. टी. पाटील,
ख्यातनाम विज्ञान व शिक्षण तज्ञ जगदिशचंद्र जैन,
जेष्ठ संसादपटू मधू लिमये,
संस्थेचे माजी संचालक संभाजीराव चव्हाण,
तसेच देशातील सामाजीक, शैक्षणिक, आर्थिक ,
सांस्कृतिक, साहित्य, कला,
सहकार, महाविद्यालयाचे आजी माजी विद्यार्थी,
परिसरातिल ज्ञात अज्ञात लोक दिवंगत झाले.

त्याना नम्रतापुर्वक अभिवादन करून
भावपूर्ण श्रद्धाजंली अर्पन करीत आहोत ॥

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळाचे

दूधसाखर महाविद्यालय , बिद्री.

तालुका - कागल, जिल्हा - कोल्हापूर

प्रकाशित वार्षिक नियतकालिक - १९९४-९५

- अंक 3 -

स्पंदन

संपादक मंडळ

अध्यक्ष

प्राचार्य शिवाजीराव पाटील

कार्यकारी संपादक

प्रा. दत्तात्रय पाटील

विभागीय संपादक

प्रा. आनंद वारके - मराठी

प्रा. धनंजय दिघे - हिंदी

प्रा. दत्तात्रय पाटील - इंग्रजी

प्रा. राजेंद्र चोपडे - विज्ञान

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळाचे

दूधसाखर महाविद्यालय, बिद्री

(मौनीनगर)

तालुका - कागल, जिल्हा - कोल्हापूर

॥ विद्या परम् भुषणम् ॥

॥ स्पंदन ॥

वार्षिक अंक तिसरा

१९९४ - ९५

DUDHASAKHAR SHIKSHAN PRASARAK MANDAL, BIDRI.

MANAGEMENT COMMITTEE

HON. SHRI. DINAKARAO JADHAV
PRESIDENT

HON. SHRI. NAMDEVRAO BHOITE
M. L. A.

HON. PRAVIN PATIL
Vice President

HON. K. D. GOSAVI
General Secretrary

HON. PRIN. SHIVAJIRAO PATIL

HON. V. K. MORE

HON. N. B. SURYAVANSHI

HON. B. B. PATIL

HON. M. G. FARAKATE

HON. D. G. FARAKATE

HON. S. D. SURYAVANSHI

HON. R. D. PATIL

HON. K. P. PATIL

HON. R. G. PATIL

HON. M. K. BARADESKAR

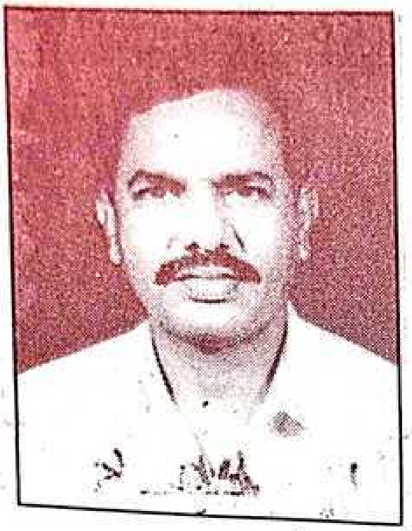

HON. N. K. CHOUGALE

HON. K. G. NANDEKAR

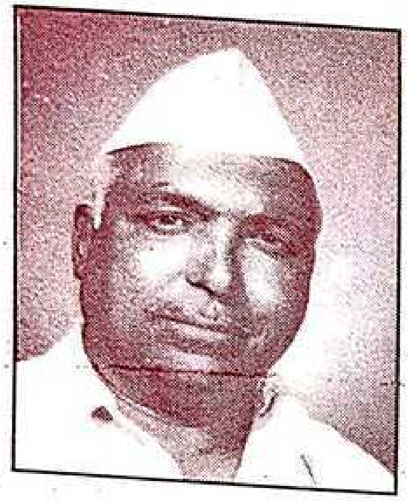

HON. C. J. VADEKAR

HON. V. D. KAMBALE

HON. MRS. V. A. CHAVAN

HON. MRS. M. P. PATIL

HON. B. S. PATIL

HON. Y. S. PATIL

मराठी विभाग

श्रवणसुखाच्या मांडवी । विश्व भोगी माधवी
तैसी सासिन्नली बरवी । वाचावल्ली ॥

–ज्ञानेश्वरी

अनुक्रमणिका

मराठी विभाग

गद्य :

१	आशा	: ज्ञानदेव पाटील	बी.एस्सी.भाग-२
२	चिंतन	: पांडूरंग कांबळे	बी.ए.भाग-२
३	एक समर्पित विद्युलता मेघा पाटकर	: नामदेव मस्कर	बी.एस्सी.भाग-२
४	स्टार गुटखा प्राणघातक व्यसन	: विजय बिल्ले	बी.ए.भाग-३
५	जगत असताना	: सुनिल वारके	बी.ए.भाग-१
६	संध्याछाया	: कु. स्मिता येरूडकर	बी.ए.भाग-२
७	आजचा युवक आणि त्याची कर्तव्ये	: कु. पुष्पलता पाटील	बी.ए.भाग-२
८	कसा असेल उद्याचा भारत	: विनोद वारके	बी.ए.भाग-२
९	दुःख : एक शोध बोध	: कु.शुभांगी कुलकर्णी	बी.एस्सी.भाग-३
१०	आनंद यादव : कसदार ग्रामीण साहित्यीक	: वसंत कदम	बी.ए.भाग-३
११	तिसरे केशवसुत .... नारायण सुर्वे	: यशवंत कांबळे	बी.ए.भाग.-२
१२	लेखनकार	: कु. कृष्णाबाई पाटील	बी.ए.भाग-१
१३	प्रदूषण	: महेकर एस.एस.	बी.ए.भाग-२
१४	भाकरी	: एस.बी.गोसावडेकर	बी.ए.भाग-१
१५	प्रेम परिक्षण	: संकलन-प्रा.डी. एन.पाटील	
१६	उपकाराचे फळ	: पांडूरंग लोंढे	बी.ए.भाग-३
१७	आजार नव्हे बाजार	: शरद चौगुले	बी.ए.भाग-१
१८	.... आणि मुक्काम पडला	: प्राचार्य शिवाजीराव पाटील	
१९	आत्महत्या	: पांडूरंग लोंढे	बी.ए.भाग-३

मराठी विभाग

पद्य :

१	स्वातंत्र्याची गाथा	: विनोद वारके	बी. ए. भाग –२
२	वाटतं कधी	: एल. एच. बरगे	बी. ए. भाग – २
३	शल्य	: दामोदर कांबळे	बी. ए. भाग – २
४	पूढे .... पूढे	: कु. गोकुळा चौगले	बी. ए. भाग – १
५	धरती	: उत्तम चव्हाण	बी. ए. भाग– २
६	वेड मन	: कु. विद्या भोसले	बी. एस्सी. भाग – ३
७	स्मृती	: रणजीत शेणवी	बी. एस्सी. भाग –१
८	प्रेमांकूर	: जे. डी. जांभळे	बी. एस्सी. भाग –२
९	२१ वे शतक	: तानाजी चौगुले	बी. ए. भाग – १
१०	दुःख	: जीतेंद्र डवर	बी. ए. भाग – १
११	तुझी साथ	: एम्. जी. चौगुले	बी. ए. भाग – २
१२	ठरवून सुद्धा	: मिलींद माने	बी. एस्सी. भाग – १
१३	क्रांती	: शशिकांत कांबळे	बी. ए. भाग – १
१४	वणवा	: एन. के. कांबळे	बी. एस्सी. भाग – २
१५	पण कळलच नाही	: पंडीत कांबळे	बी. ए. भाग – १
१६	विनंती	: एस्. एम्. धारव	बी. ए. भाग – २
१७	असं वाटतं	: एस. पी. प्रभावळेकर	बी. ए. भाग – २
१८	शेवटची भेट	: संजय पाटील	बी. ए. भाग – ३
१९	अजब काळ आला हो	: धनंजय देसाई	बी. एस्सी. भाग – २
२०	हूरहूर	: वासुदेव चव्हाण	बी. एस्सी भाग – १
२१	अमरत्व	: प्रकाश कांबळे	बी. ए. भाग – १

आशा

'आशा', हे कोणत्या मुलीचे वा विश्वसुंदरीचे नाव नाही. ही एक अशी चीज आहे की जी माणवाला मारते अन तारते. तर हे कशावरुन. मानव हा जगत असतो तो फक्त आशेवर आणि हीच आशा आपली मर्यादा ओलांडून गेली तर त्यात मानवाचा घात सुद्धा होऊ शकतो. माणवाची आजपर्यंत कधीही आशा संपलेली नाही. ती अमर आहे. तिचा अंत कधीही होत नाही.

आपलेच उदाहरण घ्या ना. आपण लहान असतो त्यावेळी आपल्याला वाटते आपण मोठे व्हावे, भरपूर शिकावे. ही आपली काय असते? तर आशाच. झालं, आपण मोठे झालो शाळा शिकलो. आता काय? तर सोन्यासारखी चांगली नोकरी मिळावी. चार पैसे हातात खुळावेत. सर्व सुखसोई मिळाव्यात. चार माणसात आपली पत रहावी, मानपान मिळावा. ही सुद्धा आपली काय असते? आशाच. झालं इथ सुद्धा आपली आशा संपलेलीच नसते तर तिला ज्यादाच उतु आलेली असतं. आपल्याला वाटत असतं असपल्या बरोबऱ्याचं लगीन झालं. आपलही लगीन व्हावं पोरं-बाळं व्हावीत. आपला संसार सुखाचा व्हावा. एवढं होऊन सुद्धा इथं आपली आशा संपली नाही का?आता वाटतं संसाराचा गाडा बराच ढकललां पण अडचनी आल्या तरी सुद्धा म्या मेचलो नाही की कुठं थांबलो नाही. आता तर बोरं-बाळं हाता त्याली आलेत. त्यांच सुद्धा शिक्षण चांगल झालं. सोन्यासारखी नोकरी मिळाली पण...पण काय? माझ्या लेकीच हात तेवढा पिवळ केलं असतं तर बरं झाल असतं. हे काय? आशाच झालं ते सुद्धा पूर्ण झालं.पोरा बाळांची लग्न-व्हरांड झाली. आता तरी त्या म्हाताऱ्याची आशा संपली नाही.? तर आता म्हातारपणी आपलं मन घोळत असत ते नातवंडाच्या भोवती नातवंड तेवढी डोळ्यान पहावीत आणि ढोळं मिटाव अस फक्त म्हणतो पण त्याची ती आशा संपलेली नसते तर आता ती चांगली नेटनेटकी व्हावीत त्यांची लग्न -व्हराड पहावीत, परतुंड पहावीत याच्या तर शेनी खाटात गेलेल्या असतात तरी सुद्धा त्यांची आशा संपलेली नसते. तर आपल्या मागे आपल्या पोरांबाळांचे कसे होणार? संसाराचा गाडा सुरळीत ढकलणार काय? अशा एक ना हजार गोष्टींची आशा तो मणे ठेऊनच जातो. आपली आशा संपली? नाही. म्हणूनच आशेला अंत नाही. ती अमर आहे. आपल्या मागे ती राहूनच जाते. आपण येतो तसेच निघुन जातो मागे रहाते ती फक्त आशा. आशाही पुरुषापेक्षा स्त्रीयांमध्ये जास्त. तीला ते मिळाले मग मला का नाही. त्यात आला सोन्याचा मोह जास्त. शेजारणीला जर दोन तोळं सोनं मिळालं असल तर मला तीन तोळं का मीळू नये. ही तीची आशा असते. मग तीथं ती आपल्या परिस्थीतीचा

अजीवात विचार करत नाही.

एखाद्या व्यक्तीला निटनेटके कपडे, दागीने किंवा फॅशन करायची सवय असते. आणि तशी तीने फॅशन केली तर तशीच आपल्यालाही निटनेटके कपडे, दागीने मिळावेत असे दुसरीला वाटते. ही तीची आशाच असते.त्यांत बायकांच्या आशांना उतु कधी येते तर एखाद्या सामाजीक कार्यक्रमात
चार चौघी गोळा झाल्या की हे त्यांचं सुरु असते. तु कधी आणलेस ते कधी आनलस माझ पण
मालक ह्या पगाराला अनायचं म्हणाल्यात. तिथं ती आपल्या नवऱ्याच्या पगाराचा विचार करत नाही. ही सुद्धा तीची आशाच असते. आशा ही माणसाची कधी संपत नाही. शेवटी वाढते पण कमी
होत नाही.

आशा माणसाला जेवढी चांगली तेवढी वाईट सुद्धा माणूस आशेमुळे बरबाद सुद्धा होऊ
शकतो. अति आशा पण बरी नाही. तिच्या मर्यादेच उल्हधन झालं किंवा मर्यादेपेक्षा जास्त आशा
जर मनी बाळगली तर माणूस कधीही सुखी होऊ शकत नाही. आपले आहे त्याच्यात समाधान
माननारीच लोक सुखी होतात. त्याना पण आशा असते पण ती प्रमाणात.

ज्ञानदेव पाटील
बी. एस्सी. भाग २

□ □ □

❀ स्वातंत्र्याची गाथा

आली उद्धराया, स्वातंत्र्याची गंगा
लोकशाही घाली, बंगल्यात पिंगा.

नाही स्वाभिमान, नष्ट झाली नीती
उजळ माथ्याने नांदते अनीती.

देशसेवेमाजी नेते दंग झाले
'गरीब हटाव' नित्य जप चाले

सत्तेचा राक्षस नाचतोय नंगा
राष्ट्रीय ऐक्याला लागलाच भूंगा

स्वातंत्र्याचे स्थळा आज हो ! मंगले
सत्ताच बनली भुतांचे बंगले

गरीबांच्या हाती भिकेची ती झोळी
स्वतंत्र्यात रोज भरणाची पाळी !

न्याय देवतेचा होणार का अंत
स्वातंत्र्य देवीला पडलिया भ्रांत !

विनोद वारे
बी. ए. भाग -

□ □ □

चिंतन

अन्न, वस्त्र, निवारा ह्या गोष्टी जशा मानवाच्या अत्यंत महत्त्वाच्या मानल्या जातात, त्याप्रमाणे प्रेम, जिव्हाळा आणि आपुलकी ह्या तिन्ही गोष्टी मानवाच्या अंगी वास्तव्य करुन मनात बसलेल्या हव्यात. जगणे म्हणजे तरी काय? जगणे म्हणजे दोन वेळेचे पोटाला अन्न मिळवणे. पण काही महाभाग असे आहेत की, जगणे म्हणजे जीवन स्वर्गात उचलून धरणे होय. पण जगणे म्हणजे त्याचा खराखुरा अर्थ, येईल त्या संकटासमोर धैर्याने सामोरे जाणे होय. तरी पण माणूस असा जीवनापुढे हतबल का होतो तो खेचतो. त्याची मनोकामना पुढे झेप घेत नाही. आणि शेवटी तो नको त्या विचाराचा गुलाम बनतो. समाजापुढे कळल्यासारखे कृती करतो.पुढच्यास ठेच मागचा शहाणा या म्हणीचा अर्थ आज पूर्णपणे बदलला आहे. माणूस हा माणूस राहिलेला नाही, तो आज राक्षसी वृत्तीचा बनला आहे. भारतीय संस्कृतीचे विघटन होते की काय? याची भिती आज प्रत्येकाच्या मनात खिळून राहिलेली आहे. जगा पण प्रेमाने, जगा आपुलकीचा सहारा एकमेकाला द्या.एखाद्याचा हेवा करु नका. दिनदुबळ्यांना मदतीचा हात द्या.

आज मानव स्वार्थापोटी बळी जात आहे. स्वार्थ हा घटक समाजात महत्त्वाचा घटक म्हणून वावरत आहे. निंवात आचरणात पूर्णपणे बदल होत आहे. आज त्याला विश्वाची, देशाची, धर्तीची आणि ईश्वराची कल्पनाच अढळत नाही. तो स्वार्था पुरताच विचाराचा ननोरुग्न बनलेला आहे. त्याला एवढी सुद्धा जाणीव होत नाही. मी बदललो, माझा समाज बदलला पण आईची माया आणि ईश्वराचे आस्तित्व ह्या धर्तीची कार्याची किंमत, सूर्य, चंद्र यांची चंदना प्रमाणे झिजणारे कार्ये, निर्मळ मनाची गंगा अजूनही आहे. ह्या परिस्थितीत आपले अस्तीत्व ती सावरुन वाहात आहे.

मानव बदलला म्हणून त्याचे कार्य बदलले म्हणून त्याने आपले कार्य आहे त्या परिस्थितीत अजून कार्यरत ठेवले आहे. भूकंप, बॉंबस्फोट, प्लेग यासारख्या महाभयाणक घटना घडल्या म्हणून सूर्याने आपले प्रकाशने थांबवले नाही, की नदीने आपले संथ मनाने वाहाने थांबविले नाही. या धरतीची ईश्वराची एवढी अजोड साथ आहे. की त्याचे मोजमाप करणे आमच्या सारख्या सामान्य मानसांना स्वर्गाकडे टक लावून वर झोपल्याचे स्वप्न होय.

या धरतीवर थोर संत जन्मले, महान क्रांतीवीर जन्मले तसेच राक्षसी वृत्तीची गुंड माणसे ही जन्मली म्हणून या धरतीची किमयाच वेगळी आहे.

पांडुरंग कांबळे.

बी.ए.भाग - २

एक समर्पित विद्युलता: मेधा पाटकर

जन्माला यायचं , पोटासाठी वणवण करायचं, अन् निसर्गाच्या ऋतुचक्राप्रमाणे भरून जायचं हा सर्वसामान्यांचा जीवन प्रवास. या जीवनप्रवासात अशाही काही घटना घडतात की ज्या सर्वाहून वेगळ्या असतात. आपल्यापेक्षा कितीतरी पटीने त्या जीवन जगत असतात. पण हे जीवन त्यांच्या स्वत:साठी नसेल तर ते असते समर्पित जीवन.

चेंबर मुंबइमधील एक अशीच हुशार मुलगी. शाळा कॉलेजमध्ये ती नाटक वक्तृत्वाना सान्यात नेहमी चमकायची. एवढे असूनदेखील अभ्यासात सर्वप्रथम असायची. एस. एस. सी ला ती पहिल्या तिघात आली होती. तिचेही स्वप्न डॉक्टर होण्याचे होते पण अनेकांचे होते तेच तिचेही झाले. त्यावेळी दोन तीन टक्के गुण कमी मिळाले आणि ती मेडिकलला जाऊ शकली नाही.

मेघाने विज्ञान शाखेची पदवी घेतली. ते दिवस गुजरातेत तरुणांनी उभ्या केलेल्या नवनिर्माण आंदोलनाचे होते. वातावरण असे भरूण टाकणारे असल्यामुळे ती वेगवेगळ्या सामाजिक चळवळीत भाग घेत होती. आणि आपल्या सभोवती काय घडते याचा सतत विचार करत होती. याच काळात तिने ' टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ स्पेशल सायन्सेस ' या जगदविख्यात संस्थेत प्रवेश घेतला. समाजसेवा करायची म्हणजे नेमके काय करायचे ? त्याचे एक शास्त्र असते ते शास्त्र शिकून घ्यावे म्हणून तिने या संस्थेत प्रवेश घेतला. या संस्थेतून तिने ' सोशल वर्क ' या विषयात एम. ए. पदवी मिळविली. या संस्थेत शिकत असताना मेघा गोवंडीच्या शिवाजीनगर परिसरातल्या 'अपनालया ' या संस्थेत काम करीत होती. नंतर तिने घाटकोपर, किक्रोळी परिसरातल्या झोपडपट्यामध्ये काम करायला सुरूवात केली. परंतु कालांतरान मेघाने मुंबई सोडण्याचा निर्णय घेतला. आदिवासी समाजात जावून काम करावे ही मेघाची लहानपणापासूनची इच्छा होती. त्याचवेळी गुजरामध्ये ' युनिसेफ ' साठी काही ' सर्व्हे रिसर्च स्टडी.' अशी कामे ती स्किारीत होती.

१९८४ मध्ये जेव्हा अहमदाबादमध्ये ती सामाजिक कार्य करीत होती. तेव्हा नर्मदा प्रकल्प उभारण्याच्या बातम्या वर्तमानपत्रात झळकू लागल्या आणि तिच्या जीवनाला फार मोठी कलाटणी मिळाली तीच ही हट्टी मुलगी नाव मेघा पाटकर ! नर्मदा वचाओ आंदोलनाची सर्वेसर्वा, आदिवासींना संघटीत करणरी, सरकारच्या विरोधात सर्वस्व पणाला लावणारी, विकासाच्या प्रस्थापित

संकल्पनांना आव्हान देणारी, पंधरा-तीन आठवडे उपोषणाला बसणारी, जलसमर्पणाचा निर्धार व्यक्त करणारी, जागतिक बँकेवर आंतरराष्ट्रीय दबाव आणणारी सरकारला सरदार सरोवर धरणाचा पुनर्विचार करायला भाग पाडणारी, गुजरातच्या मुख्यमंत्र्यांची झोप उडवणारी, सभा बैठकात तळमळून बोलणारी, जनआंदोलनास नव्या दिशा देणारी, तरूणांना संघर्षाची हाक देणारी, समाजाला विचारात आकणारी, जिंकल्यासारख्या हेडलाईन मिळवणारी,. जंगलदऱ्यातून, नदी नाल्यातून, रात्री अपरात्री, उपाशी तापाशी घरी दारी एकच ध्यास घेतलेली नर्मदा बचाओ म्हणणारी 'बांध नही बनेगा' हा मंत्र देणारी मेघा पाटकर साऱ्या जगभरातल्या वृत्तपत्रांमध्ये पहिल्या पानावर चमकतेच अशा या मेघा पाटकर नावाच्या झंझावाताचे कुतुहल आपणाला सर्वांना आहे.

महाराष्ट्र आणि धुळे जिल्हयाच्या अकलकुवा व अक्राणी या दोन तालुक्यातील ३२ गावातील जमीन सरदार सरोवराच्या पाण्याखाली बुडणार असून त्यामुळे २७३१ कुटुंबाच्या पुनर्वसनाचा प्रश्न निर्माण झाला. महाराष्ट्र, गुजराथ, मध्यप्रदेश व राजस्थान या राज्याच्या क्षेत्रात हा प्रकल्प असून, यामध्ये महाराष्ट्राला फक्त वीज निर्मितीचाच लाभ मिळणार आहे व त्यामध्ये या क्षेत्रातील जंगल संपत्ती, आदिवासी जीवन व पर्यावरण तसेच राष्ट्रीय संपत्तीचे प्रचंड नुकसान होणार असून या अवाढव्य प्रकल्पालाच विरोध करून एक प्रचंड आव्हान उभे केले आहे. नर्मदेच्या दऱ्याखोऱ्यात राहणाऱ्या आदिवासींच्या न्याय हक्कासाठी झगडण्यासाठी तिने आपले जीवन या आंदोलनासाठी दिले आहे. या गरीब आदिवासींच्या जीवनात या प्रकल्पाने आक्रमण केले असून त्यांचे योग्यरित्या पुनर्वसन झाले पाहिजे. फक्त धरणाच्या यशाची व त्यामुळे होणाऱ्या फायद्यांची अपेक्षा ज्यांच्या जमिनी जाणार आहेत, ज्याचे संसार विस्कटणार असे त्यांना प्रथम योग्य न्याय मिळाला पाहिजे म्हणूनच एक ठाम निश्चय करून विशिष्ट धैर्याने मेघा हे आंदोलन चालवीत आहे. या आंदोलनासाठी दऱ्याखोऱ्यात आहोरात्र झटून आदिवासी बांधवाना सुसंघटीत करून गेली अनेक वर्षे ती येणाऱ्या कोणत्याही संकटाना पार करून प्रस्तापितांच्या विरूद्ध लढा देत आहे. तिची काम करण्याची पद्धत, तळमळ, कार्यावील निष्ठा खरोखरच अतिशय वाखाणण्यासारखी आहे. ऐश्वार्यात राहण्याची संधी असूनसुद्धा कष्टप्रद आणि संघर्षमय जीवन जगणारी मघा आपल्या खंबीर धोरणाने लढते आहे.

आजपर्यंत अनेक आंदोलन, उपोषणे झाली असतील, पण मेघाच्या आंदोलनाला तोड नाही. तिच्या कोर्याची दखल भारतीय समाजाने जरी घेतली नसली तरी परदेशी देशांनी मात्र तिच्या अमोल कार्याची दखल घेवून नोबेल पारितोषिकाइतकाच महान समजला जाणारा 'मॅगेसेसे ' हा पुरस्कार तिला देण्यात आला आहे. या आंदोलनासाठी आदिवासींच्या जीवनात ती इतकी तनरस झाली आहे. की तिला 'वारल्यांची राणी ' असे समजले जाते. धरणग्रस्त गावापैकी मनीबेली या गावच्या परिसरांतील आदिवासींवर तर इतके भयानक अत्याचार होत आहेत. पण या जुलमी अत्याचारामुळे घाबरून न जाता मेघाच्या समर्थ नतृत्वाखाली येशील आदिवासी प्रतिकार करीत आहे. या पावसाळ्यात माणिबेली मध्ये नर्नदेचे पाणी गावामधील वस्तीत पोहोचले होत, तेव्हा मेघा पाण्यात उभी राहिली. काही दिवसापूर्वी तर तिने जलसमाधीच्या निर्णय घेतला आणि सरकारला हादरवून सोडले.

मेघाचा प्रचंड आशावाद, आंदोलन यशस्वी करण्याची जिद्द, प्रश्नाची जाण हे सर्व थक्क करणारे आहे यामुळे ती तरूणापिढीचे आशास्थान आहे. मेघाची ही धडपडच आपणाला जगण्याची ताकद देते. मेघाला अनेक पुरस्कार मिळाले विशेषत: आंतरराष्ट्रीय क्षेत्रातील प्रतिष्ठेचा मानला जाणारा ' गोल्डमॅन पर्यावरण पुरस्कार ' तिच्या यशावर शिरपेच आहे.

नामदेव मस्कर

बी. एसी. भाग- २

□ □ □

स्टार गुटखा प्राणघातक व्यसन

एकतीस मे हा दिवस ' तंबाखु विरोधी दिन ' (Notobaccoday) म्हणुन दरवर्षी पाळला जातो. तंबाखुमुळे माणसाच्या जीवनावर होणारा दूष्परिणामाला अळा बसवण्यासाठी हा दिवस पाळला जातो एकेकाळी सत्ता असलेले. इंग्लडचा जेम्स पहिला, रशियाचा झार, पर्सियाचा शाह आणि पोपसुद्धा धुम्रपान हे धाकादायक व्यसन मानत होते. त्यांनी या व्यसनाला प्रभावीपणे विरोध केला होता. धुम्रपान करणाऱ्याला कडक शिक्षा केली जात होती यावरून पूर्वीच्या काळी धुम्रपानास विरोध होता. हे सिद्ध होते धुम्रपानाला इतका विरोध असताना देखील धुम्रपानास जगभर प्रसिद्धी मिळाली. हे व्यसन म्हणजे माणसाच्या जीवनातला एक महत्त्वाचा घटक होऊन बसला बऱ्याच जणांनी आपल्या जीवनातील उदासीनतेला काही क्षणांसाठी विसरण्यासाठी या व्यसनाला जवळ केले.

पण आता तर युवा पिढीमध्ये हे व्यसन ' गुटका ' या नावाने प्रसारात येत आहे. माणीकचंद , स्टार, दिलीप, ओके इत्यादी विविध नावानी बाजारात उपलब्ध होऊ लागला आहे. ' किमंतीत कमी पण कीकची हमी ' सारखी गुटख्याची जाहीरात होऊ लागली आहे. आजचा तरूण वर्ग गुटका फॅशन म्हणून खात आहे. सिगारेट ओढणे, गुटका खाणे ही युवापिढी मध्ये प्रतिष्ठेचे लक्षण मानले जाऊ लागले आहे. मुवकवर्ग सिगारेट enjoyment साठी thriling म्हणुन ओढत आहे. पण सिगारेटच्या प्र झुरक्यामागे माणसाचे आयुष्यदेखील क्षणाक्षणाला होत असते. तंबाखूच्या सेवनाने चेतासंस्था हळ पूर्णपणे निकामी होण्याची शक्यता जास्त असते. एक व्यसन माणसाला जडले की ते सोडुन देणेदेखील अव होते. तंबाखुमध्ये निकोटीन किवा हायड्रोसाय ॲसीड, कार्बोनीक ॲसीड इत्यादी रासायनीक विषारी द्र असतात. तंबाखुमुळे माणसाच्या ऱ्हदय, फुप्फुस बुद्धीमतेवर वाईट परीणाम होतो. जास्त प्रमाणात धुम्रप केल्यास यालाच थ्रोट कॅन्सर असे संबोधतात. घशाचे र होतात धुम्रपानामुळे रक्ताभिसरण संस्थेवर वाईट परीण होतात की त्यामुळे ऱ्हदयात सौम्य कळा येऊ लागत अपचन दृष्टी कुमकुवत होणे (अंधत्व येणे) मूत्रपिंड यकृतावर होणारे परीणाम ही धुम्रपानामुळे निर्माण होणा लक्षणे आहेत. मनुष्याची रोगप्रतिकार शक्ती कमी हो तंबाखु चघळणाऱ्या लोकांमध्ये तोंडाचा कर्करोग (माउ कॅन्सर) सामान्यत: आढळतो. तंबाखु व चुना एक चघळल्याने व चुन्यातील कॅल्शियममुळे हा रोग होण्या मदत होते. अशा प्रकारे तंबाखु सारख्या प्राणघातक व्यसनांनाला बळी न पडता त्यापासुन मुक्ती मिळवणे है भविष्याच्या दृष्टीने अधिक फ लदायी ठरेल.

विजय बिल्ले - बी. ए. भाग- ३

जगत असताना

काळाबरोबर मानवी जीवन प्रवाही बनले आहे. मानवाची जागा यंत्राने घतली आहे. अशा या विज्ञान युगात जगत असताना सामान्य माणसाने फार मोठा विचार करून आपल्या जीवनाचा मार्ग आखला पाहिजे. वाढत्या लोकसंख्येबरोबर बेकारी दारिद्रय व राज्यकर्त्याचा अनागोंदी कारभार वाढत चालाला आहे. जातीयता, धर्माधता, उच्चनियता, अनिष्ठ प्रथा, अंधश्रद्धा या सर्वाना ऊत आला आहे. याखाली सुशिक्षित माणूससुद्धा दडपला गेला आहे. समाजात असलेल्या अनिष्टप्रथा बंद करण्यासाठी, बंधश्रद्धा व जातीयता नष्ट करण्यासाठी, अंधश्रद्धा व जातीयता नष्ट करण्यासाठी युवकाने सामोरे येऊन समाज प्रबोधन करण्याची गरज आहे.

सृष्टीची निर्मिती ही अनादी कालापासून झालेली आहे. सजीव, निर्जीव अशा दोन घटकानी युक्त अशी सृष्टी नियमबद्ध आहे. सृष्टी व्यापारात निर्जीव घटकाना तसे गौण स्थान आहे. तर सजीव घटक मात्र महत्त्वपूर्ण आहेत. तशात सजीव घटकांना विचार करता विशेषत: पशु , पक्षी व मानव याना फार महत्त्वाची स्थाने आहेत. आणि या तिन्हीमध्ये मानव प्राणी फार बुद्धिवंत व स्वयंपूर्ण म्हणावा लागेल.

आज जग झपाटयाने बदलत चालले आहे. काळांबरोबर मानवी जीवन प्रवाही बनले आहे. शतकामागून शतके निघून गेली. मानवाने विज्ञान क्षेत्रात मोठी प्रगती केली. वेगवेगळे शाकध, सेशाकधनक, शास्त्रास्त्र निर्मिती यांची तर जगामध्ये एकप्रकारची चढाओढ चालली आहे. औद्योगिक क्षेत्रात मोठया प्रमाणात बदल होत आहेत. मानवाची जागा यंत्रमानव घेत आहे. नेमकी हीच परिस्थिती मानवाच्या जीवनात अशांती, अस्थिरता निर्माण करीत आहे. सामान्य माणूस तर यामध्ये भरडून जात आहे.

अशा या विज्ञान युगात जगत असताना सामान्य मानसाने फार मोठा विचार करून आपल्या जीवनाचा मार्ग आखला पाहिजे. अन्यथा हे विज्ञान युग या सर्वसामान्य माणसाची गय करणार नाही. बेकारीचा प्रश्न उग्ररूप धारण करतो आहे. राजकीय, सामाजिक, आर्थिक क्षेत्रात अनागोंदी कारभार आहे. एका बाजून भरमसाठ लोकसंख्या वाढते आहे. पोटाची आग भागविणारी काळी आई मात्र संग्रमात आहे. या भरमसाठ लोकसंख्येची ती भूक भागवू शकणार आहे काय ? आणि म्हणूनच या विज्ञान युगात वावरणाऱ्या भारतीय मानवाला मी काही मोलाचे संदेश देवू इच्छितो.

प्रथम आपण कुंटूंब हा घटक पाहूया खरे पाहता प्रत्येकाने आपले कुंटूंब मर्यादीत ठेवले पाहिजे. देव मुले देतो ही खुळी समजूत बाजूला ठेवून वास्तव्य सत्याला

त्याने सामोरे गेले पाहिजे. आपले कुंटुंब जर मर्यादीत असेल तर त्यांच्या पालनपोषणासाठी शिक्षणासाठी इतकेसे कष्ट उपसावे लागणार नाहीत. त्यामुळे तो सुखी समृद्धी होऊ शकेल.

आपल्या समाजामध्ये अजूनही अनिष्ट प्रथाचे प्राबल्य आहे. जातीयता, धर्मांधता, उच्चनीयता, अनिष्ट प्रथा, अंधश्रद्धा अशा सर्व बाजूनी समाज जीवन धोक्यात आहे. एका बाजूने आम्ही विज्ञान युगाच्या घोघणा करीत आहोत. दुसऱ्या बाजूने अंधश्रद्धेच्या आहारी जाऊन आजही बळी देणे, देवदासी सोडणे, या प्रथांचा उजळमाथ्याने स्विकार करीत आहोत. एकवेळ अशिक्षित माणूस परवडला पण स्वत:ला सुशिक्षित म्हणवणारे सुद्धा या प्रथांच्या आहारी गेले आहेत. तेव्हा मनाशी वाटतं या समाजाची पुर्नररचनाच करावी लागेल की काय ?

आज देश आर्थिक संकटात आहे. आणि आमच्या दारात रोषणाईने सजवलेला लग्नमंडप दारात डामडौलाने मिरवतो आहे. किमती बाजा, गोडधोड मजवानी, ऐटबाज वराती, मोठमोठाली प्रेझेंटस्, मुलीच्या बापाकडून भरमसाठ हुंडा, सोने हे सर्व राजरोसपणे चालले आहे. आजवर कितीही शिकलेला असला तरी फ्रीज, टिव्ही या वस्तु मुलीच्या बापानेच द्याव्यात ही प्रवृत्ती अजूनही गेलेली नाही. या सर्व व्यापात वधुवर बाप डोक्यावर भला मोठा कर्जाचा डोंगर करून ठेवतात. आणि त्यामुळेच संसार सुरस होण्यापूर्वी निरस होतो. त्यातूनच मुलीकडे मागणी (पैसा , सोने) सुरू होते त्यातून हुडाबळी हा प्रकार वाढीस लागला.

आज समाजामध्ये अंधश्रद्धेच्या पोटी अनिष्ट प्रथा, धार्मिक प्रवृत्तीचे प्राबल्य, सणवार जत्रा, या सर्व समाजातून निपटून काढण्यासाठी युवकानी सामोरे येऊन समाज प्रबोधन करणेची गरज आहे. ज्या समाजामध्ये आपण जन्मलो, वाढलो ह्या समाजाच आपण कांही देणं लागतो. ही भावना प्रत्येकाने जोपासली पाहिजे तरच विज्ञान युगात असताना एक आगळा वेगळा समाज आपल्या समोर आपण उभा करू शकू.

सुनिल वारके - बी. ए. भाग- १

❀ वाटतं कधी ❀

बेहोशीत कुणी गात असताना
वाटतं कधी ऐकत रहावं
शब्दाशब्दांतून फुलणारा
अर्थ आपण झेलत रहावं.

वाटतं कधी चांदण्याला
धुंद असा गंध असावा
हूरहूरताना तुझ्यासाठी
चंद्रम्याला कंठ फुटावा.

वाटतं कधी आठवणीच्या सिमेवर
आठवणींची दाद मिळावी
भावनेला साकारताना
आर्त अशी लय असावी.

वाटंत कधी पुन्हा एकवार
तशीच एखादी रात्र यावी
तुटलेली तार मनाची नकळत पुन्हा
जुळून जावी.

एल. एच. बरगे
बी. ए. भाग २

संध्याछाया

'म्हातारपण आणि मरण' या दोन गोष्टी जगात नसत्या तर हे जग खरोखरच किती सुंदर झाले असते. असे उद्‌गार एका वृद्धाने काढले आहेत. नवयुगाची निर्मिती करणारी व्यक्तिमत्वे सुद्धा म्हातारपणाच्या वाटेने मरणापर्यंत पोहचली. म्हातारपण अटळ आहे आणि मृत्यू निश्चित आहे. निसर्गाचा हा निश्चित आहे. निसर्गाचा हा निश्चित क्रम लक्षात ठेवून माणसाने आपल्या आयुष्याचे वेळापत्रक ठरवले पाहिजे. वेळापत्रकाप्रमाणेच सारे घडेल, असेही नाही. सर्व अनिश्चित आहे पण जीवनाचा शेवट मात्र निश्चित आहे.

भगवान महाविरांनी म्हटले आहे.

''जीविय चेव रुवंच विज्जुसंपाय चंचल
अच्चेइ कालो तूरन्ति राइओ न यावि भोगा
पुरिसाण निचा, उविच भोगा पुरिस् चयान्ति
दुमंजहा रवीण फलं व पव्खी''

विजेच्या लखलखाटासारखे आपले जीवन, यौवन, आणि सौंदर्य चंचल आहे. काळ निघून जात आहे, रात्र पळून जात आहे. झाडाची पाने, फळे गळून गेल्यावर पक्षी त्याला सोडून जातात. त्याप्रमाणे माणसाला सारे भोग टाकून जातात. संतांनी ही अशाच वास्तव दृष्टीने जीविताचा विचार केलेला आहे.

सुंदर स्वप्नांच्या लोलकांतून जगाकडे आणि स्वत:कडे पाहिले तर जगाचा आणि जिवनाचा यथार्थ कसा कळेल सत्यशोधनासाठी उघड्या डोळ्यांनी, तटस्थ मनाने जगाकडे पहावे लागते) आपण कोण व काय आहोत याचा पायाभूत केला पाहिजे, कल्पनांच्या वलयात रहाता येत नाही. वास्तवाची एक लहानशी तिरीप स्वप्नांचे पडदे फाडयला समर्थ असते. उम्हणूनच वस्तूस्थितीचा सांधकबाधक विचार करुन जोपर्यंत तारुण्य आणि सामर्थ्य आहे तोपर्यंन्तच जीवनाला उचित दिशा दिली पाहिजे. म्हातारपणाचा काळोख पसरु लागला की वाटा अंधूक होऊ लागतात आणि एक दिवस प्रवास थांबतो.

संतांनी केलेल्या उपदेशाकडे माणूस गंभीरपणक पहात नाही. वेळ निधून गेल्यावर पश्चातापालाही अर्थ उरत नाही.

संत ज्ञानेश्वरांनी म्हटले आहे.

''फुलांचीया मोग लागी प्रेम टांगा

ते करेयाचा गुडघा तैसे होईल
पदसदळेसी इसाळे भांडताती जे हे डोळे
ते होती पडवळे पिकली जैसी.''

ज्ञानेश्वरांनी दीनवरण्या म्हातारपणाचे वर्णन येथे चित्रीत केलेले आहे.व ते फारच परिणामकारक बनले आहे. ''फुलांचा सुगंध घेणारे नाक म्हातारपणी उंटाच्या गुडघ्याप्रमाणे विद्रूप होते. कमळ पाकळ्यांबरोबर स्पर्धा करणारे डोळे वृद्धावस्थेत पिकलेल्या पडवळाप्रमाणे होतात. अशाप्रकारे वृद्धावस्थेचे अगतिक, विरुप, करुणास्द म्हातारपणाचे दु:खद चित्र अनेक तपशील दृष्टांत देऊन वर्णिले आहेत. पण केवळ वार्धक्याची रेखाटणे काढणे हा कोणत्याही संतांचा हेतू नसतो, तर वास्तवाचे दर्शन घडवून आदर्शाकडे माणसाला घेऊन जाण्यासाठी ही सारी धडपड असते. जोपर्यन्त शरीर, मन आणि बुद्धी सुदृढ आहे तोपर्यन्त त्यांचा योग्य मार्गाने उपयोग केला पाहिजे. डोळ्यांनी सौंदर्य पहावे पण हे सौंदर्य सात्विक, आनंदकारक, सुविचार पोषक, जीवनदायक असावे. बुद्धीने आणि मनाने श्रेष्ठ मूल्यांभोवती भ्रमराप्रमाणे रुंजी घालावी, उदात्ताचा शांध घ्यावा, साधुत्वासमोर लीन व्हावे, मांगल्याचा शोध करावा, देवत्वाची उपासना करावी, हे केवळ तरुण वयातच शक्य आहे.

कु. स्मिता येरुडकर
बी. ए.-२

□ □ □

शल्य

जगत होतो जीवनाला
नवी दिशा मिळावी म्हणून
पण प्रमाने तुझ्या,
मन माझे गेले होते भारावून
विसरता ही विसरत नव्हत्या
प्रेमाच्या आपुल्या आठवणी
हे चंद्रालाही माहीत होते
कारण तो पहात होता नभातुनी
वाटलं होतं मला
जन्मोजन्मी लाभेल तुझी साथ
पण धर्म नावाच्या राक्षसाने
केली आपल्या प्रेमावरही मात
धर्म नांवाच्या राक्षसाने
दिशा बदलली आपल्या जीवनाची
अन् ह्याच्या परिणाम म्हणून
तू झालीस माझ्यादेखत दुसऱ्याची.

दामोदर कांबळे
बी. ए. भाग १

□ □ □

आजचा युवक आणि त्याची कर्तव्ये

''दैवजात दु:खे भरता ।दोष ना कुणाचा ।
पराधीन आहे जगती । पुत्र मानवाचा ॥''

या विश्वात जन्मणाऱ्या प्रत्येक माणसाच्या वाट्याला थोडं दु:ख हे असतचं, पण माणसानं दु:खानं संकुचित व्हायचं नसतं. दु:खामध्ये सुखही येत असतं. पण दु:खाला आनंदानं सामोरी जाणारी माणसं थोडीच असतात,

वाऱ्याचा वेग, सुर्याचे तेज, प्रपाताची आत्मसमर्पणवृत्ती विद्युल्लतेची चंचलता यांचा समन्वय म्हणजेच तारुण्य! पूज्य दादा धर्माधिकारी यांनी तारुण्याची व्याख्या 'तेज, तप, आणि तत्परता ज्याचे ठिकाणी वास करतात असे व्यक्तिमत्व 'अशी केली आहे. हे तारुण्य कधी शिवाजीच्या रुपात अवतरले तर कधी स्वामी विवेकानंदाच्या रुपात !

आज प्रत्येक युवक नोकरीसाठी तडफतो आणि शेवटी दु:ख हे वाट्याला आलेलं असतं, पण आजच्या युवकानं दु:खी न होता आनंदानं संकटाला सामोरं गंलं पाहिजे. आजच्या युवकांच्या संबंधात असे म्हणतात.

जब बादल से खयाल उठती है,
उसको तुफान कहा जाता है !
जब युवको का आवाज उठता है,
उसको जवान कह जाता है !

आजच्या युवकांच्या मनामध्ये अशी एक भावना निर्माण झाली पाहिजे की, माझं माझ्या देशावर प्रेम आहे, मग या भूमिमध्ये जन्मलेल्या प्रत्येक नागरिकाशी माझं रक्ताचं नातं आहे. यापैकी एखादयावर जरी संकट आलं तर ते मी निभावण्याचा प्रयत्न करीन. अशी भावना निर्माण होईल त्यावेळी तो एखांद सामाजिक कार्य करू शकेल.

स्वंतंत्र भारतातील तरूणांनी एकच धर्म मानला पाहीजे तो म्हणजे राष्ट्रधर्म. आणि एकच नाते जोडले पाहिजे ते म्हणजे मानवता व बंधुता. अशा राष्ट्रधर्माची आणि मानवतेची जोपासना करण्यासाठी स्वार्थी व देशविघातक शक्तीपासून लांब राहणे आवश्यक आहे. केशवसुतांनी 'तुतारी' फुकून दिलेला 'प्राप्तकाल हा विशाल भूधर, सुंदर लेणी तयात खोदा' हा संदेश लक्षात ठेवून कामाला लागले पाहिजे. आज राजकारणापेक्षा देशाला समाजकारणाची आधिक गरज आहे' स्वराज्याचे सुराज्य करण्यासाठी तरूणांनी समाजसेवेचा वसा घ्यावा.

आजच्या बेकार युवकाला नोकरीसाठी २० ते ३० हजार रूपयापर्यंत डोनेशन दयावे लागते. परंतु पैसे देऊन सुद्धा कांही युवक बेकारांची अशी अवस्था होते की दिलेला पैसा परत मिळण्याची ना आशा ना नोकरीची शाश्वती !

मित्र हो, आपण नदीच्या पाण्यामध्ये खादय टाकतो ते खादय पकडण्यासाटी पाण्यातील असंख्य मासे आलेले असतात. परंतु त्यापैकी सर्वश्रेष्ठ बलवान असा जो मोठा मासा असतो तो या सर्व माशांना बाजुला सारून स्वत: अन्नग्रहण करण्याचा प्रयत्न करतो, कारण त्याच्या जवळ स्वार्थ असतो. हा मोठा मासा म्हणजेच आजच्या समाजातील पुढारी आहे. त्याच्यावर तुम्ही विश्वास ठेऊ नका कारण आजच्या पुढाऱ्यांची आश्वासने म्हणजे आळवावरचं पाणी आहे. याला आळा घालायचा असेल तर आजच्या युवकाने पुढे आले पाहिजे.

आज दिवसे दिवस खुन, बलात्कार हेच सर्वत्र पहायला मिळतं. याला आजचे युवकच जबाबदार आहेत असं म्हणावं लागेल याला आळाघालायचं काम आजच्या उसळत्या रक्ताच्या तरूणानं (युवकानं) करायला हवं. त्याचवेळी आपल्या देशाला आपण बलवान बनवू.

> '' बंडाचा तो झेंड उभारावुनी धामधुम जिकडे तिकडे उडवुनी देऊनि या करू पहा तुकडे तुकडे ''

आता १८ वर्षे पूर्ण झालेल्या तरूणांना घटनेने मतदानाचा हक्क दिला आहे. त्यामुळे त्यांनी आपली कर्तव्ये जपून घेऊन ती पार पाडण्याच्या दृष्टीने तत्पर राहिले पाहिजे.

राजकीय सत्ता सतत बदलत्या असतात. पणं या राष्ट्रीय कर्तव्याबाबत कोणाचेच दुमत नसते. अशी ही वादातीत कर्तव्ये आजचे स्वतंत्र भारतातील तरूण बजावतील तरच राष्ट्रपुरुषाचा रथ वेगाने आणि अभिमानाने प्रगतिपथावर धावेल.

कु. पुष्पलता पाटील.
बी. ए. भाग-२

□ □ □

पूढे ... पूढे ...

किती छान असतं आपलं बालपण
आपल्या चेहऱ्यावर असतं कसं भोळेपण
रोज हसत आईच्या कुशीत
मन कस धावत आकाशात
दूध पाजण्यात आईची घाई
पण आपलं मन कशातच लागत नाही
रोज काही करण्याचा मनाचा ध्यास
धरून आईच्या मायेची आस
नाही कुणाची भिती आज
नाही कुणाची भिती आज
नाही कुणाची वाटत लाज
नाही भिती जगण्याची
नाही भिती मरण्याची
नाही भिती मरण्याची
असते काम ना असती शाळा
मित्र मिळाले की फक्त खेळा
सारेच कसे उलटून गेले
पूढे पूढे हे जीवन चालले.

कु. गोकुळा चौगले
बी. ए. भाग-१

□ □ □

कसा असेल उद्याचा भारत ?

आपल्या भारत देशाला स्वतंत्य मिळून ४७ वर्षे झाली. अनेक हुतात्मांच्या बलीदानाने भारताला स्वतंत्र्य मिळाले पण आज देशामध्ये एकात्मता आहे का ? हा प्रश्न निर्माण होतो. देशाला स्वातंत्र्य मिळाले हे बरोबर आहे. देशामध्ये सुराज्य आहे का ? असाही एक विकल्प निर्माण होतो.

देशाचे भूषण म्हणून ज्याचा गौरव केला जातो असा तिरंगा धवज आज अनेक ठिकाणी जाळला जातो. आणि म्हणूनच या लोकशाही देशामध्ये अस्थिरता निर्माण होऊ लागली आहे. त्याचबरोबर लोकांचा लोकशाहीवरील विश्वास ढासळू लागला आहे.

आज या देशामध्ये अनेक प्रकारचे प्रश्न निर्माण होत आहेत. एक समस्या सुटते ना सुटते तोच दुसरी समस्या उभी आहेच. जातीय दंगली, जातीयता, प्रांतीयता, भ्रष्टाचार हे सर्व प्रश्न देशाला भेडसावत आहेत. भारताचे नंदनवन म्हणून ज्याचा उल्लेख केला जातो ते काश्मीर आज रक्ताच्या सड्याने शिंपले जात आहे.

आजच्या विज्ञानाच्या युगामध्ये देशनिष्ठा उरली नाही. स्वार्थासाठी माणूस अनेक प्रकारचे पाप करत आहे. जे का रंजले गांजले, त्यासी म्हणे जो आपुले अशी म्हणणारी आज मात्र दुसऱ्याच्या रक्तावर आपली रंगपंचमी साजरी करू पाहात आहेत. कुठे हरवली ती जीवन मूल्ये ? व कुठे हरवला तो सदाचार ? असा प्रश्न आज आपल्यासमोर उभा राहतो म्हणूनच अनेक प्रकारचे प्रश्न आपल्यासमोर पहावयास मिळतात.

आसामध्ये उल्फा अतिरेककयांनी तर कहरच केला आहे. तेल समृद्ध असणारे आसाम आज पेटत आहे. पंजाबमध्ये शेख अतिरेकी, मग काश्मिरच्या बाबतीत तर कांही बोलायलाच नको । मुंबई, मद्राससारख्या शहरात बाँबस्फोट धडवून शहरात दशहत निर्माण केली जात आहे. त्यामुळे सर्व सामान्य जनतेचे जीवन विस्कळीत होत आहे.

मग देशामध्ये जर अशा प्रकारच्या समस्या जर निर्माण होत राहिल्या तर देशाची राज्यव्यवस्था कोलमडून जाईल. आज तरूणांची वैफल्यावस्था व वाढती बेकारी यामुळे तर आणखीनच यामध्ये भर पडली आहे. आज आपण २१ व्या शतकाच्या उंबरठ्यावर उभे आहोत, जर वरील सर्व समस्या चिघळल्या, वाढल्या तर भारत देशाचे एकविसाव्या शतकातील भवितव्य कसे असेल ? तसेच भारतोच अस्तित्व कोणत्या प्रकारचे असेल ? या सर्व गोष्टींचा अभ्यास करणे विचार करणे आवश्यक आहे.

विनोद वारके बी. ए. भाग - २

□ □ □

दुःख : एक शोध बोध

माणसाला जन्माला घालण्यामागे त्याला छळावं अशीच काही नियतीची इच्छा नसते. ती प्रत्येकाला काही ना कही देत असते. बाकीचं आपण मिळवायचं. दिवसाचे अकरा तास हे हात राबले तरच एक तास नियतीकडे काही मागण्यासाठी पसरण्याचा त्यांना हक्क आहे आपणही नियतीला मदत करायची असते. मग काहीही कमी पडत नाही.

माणूस म्हटला की तिथे प्रेम, राग, अहंकार, सुख, दु:ख, उपकार , परोपकार, कर्तव्य, भय, धैर्य सर्व गुण आले. प्रत्येक माणूस कुणावर तरी जीवापाड प्रेम करीत असतो अथवा कुणाचा तरी मत्सर करीत असतो. ज्या सुखाला आपण लायक आहोत ते दुसऱ्या कुणाला तरी मिळतय ह्याचं एक ठसठसणारं दु:ख तो कायम जवळ जवळ बाळगून असतो. आणि त्याहीपेक्षा कुचंबणा अशी की हे कुठं मनमोकळेपणानं बोलता येत नाही. पण ते बोलून टाकावं असं मात्र नेहमी वाटत असतं. अशा वेळी मग परिचयाच्या किंवा नात्यातल्या माणसापेक्षा चार तासांच्या प्रवासात अनोळखी माणसाजवळ कधी- कधी दु:खी व्यक्ती जास्त मोकळी होते. हे असं का ? कारण त्या व्यक्तिच्या त्या माणसांशी काहीच संबंध नसतो म्हणून.

भावनाप्रधान माणसांच्या स्वभिमानाला ज
जबरदस्त धक्का लागला तर दोनोपैंकी एक काहीतरी हो
काही माणसे गप्प बसतात. मनातल्या मनात कुढतात
सगळं आयुष्य बाभळीच्या झाडासारखे शुष्क घालवितात
ह्या उलट काही माणसं चिडून उठतात. आणि सगळ्यांव
वार करीत सुटतात अशी माणसे एकें काळी भावनाप्रधा
होती हे सांगून खरं वाटत नाही.

दु:खात एकाकी वाटलं तर मनसोक्त रडावं. अ
म्हणजे दुबळेपणा नव्हे. अश्रुमध्ये आकाशाला सामावू
घेण्याचं सामर्थ्य असते. पावसाळी ढग जसे बरसल्याव
हलके होतात. तसाच माणूसही हलका होतो. अग
अकाशाजवळ पोहोचतो.

आपत्ती पण अशी यावी की त्याचाही इतरां
हेवा वाटावा. व्यक्तिचा कस लागावा पडाचच आहे तर ठे
लागून पडू नये. चांगलं दोन हजार फुंटावरून पडावं. माणूस
किती उंचावर पोहोचला होता हे तरी जगाला समजेल..

' ज्योत ' म्हटलं की ती झंझावातात विझणार
सगळ्याच ज्योती विझतात. विझत नाही तो प्रकाशाचा घ

कायम उरतो तो प्रकाश आणि ज्योतीचाच जय होणार नाही कशावरून ? आयुष्य काय केवळ ज्योतीलाच असतं असं नाही. झंझावातालाही असतं.

दु:खातूनच सौख्याचा क्षणं निवडायचा असतो. म्हणून माणसाला काही ना काही छंद हवा. स्वप्नं हवीत पुरी होणारी अथवा कायम अपुरीं राहणारी. त्यातूनच तो स्त:ला ठरवायला शिकतो. सापडायला शिकतो. हे हरवणं सापडणं प्रत्येकाचं निराळं असतं. ज्यांना हे असं हरवता येत नाही ते रिकाम्या वेळेचे बळी होतात कारण रिकामा वेळ सैतानाचाच.

दु:खावर मात करायची असेल तर हेवा मत्सर असल्या क्षुद्र गोष्टी बाजूला ठेवून निसर्गाजवळ जायचे पण तिथे जाऊनही समुद्र अथांग जल. आकाश, पक्षी, झाले यांत रमुन जाण्याऐवजी स्वत:च्या भविष्याविषयी विचार करीत बसला तर तो निसर्गाच्या सौंदर्याचा अपमान केल्यासारखा होईल. भविष्याचा विचार वाईट आहे. अशातला भाग नाही. पण माणूस त्यातही संपूर्ण ठरवत नाही. भविष्यकाळातली मनोराज्यं क्षुद्र स्वार्थात गुरफटलेली असतात. जो स्वत: कशातच ठरवत नाही. तो माणूस कसला ?

नभांगनातल्या चांदण्या मोजायच्या नसतात. आपल्यावर त्यांचं छत आहे ह्या आनंदात विहार करायचा असतो. उगवल्या सूर्याचं त्याज्य मनानं स्वागत करायचं नियती एक कोरा करकरीत दिवस सूर्योदयाबरोबर तुम्हाला बहाल करते. रात्र म्हणजे कालचा फळा पुसून लख्ख करणारं डस्टर, त्या स्वच्छ फळ्यावर आपण कालचेच धडे का लिहायचे ?

कु. शुभांगी कुळकर्णी
बी. एसी. भाग ३

□ □ □

⌘ धरती ⌘

धरती नाहीस तु
तुच आमुची मात
तुडवूनी जातो आम्ही जेंव्हा
काहीच बोलत नाहीस तेंव्हा
तुझ्यामूळे मिळते मजला साऊली
म्हणतात सारे तुच आमुची माऊली
म्हणतेस साऱ्यांना आपुली बाळे
तुझ्यासाठी सारे जग झाले खुळे
माता तु पिता तु तुच आमुचा सहारा
धरती नाहीस तु, तुच आमुची माता
साऱ्याना समजतेस समान
कधीच कोनाचा केला नाहीस अपमान
केली साऱ्यांनी तुला इजा
पण समजतेस त्यास मजा
सर्व गुन्हे केलेस आमुचे माफ
अजुनी किती करशील गुन्हे माफ
धरती नाहीस तु, तुच आमुची माता.

उत्तम चव्हाण
बी. ए. भाग २

□ □ □

आनंद यादव : कसदार ग्रामीण साहित्यीक

'सुजलाम् - सुफलाम्' दुधगंगा नदीचा तीर साहित्यानेसुद्धा सुपीक केला, तो या नदीतीरावरील कागल गावच्या एका साहित्य सुपूत्राने. तो सुपुत्र म्हणजेच आजच्या ग्रामीण साहित्य चळवळीचे प्रणेते व आधारस्तंभ 'आनंद यादव' हे होत.

त्यांनी कुमार वयापासून कविता लिहीण्यास सुरुवात करून साहित्याच्या प्रांगणात पाऊल टाकले. कादंबऱ्या, कथा, समीक्षा लेख, आत्मचरित्र, आत्मचिंतन या सर्व माध्यमातून मराठी ग्रामीण साहित्याचा उत्कर्ष साधला. शालेय जीवनातील स्वत:च्या उणेपणातील न्यूनगंडाच्या भावनेने यादवांचे स्वत:चे एकलकोंडेपण वाढतच गेले. या व्यथागर्भ जाणीवेने त्यांचे नवतरूण मन निसर्गाकडे व त्यातून कविताकडे वळले. त्यातून 'हिरवे जग' 'मळयाची माती' या अस्सल ग्रामीण कवितासंग्रहांची निर्मिती झाली त्या या कवितांनी पु. ल. देशपांडे हे तर भारावून गेले. 'हिरवे जग' ला महाराष्ट्र शासनाचे पारितोषिक मिळाले आणि यादवांच्या प्रतीभेने गरूडझेप घेतली. त्यांच्या मते '' कविता हे अनुभवाच्या वृक्षावरचे फळ आहे. जन्माला येऊ पाहण्याची तिची अनावर ओढ हीच तिच्या अस्तित्त्वाची खुण आहे.

महाविद्यालयील शिक्षणासाठी ते रत्नागिरीला गेले. तेव्हा त्यांचे घर, गाव, आई भावंडे सारी दुरावली तरी त्यांची ओढ संपलेली नव्हती. ती रक्ताची जुनी ओढ आईची माया आणि आभाळात उडू पाहणाऱ्या पाखराची ही नवी ओढ, या ओढाताणीने व्याकुळ झालेल्या दुभंगलेल्या संवेदनशील व्यक्तीमत्त्वातून 'माय - लेकरं काव्याचा जन्म झाला.

काव्यलेखनाबरोबर यादवांनी कथा - कादंबऱ्या लेखनात पाऊल टाकले. त्यांच्या मूळच्या कवीमनाचा ठसा या साहित्यात उमटला त्यांनी गोतावळा, नटरंग, एकलकोंडा, आदिताल, माऊली वगैरे कोदंबऱ्या लिहील्या 'नटरंग' मध्ये गुणवंता नावाच्या एका जिद्दी तमाशा कलाकाराची समाजाने केलली ससेहोलपट, त्याच्या जीवनाची, संसाराची बोचिराख लेखकाने मांडलेली आहे. 'गोतावळा' ही तर एक अस्सल ग्रामीण जीवनाची कादंबरी नारबा नावाच्या एका भोळया भाबड्या शेतगडयाचा गोतावळा येथे रेखाटला आहे.

खळाळ, माती खालची माती, माळावरची मैना, प्राणभवरे, डवरणी, घरजावई, उखडलेली झाडे वगैरे कथासंग्रह तर न्हदयस्पर्शी आहेत. मातीखालची माती मधील सर्वच व्यक्तीरेखा तर हुबेहूब व जिवंत वाटतात. ' घरजावई' हा एक विनोदी कथासंग्रह यातील विनोद जीवननिष्ठ आहे. बेरकी माणसे स्वार्थासाठी इतरांना फकवतात. त्याचा गावरान चलाखपणा, बेरकीपणा पाहून मन चकित्त होते. त्यातूनच विनोदनिर्मिती होते. ' उखडलेली झाडे ' यातील कथा विकासाच्या एका विशिष्ठ टप्प्यावर भेटते. ग्रामीण भागात सुधारणांसाठीचे शिक्षण, उदयोगीकरण, विकासयोजना, शेतीविकास यांचा प्रत्यक्ष ग्रामीण जीवनावर कसा विपरीत आणि विकृत परिणाम होत आहे. त्यातून संपूर्ण ग्रामीण समाज ' उखडला ' जात आहे. याचे कलात्म दर्शन आहे ' डवरणी ' मधील त्यांच्या कथा प्रतीभेने डवरलेल्या आहेत. यामध्ये कवठी चाफा, हूल, ओढ, संशयात्मा, भोलेनाथाची मर्जी वगैरे कथा आहे.

त्यांनी आपले आत्मचरित्र क्रमश : झोंबी, नांगरणी व घरभिंती या तीन खंडामध्ये लिहीले आहे. 'झोंबी' मध्ये त्यांनी बालपण चित्रीत केले. यामध्ये ते आपले बालपण आठवत गेले आणि गवयाप्रमाणे कलापूर्ण आळवीत गेले. ही आत्मकथा सत्य आणि कल्पना - कलात्मकता यांचा धाग्यांनी विणलेल्या जरतारी वस्त्रासारखी आहे. हा केवळ वैयक्तिक दु:खाचा आलेख नसून दारिद्र्याशी झगडणाऱ्या शेतकरी जीवनाचे चित्रही त्यातून उभे राहते. साऱ्या जगातलंसाहित्य समृद्ध केलं ते हया 'झोबी ' सारख्या वाचकाला अस्वस्थ करणाऱ्या ग्रंथांनीच ' झोंबी ' ला १९९० चा राज्य शासनाचा प्रथम पुरस्कार मिळाला. 'नांगरणी ' मध्ये महाविद्यालयीन कालखंड आहे. यात लेखकाच्या मनाची जडणघडण रेखाटली आहे.'घरभिंती ' हा त्यापुढील कालखंड रेखाटते .लेखकाचे अलिकडील जीवनदर्शन ' घरभिंतीतून होते.

' ग्रामीण भाषा ही ती ज्या जीवनात वाढली त्या जीवनातील अनुभव त्यांच्या चैतन्यासह जास्तीत जास्त व्यक्त करते ' असे वाटणाऱ्या यादवांनी ग्रामीण भाषेतील साहित्याला आपल्या प्रतीभेची व कलात्मकतेची जोड दिली पूर्वी जी ग्रामीण भाषा तमाशा - नाटकातून फक्त ' विनोद ' निर्मितीसाठीच वापरली जायची तिला यादवांनी आपल्या प्रतिभेने, कल्पकतेने शृंगारले आणि उत्तम , उत्कृष्ठ अशा साहित्याच्या चौकटीत बसविली आपले अनुभव त्यांनी प्रमाणभाषेद्वारा न मांडता आपल्या अस्सल ग्रामीण भाषेतून मांडले त्यामुळे त्या अनुभवांना जिवंतपणा आला आहे. त्यांनी ग्रामीण भाषा साहित्यात रूजवली ती केवळ नाविण्य,आश्लीलतेसाठी किंवा अतिशयोक्तीपूर्ण अशा हेतूने नाही. अशा प्रकारे आनंद यादव हे एक अस्सल ग्रामीण साहित्यीक आहेत.

वसंत कदम
बी. ए. भाग ३

□ □ □

❀ वेडं मन ❀

तुझ्यासाठी .... !

हसत होतं हसतानाही रडत होतं

आसवाच्या कळ्यातुन फुलत होतं,

सुखाच्या सागरातुन,

दु:खाच्या गर्तेतून,

भोवऱ्यासम फिरत होतं

ते माझं वेड मन होतं !

वेड माझं मन होतं !!

कु. विद्या भोसले
बी. एस्सी. भाग ३

□ □ □

तिसरे केशवसुत ... नारायण सूर्वे

नारायण सुर्वे हे एका ग्रामीण भागातले असून त्यांच्या जन्माची तारीख वार वेळ निश्चित सांगता येत नाही. ज्याला आपल्या जन्मदात्याची अजून पर्यंत ओळख नसलेला. असा एक थोर कवि/कलावंत 'नारायण सुर्वे' अगदी अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचा अध्यक्ष होतो. त्याची ही चारित्र कहाणी.

'गंगाराम कुसाजी सुर्वे' या शेतकऱ्याला रस्त्यावर सापडलेल एक अनाथ पोर म्हणजे आजचे थोर कवि 'नारायण सुर्वे' होय. त्यांनी त्या पोराला म्हणजे सुर्वेना आपल्या स्वतःच्या घरी मुलाप्रमाणे वागवल, त्याचा सांभाळ केला. त्याला शाळेत दाखल केले. त्यानी सुर्वेना इयत्ता ४थी पर्यंत स्वतःच्या कुवतिप्रमाणे शिक्षण शिकविले. तिथून पुढचं शिक्षण देणं त्यांना कठीण/अवघड वाटू लागल. कारण त्याला परस्थिती साथ देत नव्हती शेवटी नाईलाजाने त्यांनी सुर्वेना १० रुपयांची नोट काढून दिली आणि सांगितले, ''हे बघ बाबा इथुन पूढचं शिक्षण आता तुझ तु बघ आम्हाला ते न पेलणार व न परवडणार अस आहे.'' त्यावेळी सुर्वेचे वय अवघ बारा वर्षाच होत. ह्या लहान वयात त्यांच्या बालमनावर आघात होत होते. ज्या वयात खेळायच बागडायच त्या वयात या सोसाव्या लागणाऱ्या यातना दुःख आणि अवहेलना यांना तों[illegible] अवघड होते. तरीपण त्यांची स्वतःची असणारी [illegible] त्यांनी कधीही सोडली नाही. माणसाच्या जिवनात [illegible] असल्याशिवाय त्या जीवनाला अर्थ प्राप्त होत नाही. [illegible] असेल तरचं माणूस शहाणा बनतो. व जगात तो टि[illegible] प्रत्येक व्यक्तिच्या आयुष्यात असा कोणत्या ना को[illegible] प्रकारे संघर्ष आसल्या शिवाय आयुष्य हे सफल बनत[illegible] ह्या लहान वयात ते मनाशी जिद्द बाळगुन घराबाहेर [illegible] 'ना घर ना दार' ना कोणाचा आधार असा हा नि[illegible] मुलगा मुंबई सारख्या ठिकाणी गेला. तिथे त्यानी [illegible] दिवस फूटपाथवर राहून काढले.

शिक्षण घेण्याची इच्छा आकांशा वाढत चाल[illegible] काही कालावधीनंतर त्यांना हायस्कूल मध्ये शिपाई [illegible] नोकरी मिळाली शिपाई वेशात असतानाच त्यानी एक [illegible] लिहीले त्या गिताचे नाव आहे 'डोंगरच शेत' हे गीत [illegible] प्रसिध्द झाल होत कि त्या गिताला नऊ गोल्डमेडल जा[illegible] केली होती. हे सर्व घडत असतानाच त्यांनी बाहे[illegible] सातवीची व्हर्नाकुलर परीक्षा द्यावयाची असे ठरवि[illegible] व्हर्नाकुलर म्हणजे जुन्या काळात तलाठी, गावकाम[illegible] पाटील, आशा प्रकारच्या नोकऱ्या मिळायच्या. त्याव[illegible]

त्यांच वय ३९ वर्षाचं होत. खरे तर शिक्षण घेण्यासाठी वयाची अट नसतेच पण त्यांच्यामध्ये शिक्षणा विषयाची एक प्रकारची आवड निर्माण झाली होती. व्हर्नाकुलरची परीक्षा जवळ आली त्यांचा अभ्यास तसा झाला होता. परिक्षेचा दिवस उजाडला सुर्वे परिक्षेला निघाले ज्या वर्गात ते परिक्षा देणार होते त्या वर्गावरती सुपरवायझर म्हणून एक सुंदर तरुणी दारात खुर्ची टाकून बसली होती. हा ग्रहस्थ तिथं गेला आणि त्या बाईनी विचारल की तुम्हाला काय हव हाय. तर ते म्हणाले कि मी बाहेरुन व्हर्नाकुलरची परिक्षा देणार आहे. हे संभाषण चालू असतानाच आतून मूलं एकमेकाला कोपराने डिवचत होती. हा काय प्रकार आहे. त्या बाईच्या मनात सुद्धा शंका निर्माण झाली हा ३९-४० वर्षाचा ग्रहस्थ इतक ह्याच वय झाल आणि हा आज व्हर्नाकुलरची परिक्षा मुलाबरोबर देतोय म्हणजे काहीतरी नक्कीच घोळ आहे. शेवटी सुर्वेनी हेडमास्तराच्या सहीच पत्र आणल तरी सुद्धा ती बाई परिक्षेला बसण्यास मनाई करत होती. शेजारीच एक पोलीस ह्या दोघाच संभाषण ऐकत होता. आणि तो सुर्वेच्या जवळ आला आणि म्हणाला कि तुम्ही इतकी वर्षे काय केल, सुर्वेना राग आला व ते म्हणाले मी झक मारली तुम्हाला काय करायच ते एकंदरीत वैतागले होते. कारण अगोदर पासूनच परिक्षेच टाइम पूढ पूढ चाललय आणि हे तर मला आत सोडत नाहीत. शेवटी नाही व्हय नाही व्हय करत त्या बाईनी त्यांना परिक्षेस बसण्यास परवानगी दिली. काही कालावधी नंतर परिक्षेचा निकाल लागला. आणि सुर्वेना त्या परिक्षेमध्ये ५९.८% इतके मार्कस मिळाले.

१९६२ साली त्यांचा कवितासंग्रह प्रसिध्द झाला. १९६५ साली एक पुस्तक प्रकाशित झाले. व ते सर्व जगभर प्रसिध्द ही झाले. १९६३ मध्ये त्यांना राज्यपुरस्कार म्हणून ५००।- रु. मिळाले. त्यानंतर त्यांचे 'डोंगरी शेत' हे गीत २० हजार स्त्रियानी १९८९ साली एकाच वेळी २० मिनिटात शेतकरी आंदोलनात गायीले. त्यावेळी त्याना चौदा वेगवेगळे पुरस्कार मिळाले.

कालांतराने मुंबईमध्ये एक साहित्य सम्मेलन शिक्षण मंडळाने आयोजित केल होत. साहित्य सम्मेलनाचे अध्यक्ष म्हणून सुर्वेच नाव घोषीत करण्यात आल. व्यक्तीमत्वाची जडणघडण होत असते ती त्याच्यावर होणाऱ्या संस्कारानुसार ते होतात कुटूंबात शाळा कॉलेजात आपल्या परिसरात आणि त्यानंतर जीवनाच्या विशाल शाळेत अस हे असणार सुर्वेचे बहुरंगी, बहुढंगी आयुष्य ऋदयाला हेलावून टाकत ज्यानी आपल सार आयुष्य कष्टात काढले. ज्याच्यामधून मानवी जीवनाच्या प्रगतीसाठी काहीं विचार घ्यावेसे वाटतात. त्यापैकी त्याचे विचार आहेत.

यशवंत कांबळे

बी. ए. भाग - २

□ □ □

स्मृती

काळ्या गाठीच्या ओसाड भिंतीकडे
आलीस तू एकटी बांधून सारे चुडे
वारा किती मंद ग !
होता किती धुंद ग
अंधार मागेपुढे !
काळी निनावी भिती
होती उभी भोवती,
वाटेत होते किती काटे-कुटे अन् खडे !
होऊन वेडीपिशी
आली अवेळी अशी
नाजूक प्रिती तुझी , धारिष्ट्य हे केवढे
माझी तुझी चोरटी
जेंव्हा मिळाली मिठी
हुंकारला पारवा
तेजाळला काजवा
हालून गेला जरा काळोख चोहोकडे !

रणजीत शेणवी

बी. एस्सी. भाग - १

□ □ □

लेखनकार

समाजप्रबोधनासाठी बऱ्याच गोष्टी कराणीभूत ठरतात. साहित्य हे सुद्धा एक समाजप्रबोधक असे कारण आहे. पण, सध्या साहित्याच्या बाबतीतली ही संकल्पना खोटी ठरत चाललेली आहे. कारण, असे एखादया मालाची आवक व जावक ही त्या मालाच्या उत्पादनावर व दर्जावर अवलंबून असते त्याचप्रमाणे साहित्यालासुद्धा असावा लागणारा दर्जा लोप पावत चालेलेला आहे. साहित्य समाज घडवत असेल तर ते दर्जेदार व गुणा अवगुणांचा निकषं काढणारा असायला हवं पहा ही अपेक्षा सहयाच्या लेखनकारांकडून पूर्ण केली जात नाही. कुंभार ज्याप्रमाणे आपल्या मडक्याला आकार देतो व ते आकारतं. त्याचप्रमाणे, लेखनकरणारे जे स्वरूप साहित्याला देतात त्याच्यावरच समाजाची घडण अवलंबून राहील. साहित्य आनंददायक असावं पण, त्याचबरोबर ते उपदेशात्मक असावं. वास्तवाचं भान राखून, समाजाला सत्य दर्शन घडविणार असावं पण, ही अपेक्षा फोल ठरती आहे याची स्वंत वाटते.

'' एखादया विषयाचे आपल्या कल्पना शक्तीने नयणरम्य चित्र रेखाटणारा तो लेखनकार '' अस मला वाटतं. परंतु व्याख्येच्या स्वरूपावर थोडेच त्याच्या आत्मप्रेरणेचे स्वरूप स्पष्ट होते. ही आत्मप्रेरणा प्रत्येकालाच लाभते असे नाही. म्हणून कुणीही उठावे लेखन करावे हे इतके सहजसाध्य नाही. त्याच्या पाठीमागची विशिष्ठ प्रेरणा, विचारांच्या प्रगल्भता भावनांचा उद्रेक हा सहजरूपी असावा लागतो. ही निसर्गाची देणगी खऱ्या लेखनकारालाच लाभलेली असते. ' गळा काढून रडण्याइतकी ती कृत्रीम नसते ...

पण सध्य परिस्थितीचा विचार करता वरील गोष्टींचा अभाव आढळून येईल व चोरांचा सुळसुळाट व्हावा त्याप्रमाणे सगळीकडेच लेखकांचा सुळसुळाट झालेला दिसून येईल. त्यामुळे अशा साहित्याने समाज प्रबोधन घडविणारा लेखनकार निर्माण होईलच कसा ? प्रसिद्ध इंग्रजी निसर्ग कवी वर्डसवर्थ म्हणतो की, '' कविता म्हणजे भावनांचा झालेला उद्रेक होय '' तर मराठी साहित्यातील महान कवी ' केशवसुत ' म्हणतात, '' जो न देखे रवि ओ देखे कवी '' म्हणून , कवी म्हणजे त्या भावनांच्या होणाऱ्या उद्रेकाचा प्रेरक होय इतकेच नव्हे तर, कवी आपल्या मनःक्षूंच्याद्वारे दृष्टीपथात न येणाऱ्या किंबहुणा कल्पनाविरहीरत जागेवर जाऊन पोहोचतो. परंतु सध्याच्या व खऱ्या साहितीकाच्या संकल्पनेतील फरक पाहिला असता बहुतांशी साहित्यीकांनी आपली पाहण्याची

कक्षा मुद्दामहून रूंदावण्याचे प्रयत्न केलेला आहे असे आढळून येईल.

मग प्रश्न पडतो की, खरा कवी लेखनकार कुणाला म्हणायचं ? ज्याप्रमाणे आरशात सुर्याचा कवडसा पडल्यावर तो फोडून सुर्यभंग केला तरी सुर्याचा ताप नष्ट होत नाही, त्याचप्रमाणे खऱ्या साहित्यीकानी केलेले सत्य असत्य अगर कल्पनेच्या बाबतीत लेखन खोटे ठरवता येत नाही किंवा पर्जन्यनृत्य केल्याने पाऊस पडत नाही त्याचप्रमाणे चार ओळींच्या शेवटच्या शब्दांचे यमक जुळविल्यावर कवी होत नाही. अगर भल्या अर्थाचे शब्द वापरून उगाचच परिस्थिती बोथट बनविल्यावर लेखक होत नाही.

चिनी मातीवर उमटणारी चित्र कुंभाराच्या मडक्यावर उमटणे कठीण असते. म्हणून काय कुंभाराच्या कलेस महत्त्व नाही असे नव्हे. तरीसुद्धा त्याची त्याच्या कामाशी निष्ठा, श्रद्धा, आत्मविश्वास असणे गरजेचे असते. खरा साहित्यीक आणि अल्पशा कल्पना शक्तीचा साहित्यीक यातला फरक हा नेहमीचा राहील. ज्याचे साहित्य वाचकाच्या हृदयसिंहासनावर आरुढ होतं ते चिरकाल टिकते. सध्या ही अपेक्षा पूर्ण होत नाही. पिंजऱ्यातून सोडलेल्या या पक्षाच्या परवात आकाश भरारीची धमकच उरलेली नाही. कारण त्यात त्यांच्या प्रसिद्धीचा स्वार्थ लपलेला आहे. इतके असुनही आपण साहित्याचा सामाजिक दर्जा वाढेल अशी अपेक्षा करूया !

कु. कृष्णाबाई पाटील

बी. ए. भाग- १

□ □ □

आता तरी उत्तर देशील का ?

जिवनाच्या शिखरावर चढतोय मी,

दुःखाच्या रणांगणात लढतोय मी,

संगीणी माझी तु होशील का ?

आता तरी उत्तर देशील का ?

स्वच्छ निरभ्री चांदणी तु,

का अणूरागाची रागीणी तु,

कृष्णाची राधीका होशील का ?

आता तरी उत्तर देशील का ?

भक्तीचा ग नाद तुला,

प्रेमाचा हव्यास मला,

मनाची सावली होशील का ?

आता तरी उत्तर देशील का ?

सुधाकर पाटील

बी. ए. भाग- १

□ □ □

प्रदुषण

मानव जातीच्या इतिहासात संस्कृतीचा उगम होण्यापूर्वी पृथ्वीवर निसर्गाचे वर्चस्व होते. कालांतराने मानवाने प्रगती करून त्याने अनेक थक्क करून टाकणाऱ्या गोष्टी केल्या चांगले जीवन जगण्यासाठी नैसर्गिक साधन संपत्ती उपयोगात आणली. आणि हिच औद्योगिकपणाची व त्या पाठोपाठ पर्यावरण विषयक प्रदुषणाची सुरूवात होय.

प्रदुषण म्हणजे थोडक्यात ' दुषितीकरण ' किंवा अशा गोष्टी ज्यांची पर्यावरणात भर पडल्यानंतर जीवसृष्टीवर वाईट परिणाम होतो. त्या क्रियेला प्रदुषन असे म्हणतात. प्रदुषणाचा प्रश्न केवळ भारतापुरताच मर्यादित नसून तो आज संपूर्ण जगाला भेडसावू लागला आहे. प्रदुषणाची निर्मिती नैसर्गिक व मानवी घटकाद्वारे होते. नैसर्गिक घटकामध्ये वादळे, ज्वालामुखी उद्रेक इ. घट्कांचा समावेश होतो. यामुळे स्वच्छ हवा दुषित बनली जाते तसेच जल, प्रदुषण ध्वनी प्रदुषणही अनेक मानवी व नैसर्गिक कारणाने घडून येते. इंधनाचा वापर, कारखानदारीतील वाढ अणूस्फोट व युद्धे त्याचप्रमाणे आजचे वाढते नागरी किकरण यामुळे देखील प्रदुषणात भर पडते. प्रदुषणाचे प्रकारामध्ये प्रामुख्याने हवेचे प्रदुषण, जलप्रदुषण व ध्वनी प्रदुषण यांचा समावेश होतो.

हवेचे प्रदुषण : -

हवेशिवाय मानवाला काही क्षण देखील ज[illegible] अवघड आहे. यामुळे हवेला सजीव सृष्टीमध्ये महत्व[illegible] स्थान आहे. पण आज स्वच्छ व निरोगी हवा प्रदुषित बन[illegible] आहे. आज स्वच्छ हवा मिळणे फार दुर्मिळ बनले आ[illegible] हवेमध्ये प्रामुख्याने ७२ % नायट्रोजन २१ % ऑक्सीज[illegible] व ०.३ % कार्बनडाय ऑक्साइड वायू असतो. त्याचप्रमा[illegible] इतर अनेक वायू असतात. एकूण हवेच्या प्रदुषणाचा वि[illegible] करता ५० ते ६० % हवा मानवाकडून पर्यायाने इंधनाच्या ज्वलनापासून प्रदुषित होते. वाहने, हायड्रोकार्[illegible] कार्बनमोनोक्साइड व नायट्रोजन - ऑक्साईड वायू हवे[illegible] सोडतात यामुळे हवेच, प्रदुषण होते. तसेच कारखान्याच्या धुऱ्याडयातून बाहेर पडणारा, धूर, इंधानचे अर्ध[illegible] जळलेले कण हवा दुशित करतात. आज औदयोगिक[illegible] झालेल्या क्षेत्रात प्रदुषणाचे दुष्पपरिणाम झाले[illegible] आढळतात. कारखानदारीत अर्धवट ज्वलन झाले[illegible] कार्बनमोनाक्साइड वायू विषारी असतो. त्यापासुन ह[illegible] श्वसन व फुफुसाच्या विकारास सुरूवात होते अशा प्रका[illegible] दुषित हवेचे मानवावर व सजीवसृष्टीवर वाईट परिणा[illegible] होतात.

जल प्रदुषण :

जल म्हणजे पाणी आणि पाणी म्हणजे जीवन पण आज अमृतमय पाणी दुषित बनले आहे. पृथ्वीचा ७१ % भाग पाण्याने व्यापला आहे. पाणी वाहून नेण्याचे काम प्रामुख्याने ओढे, नद्या करतात. पिण्याचे पाणी देण्याचे व मानवाने केलेली घाण वाहून नेण्याचे काम नद्या अहोरात्र करतात. कारखाने गिरण्या यांना नको असलेले पदार्थ जाणीवपूर्वक नदीच्या पात्रात मिसळवले जातात. नदी जसजशी पुढे वाहत जात तसतशी ती पुढील शहरांना दुषित पाणी देते या दुषित पाण्यामुळे अनेक साथीचे रोग पसरतात यावर सार्वजनिक उपाय करणे अशक्य ठरते. तरी पण जल, प्रदूषण रोखणे महत्त्वाचे आहे. भारतीय संस्कृतीमध्ये नदयांना महत्त्वाचे स्थान आहे. पण दुदैवाची गोष्ट म्हणजे भारतामध्ये आज एकही नदि पवित्र (शुद्ध) राहीली नाही. पवित्र नदीकडे भाविक पापक्षालनासाठी (धुण्यासाठी) जातात व नदीमध्ये बुचकळ्या मारतात यामध्ये रोगी, महारोगी असतात तर काही लोक प्रातविधी नदीकाठी आटोपतात. यामुळे हगवण, कॉलरा, हायफॉइड या सारखे साथीचे रोग पसरतात तसेच खते किटकनाशके यामधील काही अंश पाण्यामध्ये मिसळले जातात. सागर मधील होणारे बोटीचे अपघात, पाईपलाईलनची गळती, टाकींची गळती जहाजाचे वजन कमी करण्यासाठी खनिजतेल समुद्रात सोडले जात याच थर पाण्याच्या पृष्ठभागावर साचतो यामुळे अनेक जलचर प्राणी मरतात तसेच माशांचे व जलचर वनस्पतींचे प्रमाण घटते.

ध्वनी प्रदुषण :

आज ध्वनी प्रदुषण कारखान्याचे व शहराच्या ठिकाणी झालेले आढळते. आज औदयोगिकरणाच्या जगात शांतता फार दुर्मिळ बनली आहे. कारखान्यातील आवाज, रेल्वे, मोटारी, विमाने, भोंगे, मोटारीचे हॉर्न यामुळे ध्वनीप्रदुषण होते. रस्त्यावरील भांडणे, फेरीवाल्यांचे आवाज, रेडिओ दुरचित्र वाणी व स्टेरिओचे कर्कश आवाज माणूस निमुटपणे सहन करू शकतो. साधारणता ८० डेसिबल आवाज माणूस बराच काळ सहन करू शकतो. शहरामध्ये ८० ते ९० डेसिबल आवाज नेहमीच असतो माल मोटारिंचा आवाज ९० ते १०० डेसिबल असतो. विमानांचा आवाज १४० ते १६० डेसिबल इतका असतो या आवाजामुळे मानवास बहिरेपणा तर येतोच व शिवाय् आपले बोलणे दुसऱ्याला कळावे म्हणून जोराने बोलल्याने डोक्याचा त्रास वाढतो, रक्तदाब वाढतो अस्वस्थ वाटू लागतो. अनेक मानसीक विकार जडतात माणूस चिडखोर बनतो.

आज थोडया प्रमाणात जरी प्रत्येकाने आपल्या परिने प्रदुषण रोकण्याचा प्रयत्न केला तर पुढील काळात प्रदुषणांचे वाईट परिणाम भोगावे लागणार नाहीत.

महेकर एस. एस.

बी. ए. भाग - २

□ □ □

प्रेमांकुर

तू ....

तुझे अवखळ हसणे

रूजविलेस नकळत हृद्यी

कधी फुटतील अंकुर,

कधी फुटेल पालवी,

सांग ना वेडे ?

स्वप्नांचा बंध,

विरहाचा छंद,

सोड ग वेडे !

जे . डी. जांभळे

बी. एस्सी . भाग - २

भाकरी

सकाळ झाली. पृथ्वीवरचं धुकं अजून सरल नव्हतं ! शंकर उठला, आणि चुलीपुढं जाऊन बसला. रखमानं त्याच्या पुढयात पाण्याचा तांब्या ठेवला आणि ती म्हणाली,

'' उठा आणि तोंड धुवा अगोदर '' शंकर काहीही न बोलता तोंड धुण्यास बाहेर गेला. त्याला ही सकाळ उग्र आणि मयाण भासत होती. कसंतरी त्याने तोंड धुतले आणि तो घरात आला, तोंड पुसलं आणि रखमानं त्याला चहा दिला. चहाचा कप हातात घेत तो रखमाला म्हणाला, '' रखमा भाकरी बांधून दे, म्हंजे लगेचच निघायाला बरं ! ''

'' व्हय की तुमी चहा घ्या तवर मी भाकरी बांधुन देते. ''

शंकरनं चहा घेतला. भागरीचं गठळं त्यानं पिशवीत टाकलं आणि तो गोठयात आला. गोठ्यात त्याचा लाडका बैल सोन्या वैरण खात उभा होता. शंकरनं त्याला सोडला आणि बाहेर अंगणात आणला. त्याच्या शिंगात लिंबु यांधला. तोपर्यंत येसबा आला. येसबाला बघुन शंकर म्हणाला,

'' ये येसबा, मी तुझीच वाट बघत हुतो.''

'' ते समदं खरं हाय, पण आता येक करू ना चल लगेच.

'' हे काय मी तयारच हाय की ! बोलला आणि ते दोघे सोन्याला घेवून कोल्हापूरच्या वाटेला लागले.

दहा वर्षापुर्वी शंकरने सोन्याला घरी आणलं होतं .त्यावेळी गावात त्याच्या जोडीचा दुसरा बैल नव्हता सोन्याच्या संगतीत राबुन शंकरने संसारात चांगलाच जम बसवला होता. दोन मुलींची लग्न झाली होती. होती. पण आज सोन्या म्हातारा झाला होता. आणि बायकोच्या म्हणण्यावरून शंकर त्याला विकायला चालला होता. पण त्याचं मन थाऱ्यावर नव्हतं, पुढं चाललेल येसबाचा त्याला विनाकारण राग येत होता. पण आपलंच दात आणि आपलच ओट म्हणुन तो गप्प होता.

चालत चालत ते इस्पुर्ली नजीक आले. तेथील ओढयातील झुळझुळ वाहणांर पाणी शंकरनं पाहीलं आणि तो थांबला. त्यानं सोन्याला पाणी पाजलं. पाणी पाजुन

झाल्यावर तो येसबाला म्हणाला, '' येसबा जरा भाकरी धर तुझ्याजवळ माझा हात जरा दुखतोय. ''

'' आरं बांध की बैलाच्या शिंगात ? '' येसबानं युक्ती सुचवली.

'' व्हय की, माझ्या डोक्यातच आलं नाही बघ ! '' असं म्हणत शंकरने भाकरी सोन्याच्या शिंगात बांधली आणि ते पुन्हा कोल्हापुरच्या रस्त्याने चालु लागले.

साडेदहा वाजेपर्यंत ते कोल्हापुरात आले यार्डात आल्या येसबानं जावुन बैल आणल्याची नोंद केली आणि ते गिऱ्हाईकाची वाट बघू लागले.

दुपारचे दोन वाजले तरी एकसुद्धा गिऱ्हाईक आले नाही. शंकरचा चेहरा अजुन खुललेलाच. तेवढयात येसबाने शंकरला विचारलं. ''

'' शंकर दोन वाजलं आज एकबी गिऱ्हाईक आलं नाही.''

'' आलं नाही त्याला मी काय करू ? '' शंकर नं रागानं विचारलं. यावर येसबा काहीच बोलला नाही. थोडया वेळानं एक भला दांडगा, मोठया मिशांचा जाडा भरडा मांजरपायचा शर्ट घातलेला धोतर आणि डोक्याला गांधी टोपी असा पेहराव केलेला, मोठया डेळ्यांचा काळ्या रंगाचा माणुस आला आणि त्यानं विचारंल ! काय पाव्हणं ? काय सांगितलं त्याचं ?

'' आम्ही काय सांगणार ? तुमीच बोला की ? '' शंकरला बोलु न देता येसबानं विचारलं,

'' सातशे रुपये ''

'' काय ? सातशे रुपये ? माझ्या या सोन्याची किंमत फक्त सातशे रुपये ? मला हा सौदा मंजुर नाही '' शंकरनं रागानं विचारलं.

'' पाव्हणं विचार करूण सांगा ! '' त्यानं पुन्हा विचारलं

'' काही , मला बैलाचा सौदा करावयाचा नाही, '' शंकर बोलला, तसा तो निघुनं गेला.

'' शंकर केलस ते बरं नव्हं, आता कोण पैसे देणार या म्हताऱ्या बैलाला ? माझं ऐक आणि सौदा ठरव, नाही तर बैल परत न्यायला लागल, '' येसबानं शंकरला समजावलं यावर शंकर काहीच बोलला नाही. थोड्या वेळाने पुन्हा तोच माणुस आला आणि '' काय पाव्हणं ? काय ठरलं ? दयायचा नव्हं बैल ?

'' व्हंय की किंमत तरी ठरवु या '' येसबा म्हणाला.

'' ठरवायचं काय त्यात मघाशी बोललोच की. '' शेवटी नाही - होय म्हणीत सौदा सातशे पन्नास रुपयात ठरला. शंकरनं पैसे घेतले आणि ते चालु लागले. पण शंकरचे पाय जड झाले होत. त्याच अंतःकरण भरूण आलं होतं. डोळं पाण्याने भरून आले होते. सोन्याच्या विरहाची जखम त्याच्या दुःखी मनावर खोलवर रूजली होती.

येवढयात पाटीमागुन आवाज आला '' पाव्हणं तुमची भाकरी तरी घेवुन जावां ''

' भाकरी ' हा शब्द ऐकताच शंकरला भडभडून आलं. तो पळतच मागं सुटला पैशाच्या नोटा त्या माणसाच्या अंगावर फकल्या आणि तो बोलला, '' घे हे तुझे पैसे, ज्या सोन्याने माझं आयुष्य घडवलं, ज्यानं मला जगवलं, त्या अन्नदात्या माझ्या सोन्याला मी विकायला चाललो. शेवटच्या क्षणापर्यंत मला भाकरी मिळवुन दिली, त्याला नी आज कसायाला द्यायाला निघालो हातो कसाई तु नाहीस नी हाय मी '', अस म्हणत तो सोन्याच्या गळयात पडून रडू लागला व त्याला घेवुन तो घराकडे चालु लागला.

एस. बी. गोसावडेकर
बी. ए. भाग - १

□ □ □

प्रेम परिक्षण

प्रेम : प्रभावी प्रेरणा :-

प्रेम ही मानवाची सर्वात प्रभावी प्रेरणा आहे. पण संपत्ती आणि सत्तेपूढे कांहीवेळा प्रेमाचा रंग पुसट होतो. मानवी मनाला पशुहूनही क्रूर बनवतात. मग नेहमी वाटत राहते माणसाचा प्रेमभंग होण्यापेक्षा त्याचे मुळातच कुणावर प्रेम न जडणे बरे. प्रेम मानसाला स्वतः पलीकडे पहायची शक्ती देते. मग ते कुणावरही असो. कशावरही असो. मात्र ते खरे खुरे असायला हवे. ते ऱ्हद्याच्या गाभ्यातून उमलायला हवे ! ते स्वार्थी लोभी असता कामा नये. खरे प्रेम नेहमीच निस्वार्थी असते. निरपेक्ष असते. मग ते फुलावरील असो, प्राण्यावरील असो, आइवडिलावडिल असो, प्रियकर प्रेयसी यांच्यामधील असो, कुल, जात, राष्ट्र, किंवा विश्व यांच्यावरील असो. निस्वार्थी, निरपेक्ष निरंकारी प्रेम हीच मानसाच्या विकासाची पायरी असते.

प्रेम : सत्याचा प्रकाश :-

प्रेम सत्याचा प्रकाश आहे. आणि सत्य प्रेमाच्या यात्रेची पुर्तता आहे. परंत स्वतःत प्रेम विकासित होत नाही असे जर सत्य साधकाला आढळून आले तर तो कोणत्या तरी चूकीच्या मार्गावर आहे असे समजावे आणि अशा प्रमाणे जर प्रेमाच्या साधनेत आढळून आले की सत्य नक येत नाही. तर प्रेमाच्या नावाखाली मुर्च्छा आणि मादकन साधली जात आहे असे निश्चितपणे समजावे. सत्याच मार्गावर प्रेम कसोटी आहे आणि प्रेमाच्या मार्गावर स परिक्षा आहे.

प्रेम : इच्छित वस्तू मिळे पर्यंतचे वेड :-

'प्रेम' हा अद्भूत असा शब्द साहित्या वगळला तर जगातील साहित्यच रसहीन होईल. क कादबंऱ्या कविता याना कांही अर्थ रहाणार न उन्हाळ्यातिल नदीप्रमाणे चित्रपट आणि साहीत्य अ जाईल. प्रेम म्हणजे तरी काय ? इच्छित वस्तू मिळेप टिकणारे वेड म्हणजे प्रेम का ? याचे उत्तर देणे क्लीष्ट अ खरे प्रेम हे बौधीक गरज असते ती निर्माण करावी ला सहवासातून प्रेम जगते. खऱ्या प्रेमाचे रेशमीबंध जुळाय वेळ लागतो. ओळख, मैत्री, सहवास, प्रेम, विवाह अ प्रवास घडायला हवा.

प्रेम : अपयशी पावित्र्य -

प्रेमात यशस्वी होण्याची जितकी जास्त शक्यता असते त्याहून अधिक अपयश पधरी पडण्याची शक्यता असते. कोणतही अपयश मानसाला निराश बनवत. प्रेमातल अपयश पदरी पडण्याची शक्यता असते. प्रेमातील अपयश तर मानसाची जगण्याची आकांक्षा मारून टाकते. नाऊमेद झालेली मानस जगण्यापेक्षा मृत्यूवर प्रेम करतात. पण हा निर्णय आत्मघातकी असतो. एका गोष्टीत अपयश आले म्हणून काय झाल ? या जगात अशाही अनेक गोष्टी आहेत की प्रेमाशिवाय ही आपन त्यांच्याशी जगायला हव. खऱ्या प्रेमात त्यागाच धैर्य असत. स्वतःच अस्तित्व विसरून टाकण्याची शक्ती असते. आणि म्हणूनच अपयशी प्रेम पवित्र असायला हव.

प्रेम : एक समर्पण : -

प्रेम जगावे लागते व जगताना दूसऱ्यास जगवावे लागते. प्रेमात मनाचे सामर्थ्य व मनाचा हळवेपणा या दोहोंचा मिलाफ असतो. निर्हेतूक भावनांचे ते एक माहेर घर आहे. प्रेम एक मोहक, सुंदर प्रार्थना आहे. विज्ञान जर अनूभूतीचे शास्त्र असेल तर प्रेम हे अनुभूतीचे विज्ञान आहे. प्रेमात तराजूला स्थानच नसते. प्रेमात समर्पण आहे. स्वतःला झिजवून घेण्याची वृत्ती आहे. त्या झिजण्यामध्येही निखालस आनंद आहे. जो पणतीला दूसऱ्यासाठी जळताना होतो.

संकलन -
प्रा. डी. एन. पाटील

□ □ □

२१ वे शतक

एवविसावं शतक
आलं बरं जवळ
बघाव ते नवल !
एकाव ते नवल !

एकविसाव्या शतमाव
काय असेल बरे
मंगळावर असतील
तुमची आमची घरे.

एक बटनदाबले की
गरम गरम पोळी
दूसरे बटन दाबले की
म्हणाल ती गोळी.

तेव्हा नसतील तेथे
टिचर एके टिचर
कॉम्प्युटर देईल
बिनचूक उत्तर.

तानाजी चौगुले
बी. ए. भाग - १

□ □ □

उपकाराचे फळ

रामनगर नावाचे एक गाव होते. त्या गावामध्ये रामु नावाचा एक मेंढपाळ राहत होता. हा मेंढपाळ अत्यंत प्रामाणिक, दयाळु व स्वाभिमानी होता. त्याच्या प्रामाणिकपणाविषयी साऱ्या गावाला माहिती होती. हे रामनगर गाव डोंगर कपाऱ्यात बसेलेले होते. गावाच्या सर्व बाजूनां, गगनाला भिडणारे पर्वत होते.

रामु आपल्या शेळ्यामेंढया रोज रानात घेवून जात असे. त्याचे आपल्या शेळयामेंढयावर खूप प्रेम होते. त्याच्या शेळ्या, मेंढया जीव की प्राण होत्या. तो नेहमी एकटाच जात असे.

एके दिवशी तो असाच शेळ्या मेंढया घेवून रानात गेला होता. जेव्हा तोआपल्यानेहमीच्या जागेवर गेला, तेव्हा त्याच्या असे लक्षात आले की, काहीतरी सळसळ होते आहे म्हणून तो अत्यंत सावधगिरीने त्या दिशेला पाहू लागला, तो त्याला एक साप दिसला. ती एक नागीण होती. आपला फणा काढून डोलू लागली त्याचप्रमाणे मानवासारखी ती बोलूही लागली, '' हे रामूधनगरा, मला तू मारू नकोस, मी एक स्वर्गातील अप्सरा आहे. मला शाप मिळाल्यामुळे, मी नागीण होवून धरतीवर फिरत आहे मी एकदा स्वर्गातून खाली आहे होते, तोच एका राक्षसाने मला पळवून नेले. त्याने काही दिवस मला डांबून ठेवले. परत मी स्वर्गात गेले, तेव्हा सर्व देवानी माझ्यावर नाराजी व्यक्त केली. शंकरांने मला शाप दिला, की तू नागीण ह पृथ्वीवर फिरशील. हा शाप ऐकताच मला खूप रडू आले त्यांच्याकडे, उःशाप मागीतला त्या वेळी, त्यांनी सांगितले की पृथ्वीवरील, कोणतीही व्यक्ती, तु गालाची तीन चुंबने घेईल, तेव्हा तु शाप मुक्त होशील आत्तापर्यंत सांगितलेली कथा खरी आहे. तेव्हा तु मा गालाची तीन चुंबने घे, व मला शाप मुक्त कर. नाझ्यावर खुप उपकार होतील. ''

रानूला खुप आश्चर्य वाटले, कारण एक सर्प शकतो म्हणून त्याने थोडा विचार केला व म्हणाला तु अ इथेच थांब, मी गावातून जावून परत येतो. रामु गा आला त्याने रोग प्रतिबंधक इंजेक्शन धेतले व परत ठिकाणी गेला. खाली वाकून त्याने त्या नागीणीची चुंबने घेतली, आणि पहातो तो काय त्या नागीणीचे सुंदर अश्या स्त्रीत रूपातर झाले होते. त्या अप्सरेने रा स्वर्गात देवांच्या जवळ नेले व म्हणाली हाच तो पुरुष ज्याने नला शाप मुक्त केले देवांनी मग त्या दोघांचे लावून दिले, वे सुखी रहा असा आशीर्वाद दिला. परत दोघांना पृथ्वीर पाठवून दिले. ते दोघेही आनंदाने लागली.

पांडूरंग ल

बी. ए भाग

आजार नव्हे बाजार

ऑफीसच्या कामामूळं मी अगदीच थकून गेलो होतो. कारणं वर्षाआखेर असल्यामूळ बरचंस अपूर्ण काम पूर्ण केलं होतं आठ दिवस अगदीच कंटाळवाणं गेले होते. ऐवढं करूणही बॉसचं प्रेशर इकडे तर आमच्या सौ. नि माझं डोकच खाल्ल दोनं कारणं महीण्याचा शेवटचा आठवडा होता. संपूर्ण उधार झाली होती. सौ. तरी काय करणार म्हणा पगारंच पुरत न्ववता.

अगदीच कंटाळा आला म्हणूण दोन दिवसांची रजा काढून घरी आलो. घरी येतान वाटेतच ठरवलं की सौ ला तब्बेत बिघडली म्हणून थाप मारायची. असा विचार करत घरी पोहोचलो. कॉटवर आडवा होत सौ. ला म्हणालो, '' माझी तब्बेत कशानं बिघडलीय थोडी विश्रांती घ्यावी म्हणतो, फार कंटाळा आलाय '' असं म्हणतो ना म्हणाते तोच सौ. नं तोंडाचा पट्टा चालू केला. सौ. म्हणाल्या '' चहा ढोसा ना दहा- दहा कप ऑफीसमध्ये त्या नकटया क्लार्क बाई बरोबर. म्हणे तब्बेत बिघडलीय काय धाड भरलीय कोणास ठावूक ! मी तोडात मारल्या सारखा गप्प झालो आणि चेरासारखा कॉटवर आडवा झालो. पण मी तसा कसा गप्प बसेन मनातच एक मोठी शिवी हासडली आणि विचार केला की चहा ढोसता असं म्हणण्या ऐवजी चहापाण करता असा मानाचा शब्द वापरला असता तर काय हीच्या बाला फाळा बसला असता, खरं सांगायचं तर सभ्य व्यक्तीच्या बाबतीत कसं बालावं हे कांही तीला कळंतच नाही '' आता समजा पंतप्रधानांनी आपल्या वाढदिवसानिमीत्त सर्व मंत्र्याना आपल्या निवास स्थानी - चहा ढोसण्यासाठी निमंत्रीत केले असे म्हटले तर कंस वाटेले बरं !

चहा घेवून सौ आल्या व जवळ बसतं म्हणाल्या '' थंडी वाजते, डॉक्टरला बोलवून घेवू '' असं म्हणत माझा ताप तपासला व म्हणाल्या '' थोडं अंग दूखतंय, जरा विश्रांती घेतो. बरं वाटेल, तू जा स्वयंपाक कर जां, '' सौ गेल्याची खात्री केली व मी स्वःताला चादरीमध्ये सामावून घेतलं अवघ्या पाचचं मीनीटातं माझ्या आंगावर दोन चादरी व दोन रगा असा संच पसरला. आव्यात जशा विटा भाजल्या जाव्यात तसा मी आत भाजत होतो.

सौ. बाहेर गेलेली पाहून मि घरातच फॅन चालू करूण वारं घेत बसलो. सौ परत येण्याची वेळ झाली मी आहे तसा जावून झोपलो. दार उघडताच मी हळूच पाहीलं तर सौ पूढं व तीची बि. ए. मध्ये शिकणारी वहीण मागूण आत आली. मी लगेच तोंडावरची चादर काढली व पावशेर

मारण्यासाठी कांहीसा रागातचं म्हणालो '' कुठे गेली होती इतका वेळ ? '' पण आपेक्षीत नसलेलं उत्तर आलं '' गेले होत`मसनात ! तीथं जेवान वाढलं होतं, घासभर खाल्ल आाणि आले. तूम्हाला पण वाढून ठेवलंय घासभर. राम वनवासाला गेल्यावर दशरथ राजाला जेवढं दु :ख झालं नसेल तेवढं दु : ख मला झालं !

मेव्हणी जवळ येत म्हणाली '' डॉक्टरणा सकाळी यायला सांगीतलंय, औषध दूकाणातून गोळ्या आणल्यात, थोडं जेवून घ्या. बरं वाटेल '' इकडं तीकडच्या गप्पा चालल्या होत्या तेवढ्यात गृहमंत्र्याचा आदेश आला आणी तो तात्काळ आमलात आणण्यात आला. आम्ही जेवायला बसलो. भूक लागली होती पण इच्छा असूनही कमी जेवावे लागले. जेवून उठतो तोच सौ. च्या तोडातून बंदूकीच्या गोळीसारखा ' गोळी घ्या ' हा शब्द बाहेर पडला तो थेट माझ्या मस्तकात शिरला व पाणी पिवूण सूद्धा उचक्या काही कमी होइनात. मी सौ. कडे गोळ्या मागीतल्या पण स्पष्ठ नकार. माझ्या मी दूधातून देते कशाला कशाला म्हणत मी गोळ्या घेतल्या व सौ. च्या पूढयातच तोंडात टाकल्यासारखं करूण बनीयन मध्ये टाकल्या व पाणी प्यालो.

सौ. ला मी फसवू शकतो म्हणजे मी जगातील कोणतेही अशक्य काम करू शकतो असे वाटू लागले मग मी झोपलो व हळूहळू एकेक चादर काढून बाजूला ठेवू लागलो थोड्या वेळातच झोप लागली.

सकाळी उठून पाहतो तर काय माझे सर्व मीत्र जवळजवळ सर्व शेजारी आलो होते पण सर्वांचे चेहरे आगदी न पाहण्यासारखे झाले होते. जणू काय ....सूरत मधल्या प्लेगच्या साथीची बातमी जीतक्या वेगाने पसरली होती त्याही पेक्षा दूप्पट वेगाने माझ्या आजाराची बातमी गल्ली बोळातून चावटीपर्यंत पसरली होती. मी थोडं इकडं तीकडं पाहीलं तर माझ्या शेजारच्या खूर्चीवर माझी मेव्हनी बसली,हाती व माझे कांही मीत्र माझ्या मेव्हणीच्या मागे, पुढे, इकडे, तीकडे बसले होते. व कांही उभे होते. मी क्षणभर विचार केला की हे मीत्र मला पहायला आलेत की मेव्हणीला. पण हे विचार करण्यापलीकडचं होतं म्हणू त्यांच्या पलीकडच्या कोचवर पाहीलं तर येथे होणा मिटींगच्या आपण अध्यक्षा आहोत अशा आमच्या आवेशान बसल्या होत्या.

नहीला मंडळीच्यात काय चर्चा आहे हे पा तर शेजारच्या नर्मदाबाई म्हणत होत्या '' शामराव हल्ली वेळानं येतातं म्हणे ? ''. (म्हणजे मी) तर त्य सूर देत यनूनाबाई म्हणाल्या '' अहो वेळाचं काय घे बसलात आहो दारूच्या बाटल्या सूद्धा फस्त करतात आ सिगरेटींचा तरी हीशोब नाही. यशोदा बाईना वाव मिळ यशोदा बाई मध्येच तोंड खूपसून म्हणतात '' आहो द काय ! सिग्रेटी काय ! बिडया काय ! आहो हल्लीचे पु इतक शेफारल्यात की त्यांच्या अंगावर शेण खावून सु कोणी थूंकणार नाही ! '' लगेच यमूनाबाई '' खरचं गं ब ! काय होणार हया मेल्यांचं कोणास ठावूक ! आमचे हे त काय ? सगळे मेले सारखेच ! '' माझ्या आहो माझ्या सम माझ्या चारीत्र्यावर शिथोंडे उडवले गेले. माझ्या को- चारीत्र्याचा पार सत्यानाश केला आहो खरं सांगायचं त दारू आणी सीगारेट ह्या वस्तू काय आहेत ते मी अजून अनूभवलेलं नाही तरीही फालतु आरोप माझ्यावर करता माझा चेहरा रडवेला झाला पण उपयोग काय ?

आतील ऐकवेना म्हणूण बाहेर लक्ष दिलं त आमच्या शेजारच्या म्हादूकाकांनी वाकून पाहीलं व पु जात आपल्या मित्राला म्हणाले '' छे .... छे ... छे... का खरं नाही गड्या ? शामरावाचं चिन्ह कांही खरं दिसत ना ! इतकी पाहूने मंडळी जमलेत म्हणजे ...... '' '' बिचा चांगला होता नाही ! मीत्र म्हादू काका '' चांगला नी वाईट एकदा का देवाचं बोलंवणं आलं की काम फत्ते, बरं राहू दे आधी दाढी करूण येतो नाहीतर सूतकात दाढी फा वाढायची ! '' म्हादू काकाला काय म्हणायचं होतं ते म ओळखलं पण विलाज न्हवता !

तेवढयात डॉक्टर महाशयांचे आगमन झाले. डॉक्टर जवळ बसत माझा हात हातात धरूण माझ्या जवळ बसलेल्या नेव्हणी कडे पाहतच म्हणाले '' वा ! छाण आहे,

प्रश्नच नाही डोळे दाखवा '' मी डोळ मोठे करूण दाखवत होतो पण आगोदरच डॉक्टर म्हणाले, '' बरी आहे '' मला तर डॉक्टरांणी पूर्ण म्हणजे केसापासून पायाच्या नखापर्यंत पूर्ण तपासून शेवटी डॉक्टर म्हणाले '' पेशंट तूम्हीच ना ? काय दुखत '' मी सांगीतलं '' ताप , थंडी, खोकला '' तेवढयात डॉ. ओळवी म्हणाले '' आणी मधूमेह '' पूढे डॉक्टर म्हणाले '' सलाईन लावले पाहीजे, आहे ते रक्त काढून दूसरे चढवायला पाहीले, आणी रक्तातून मूंग्या सोडायला पाहीजेत '' मला आला राग. मी अगदी खडसावून विचारलं '' मला मधुमेह झाला आहे याला पूरावा काय '' मी मनातच म्हंटलं कशी जीरली तेवढ्यात डॉक्टर म्हणाले '' मी तूम्हाला जीवंत पुरावा देतो '' असं म्हणतचं त्यांनी कोपऱ्यात बोट दाखवूनम्हणाले '' त्या पहा मूग्या तूमच्या शरीरातील जादा झालेली साखर खायला आलेत '' मी सगळं समजून चूकलो. डॉक्टर येवढयावरच थांबले नाहीत तर त्यांनी एक्सरे काढून नेमका कोठे मधूमेह झाला आहे पहाण्याला पाहीजे असे सांगीतले मी डॉक्टराचं सर्व मान्य केलं व डॉक्टरांची फी भागवुन त्यांना पाठवलं.

आमच्या ऑफिस मधल्या सहकाऱ्यांना ही बातमी समजली संध्याकाळी ऑफीस सूटल्यावर तिघेजन दत्तासारखे माझ्या समोर उभे तर पडका चेहरा करूण खूर्चीवर बसत : पडवळे म्हणाले '' आता सगळं परमेश्वावर अवलंबून आहे जगणंमरणं सगळं त्याच्याच हातात. '' त्यांना साथ देत दोडके म्हणाले '' आता आपल्या हातात कांही नाही केव्हा तू पाचशे रुपये इकडे आर्यूविमा उतरवून आणूया, अरे तूझ्या पाटीगागे वहीणींचं काय होईल याची काळजी कर रे ! पाचशे रुपये दे मी सर्व कागद पत्रे वहीणींकडे जपूण ठेवतो '' त्याना थांबवून पडवळे म्हणाले '' समजा दुर्दैवाने बरं वाइट झाल तर वहीणींना पैसे मीळवून घ्यायचं माझ्याकडं लागलं ज्याची काळजी शामराव तूम्ही अजीबात करू नका ! नाविलाज म्हणूण मी पैसे दिले. मला कांही सूद्धा समजेना वेड लागायची पाळी आली होती.

नंतर आमच्या सौ चहा घेवून आल्या व चहा दील्यावर म्हणाल्या '' आहो दोडके , यांना मी कित्तेक वेळा समजावून सांगीतले की बाहेरच कांही खात जावू नका म्हणून तरीही हे कांही ऐकत नाहीत, आत मला सांगा दोडके हे आजारी पडतील की नाही ! '' दोडके म्हणाले '' होय तर का नाही ! '' बराच वेळ गप्प बसेलेले थेंडे म्हणाले '' तूम्ही कांही म्हणा वहीणी पण मला आते वाटतंय की शामरावाची निम्मी लाकडं नदीवर गेली तरीही त्यांना अक्कल कांही अजून आलेली दिसत नाही. याचच मला आश्चर्य वाटतय ! लगेच मी आळस देण्याच्या निमीताने तोंड उघडले व दोन मिनीटे बंदच केलं नाही कारण अक्कल दाढा आल्या आहेत ते पाहण्यासाठी. पण आतून दोन माशा फीरूण बाहेर आल्या तरी त्यांच लक्ष नाही हे पाहूण तोड बंद कले.

दिवसभर या सर्व पात्रांशी झूंझ करूण अक्षरशः जिव मेटाकूटीला आला होता पण मी आज असं ठरवलं की आजपासून कधीही आजारी पडायचे नाही असे ठरवून आज बरेच वर्षे झाली तरीही आज पर्यत मी आजारी पडलो असे आठवत नाही.

शरद चौगुले
बी. ए. भाग - १

□ □ □

…. आणि मुक्काम पडला !

नवीन रक्त सळसळत होते. नसानसातून ते सारखं उसळत होत. विश्वाला नाही परंतु दाजीपूरच्या अंतर्भागाला छेदत जाण्याची जबर इच्छाशक्ती तरी निश्चीत होती.

जाणीवपूर्वक आम्ही रस्ता चुकविला. नवं रक्त, नवी उमेद चैतन्यशील झाली होती. आम्ही एकखडी चढण चढून मध्येच जंगलात घुसायचं ठरविलं. नंतर पश्चाताप झाला हा भाग वेगळा. धाडसं केलं हांतं पण ते बरचंस आंगलट आलं होते. कारण निर्भिड अरण्य, कारव्या आणि झाडवेलींनी संपूर्ण परिसर व्यापला होता.केसाळ अस्वलाप्रमाणे संपूर्ण जंगल शेवाळ वनस्पतीनी झाकलं होते. मंडोळ्यासारखं ते लटकावत होत. निर्भिड अरण्यामुळं एखादं चुकार सूर्यकिरणही अंगावर पडत नव्हते. आभाळ स्पष्टसं दिसत नव्हत. गळीव पानं व गवत यामुळे जमिनीचा स्पर्शही जाणवत नव्हता. वर आभाळ खाली धरती हे समीकरण येथे चुकलं होतं. संपूर्ण परिसर काळवंडलेला होता. पायाखाली रस्ता नाही. एखादं जंगली जनावरं टपकन पुढे उभं टाकलं तर काय करायचं या भितीनं काळजाचा ठोका आपोआप चुकत होता.

धाडस करुन जीव मुठीत धरुन आम्ही चालत होतो. पुढचा मागच्याला आवाज देत होता तर मा पुढच्याला सावधानतेचा इशारा देत होता. चालत हो चालत होतो परंतु रस्ता सापडत नव्हता. खरं म्हटलं आम्ही आंतून खचून गेलो होतो.

चालता चालता पाण्याचा क्षीण झालेला प्र मिळाला. पुढ किती अंतर खेटून उभ्या राहिले जंगलातून चालावं लागेल याचा अंदाज येईना ? . आ प्रवाहाचा आधार घेऊन प्रवाहाच्या दिशेनेंच चाला ठरविले. खरचटणाऱ्या झाडवेलींची अडचण दूर झा होती. परंतु प्रवाहातील दगड व खडक पूर्णपणे शेवा गेल्याने व खडकातील पाझर यामुळे सपकून आपटण्या शक्यता बळावली होती. प्रत्येकजण एकमेकाला आधार होता.

स्वर्ग देखणां व अत्यंत मनमोहक असतो अ श्रध्दाळू माणसं नेहमी म्हणत असतात. त्यांना ते ख सौंदर्य, ते निसर्गाचे देखणं रुप दाखवायला वेगळा तो का असणार ?

क्षीण प्रवाह पुझे क्रमश: वाढत गेला. स्व

होता. थकल्या जिवांना उभारी येत होती. परंतु पाण्यासाठी आलेलं एखाद जंगली जनावर अंगावर तुटून पडलं तरी त्यास मनसोक्त तयार मेजवानी मिळण्यांत काहीच अडचण नव्हती. परीसर अंधारुन यायला सुरवात झाली होती. कोणत्याही परिस्थितीत आम्हास दाजीपूरच्या अभयारण्यातून खाली उतरणे भाग होते. अंधाराच्या भितीने आम्ही सर्वजण झटपट मार्गस्थ झालो. वरचं पठार गवतानं व्यापलेलं....गवतातं लपलेले मोठाले दगड दिसत नव्हते. बहुतेक सर्वजण ठेचकाळत चालत होते. आता कोठून कसं खाली उतरायचं हाच विचार एकसारखा नवीन घोळत होता. आमच्याकडे पाटील सर दोन वेळा जाऊन आलेले. या माझ्या मागून आत्मविश्वासाने सांगत होते. सरांचे वरती विश्वास ठेवायचा नाही तर मग कोणावरती मुले बिचारी गालीतगात्र देह घेऊन डुलत डुलत हेलकावे खात पाठीमागून चालत होती.

पठारावरुन चालताना समोर इवल्याशा शीळे वरती गर्द झाडीचे बेट आलं. सर्वजण जीव मुठीत धरुन चालत होते. निश्चित असा रस्ता पायाखाली नसल्याने संध्याकाळ असूनही मळकट व तेलकट देह घामान चमकत होते. सनोरच्या झाडीतून एक काळाकामित्र, धष्टपुष्ट, पाण्याचा एक थेंब जरी अंगावर पडला तरी गतीने खाली घरंगळेल असा गुबगुबीत प्राणी, झाडीतून बाहेर आला. त्याच्या शरीरात हाडे असतील की नाहीत असेचं सर्वांना वाटलं. सर गवा ! सर गवा ! एक उथळ परंतु उत्साही स्वभावाचं कारटं बोललं. सर्वांच्या नजरा त्या दिशेला वळतात न वळतात तोच दुसरा गवा बाहेर पडला. एक का दोन. एका पाठोपाठ एक असे लहान मोठे तब्बल १६ गवे ओळीने बाहेर पडले होते. सर्वांच्या माना व नजरा एकाच दिशेला म्हणजे आमच्या दिशेला रोखल्या होत्या. आम्ही जणू त्यांचा प्रतिपक्षच जणू काही ते आमच्यावरती हल्ला करण्याच्या तयारीत होते असेच वाटत होते. गवे पाहण्याचा आनंद ओसांडत होता परंतु आपल्या दिशेने धावले तर एकाचीही धडगत नव्हती.

आम्ही सर्वजण लहान मोठे घोळके करुन भिन्न हालचाली, भिन्न आवाज, भिन्न प्रतिक्रिया व्यक्त करीत होतो. एक कारटं तर शेणातल्यां म्हशीला दगड मारायला धावाव तसं धावलं थोरले सर एकदम चिरक्या आवाजानं खेकसले. तात्पर्य गंभीर प्रसंगाच गांभीर्य आमच्यात नव्हती.

आम्ही रानगवा म्हणून कोणासही सहज शिकवितो. परंतु प्रारंभापासून ओळीतले गवे ओळीत होते, त्यांच्या नजरा व माना क्षणभरही विचलित झाल्या नाहीत. कोणाची हालचाल नाही अथवा घोळका नाही.. आवाज तर नाहीचं नाही. जागा तर एकानेही सोडली नव्हती. ओळीचीही रचनाही नियोजणन जणू सर्वात पूढे मागे बलदंड गवे ..मधोमध मध्यम आकाराचे व लहान गवे बहुधा ते नर असावेत. बहुधा पाठीमागून अथवा पुढून हल्ला झालाचं तर प्रतिकार करण्यासाठी असे नियोजण असावे. आम्ही त्यांना पाहून समाधानी होतो. परंतु त्यांच्या तावडीतून सुटका करुन घेण्यासाठी आम्हीच काढता पाय घेतला व बेटाच्या दुसऱ्या बाजूस वळलो.बेटाच्या डाव्या बाजूने चालावयास सुरवात केली न केली तोच आणखी ८-१० गव्यांचा कळप समोर उधळत असताना दिसला. आता मात्र आम्ही पूर्णपणे घाबरलो होतो. सायंकाळी गवे बाहेर येतात एवढे आम्ही ऐकत होतो. आन्हास रानगव्यांनी जणूकाही घेराचं घालायचं ठरविलं होतं की काय? असेच वाटलं. जीव मुठीत धरुन घाबरत घाबरत सुटका करुन घेतली. आम्ही पठाराच्या किनाऱ्याशी आलो. मिळेल त्या वाटेने खाली उतरायच. पठारावरती थांबणं धोक्याचं आहे अशी शंका -शंका कसली खात्रीच झाली होती. अंधार पडल्याने मुलांनी आपल्या शिदोऱ्या काढल्या होत्या. उभारण्यासाठी वाट शोधत असतानाच १० फूट अंतरावरती ४-५ गवे सनोरच. आता मात्र उरात धडकीच भरली होती. मनोमन सर्वजण घाबरले होते. काय करायचं ? मार्ग कसा शोधायचा ? खाली कसं उतरायचं ? याच चिंतेने सर्वजण ग्रासले होते.

गुडघ्यापर्यंत गवताने झाकलेल्या दगडाना ठेचकळत आम्ही चालत होतो किती चाललो, कसे चाललो याचं कोणालाच भान नव्हंत पुढं किती अडचणीतून चालावं लागेल याचा कोणासही अंदाज येत नव्हता. सगळ्या प्रकारचे मानवा चाळे थंडावले होते. एकचं चिंता होती

येणारी रात्र कुठं व कशी पार पाडायची जंगलात थांबता येणारं नव्हत थांबलो तर सुरक्षीतता काय ? जंगली जनावरं हल्ला करतील काय ? केला तर केला होईल ? आमन सुरक्षित राहू की नाही हाच विचार सर्वाच्या मनामध्ये घर करीत होता. पुढील अंतराचा अंदाजत न आल्याने थोरल्या सरानी मुकामाचा विचार सहकाऱ्याना बोलून दाखविला. सर्वानी सहमती दर्शविली.

शेकोटी केल्यास जंगली जनावरापासून धोका नसतो असा मनोभावे सल्ला कोणीतरी दिला. जंगलात म्हटलं की लाकडं खूप. पन ती असतात कुठं सांपडली ती बारीक व कुजकी होती. रात्रभर शेकोटी पेटवायची म्हणजे चांगली अगदी भरपूर लाकूट लागणार.

३-४ मुलांचे गट पाडून चागल्या लाक डाची शेधाशोध सुरू झाली प्रत्येकजण एकमेकांस सावधानतेचा इशारा वारंवार देत होता. एका टोळींने वाळक्या लाकडांचा शोध घेतला. विजेरीने व शिळ घालून इशारा दिला. सर! सर ! लाकूड चिक्कार हाय ! हिकडं या सर ! सर ! लाकूड चिक्कार हाय, हिकडं या, वास्को - द - गामाच्या अविर्भावान एकाने आवाज दिला. बरेचजन आवाजाच्या दिशेने धावले. पाहतात तो काय ? एक मोठा वृक्ष कोलमडून पडला होता. वाढल्या गवताने वेढला होता. भितीपोटी मुलांची शक्ती एकवटली होती. ८ - १० जण मिळून सर्व शक्तीनीशी झाडाच्या वाळक्या फांद्या मोडून पाडीत होते. कांही मोडून होत्या कांही जागच्या हालत नव्हत्या त्याचा नाद मुले सोडून देत होती. मोडून फांद्या गोळा करीत होती. सिंहगड यशस्वी मावळ्यांपेक्षा आनंदी उन्मादाने मोडलेल्या फांदया दोघ तीघं खांद्यावरून वाहत होते. मध्येच कोणीतरी आयला मंग्यानी फोडलं म्हणून खांद्यावरील फांद्या खाली टाकीन होते फांद्याची गरज ओळखुन परत त्या फांद्या खाद्यावरती घेत होते.

काळोख, वाढलेलं गवत, दगडामुळे लागणाऱ्या ठेचा, ठेचामुळे जाणारे तोल, आयला मेलो हुतो असे बाहेर पडणारे नैसर्गीक बोल, राणमुग्यांचा कडवा चावा, कुजलेल्या फांदीतून बाहेर पडणारे रानकिडे व त्यांची सर्व अंगावर सुरू असलेली वळवळ अशा अनंत अडचणीतून आवश्यक तंवढं वाळकं कुजलेलं लाकूड खांद्यावर घे... कठीन, सपाट जागेचा शोध सुरू झाला. सोबत बा... साहीत्यांचा ओझं होतेच. टाकायचं कोणते. लाकूड टा... तर शेकोटी नाही आणि घरातून नेलेली पिशवी टाक... तर पोटाला नाही. अशी निश्चित अवस्था झाली होती.

वारा थंड वहात होता. पावसाचे दिवस असून आकाश निरभ्र होतं चांदण्या खुणवीत होत्या. मध्ये एखादं किमान आवाजाने व लुकलुकणाऱ्या दिव्याने आप... आस्तित्त्व दाखवून दृष्टीआड होत होते. परिसरातील ख... अंतरावरून विजेचा अस्पष्ठ लकलकाट दिसत होता... आमच्या उपयोगाचं काहीच नव्हतं, यायला एक घोट... पाणीसुद्धा नव्हत. आख्खी रात्र सर्वानी पाण्याविणा काढा... भाग होते. अनंत अडचणी अनंत धोके नजर समोर होते... तरीही मुक्काम पडलाच.

प्राचार्य शिवाजीराव पाटील

□ □ □

आत्महत्या

'रामपूर' या खेडेगावात राहाणाऱ्या मिस्टर अजित या गृहस्थाने आपल्या संसाराला सुरूवात करताना एक बादली आणि दोर खरेदी केला त्यावेळी त्याच वय एकोणतीस वर्षाच असत आणि त्याची होणारी बायको सुजाता हिचं वय अकरा असत. जॉन्सन नावाच्या इसमान चालवलेल्या दुकानात अजित आणि सुजाता दोघेही एकत्रच खरेदीसाठी गेलेले असताना त्या ठिकाणी दोर खदेदी केल्यावर एका लोखंडी सामानाच्या दुकानात बादली खेरेदी करतात या दोन्ही वस्तू अजितच्या घरातील एका शेडमध्ये एकत्रच ठेवलेल्या असतात.

शेडमध्ये एकत्र राहाणाऱ्या या मित्रांना स्वत : सोडवून कोणत्याही प्राणीमात्राविषयी उत्सुकता वाटत असते अशा उत्सूकतेतूनच माणव प्राण्याचा अभ्यास करण्याची इच्छा त्याना होते. आणि शितावरून भाताची परीक्षा या न्यायाने एक नमूना म्हणून मिस्टर अजित हाच एक अभ्यास करावा असे ते ठरवतात त्याच्यावरून मग संपूर्ण मानवजातीची कल्पना करंण सहज शक्य होइल. अस त्याना वाटत.

त्यानूसार मिस्टर अजितच्या दैनंदीन व्यवहारावर आणि त्याच्या लहानमोठया हालचालीवर ती बादली आणि दोर बारकाईने लक्ष देवून निरक्षण करू लागतात पण कधी कधी मिस्टर अजितच वर्तनअगदीच अनपेक्षीत अंस घडून येइ आणि बादली व दोर सहाजीकच गोंधळून जात.

मिस्टर अजितच्या आयुष्यातील त्या अखेरच्या वर्तनाने ते असेच गोंघळून गेलेले असतात. मिस्टर अजित आपल्याला खरेदी केल्यानंतर त्याला आपण चांगल्या कार्यात उपयोग पडत राहू असं त्यान वाटत असेल. पण त्या अखेरच्या प्रसंगी अजित एका दणकट तुळीला दोर बांधुन आणि गळ्यात फास आडककवून बादलीवर उभ राहील्यावर, लाथेन ती बादली बाजूला सारून आत्महत्या केलेली असते. आणि त्याच्या डोळ्यासमोर मिस्टर अजितच प्रेत लोंबकळत असत. बादली आणि दोर ही घटना दोघानाही अनपेक्षीत असते कारण त्यानी मिस्टर अजितला आजपर्यंत कधीही दु:खी, निराश किंवा दुर्मूखलेल अस पाहीलेल नसत मिस्टर अजितच स्वत:च घर असत. थोडी शेतीवाडी असते घरी जनावरे असतात. दुघदूपत असतं, पैशाची कधिही उणीव नसते. शिवाय सुजातासारखी प्रेमळ बायको असते आणि तरीही मिस्टर अजित आत्महत्या करतो. यामागे कारण काय असावे याचा ते शोध घेऊ लागतात आणि त्यासाठी अजितला दुकानात

पहिल्यांदा पाहीलेल्या दिवसापासूनचा ते आढावा घेवू लागतात.

त्यात दोराला विशेष आठवत ते अजितची बायको सुजाता हिच वागणं, बोलण आणि चालण. सुजाताचे पाय नाजूक आणि लहान असतात. तिची चाल मोहक असते. स्वभाव अतिशय गोड असतो. आणि ती कोणावरही सहज प्रेम करू शकते. अजित दोर खेरेदी करायला आलेल्या त्या पहील्या दिवशी एका वकिलाचा असाच एक तरूण मुलगा तिच्या सानिध्यात येतो. अजितची नजर चुकवून ती त्याच्याशी प्रेमाने चाळेही करते आणि एका बाजूच्या बोळात त्याला चुबंन दयायला कधि कमि करत नाही.

पण सुजाताचा हा चांगुलपणा अजितच्या मात्र लक्षात येत नाही. त्याच रितसर लग्न होत. सुखाचा संसार सूरू होतो आणि तरीही अजीत आत्महत्या करतो. बादली आणि दोर यांचे तर्कवीतर्क सुरु होता. दुर्गंधीमुळे त्याना आत्महत्या केली असेल का ? अस त्याना वाटतं. पण त्यांच्या ननाला ते पटत नाही. अखेरीस दोर एक प्रंसग सांगतो.

एकदा अजितला एक नवीन सुट शिवलेला असतो. त्यात तो फारच देखणा दिसतो अंस सुजाता त्याला सांगत असते. त्या सुटमध्ये त्यान दररोज संध्याकाळी चर्चला जात व म्हणजे त्या सुटात त्याला पाहील्यावर तो किती मजेत आहे ? याची तर लोकाना कल्पना येईल अस ती सुचवते. त्याप्रमाणे दररोज सांयकाळी आजित चर्चलाही जावू लागतो. पण हीच वेळ साधून त्या वकिलाचा तो तरूण मुलगा सुजाताच्या भेटीसाठी येतो. याची त्याला कांहीच कल्पना नसते.

एकदा मात्र कांहीशा संशयांन अजित नेहमीप्रमाणे तो सुट परिधान करून सांयकाळी घराबाहेर पडतो. पण त्यावेळी तो चर्चमध्ये न जाता शेडमध्ये येतो. गवताचा एक मोठा भारा दोरांन बांधुन तो शेडमधील एका भिंतीला उभा करतो त्या ठिकाणी भिंतीला एक छिद्र अ[...] भाऱ्याच्या आडोशाला सुजाताच्या भेटीला येत अस[...] त्याला दिसला सुजाता आणि तो तरूण मात्र अजित च[...] गेला आहे अशा समजूतीने आपले प्रेमाचे चाळे क[...] राहतात.

आपली बायको आपल्यावर प्रेम क[...] आसल्याचं वागण्या बोलण्यातून दाखवते. पण ती आप[...] प्रतारणा करीत असून व्यभिचारीं असल्याचा त्याला प्रत[...] येताच मनावर विलक्षण परिणाम होतो आणि एक प्रकारच[...] वेडाच्या भरातच अजित गळफास लावून आत्मह[...] करतो.

पांडुरंग लो[...]

बी. ए. भाग -[...]

□□□

❄ दुःख ❄

माझे दुःख म्हणजे

कधी न संपणारी तहान आहे.
कधी न संपणार रात्र आहे.
कधी न संपणार वाट आहे.
दुःखातच मज सुख आहे .

जितेंद्र डव[...]

बी. ए. भाग - [...]

□□□

❄ तुझी साथ ❄

उंबरठ्या आड होतो तेथून आता बाहेर आलो आहे.
मोठ्या जगात जगण्यासाठी तुझी साथ घेणार आहे.
अंगी नवी उमिद आणून आज पुढे होणार आहे.
नव्या जीवन क्रमासाठी तुझी साथ घेणार आहे.
भुकेलयाला देईन घास, आजाणाला देईन दिलासा
सुखात असतील त्यांच्याकडून सुख सुद्धा मागून घेईन
नव्या जगात जगण्यासाठी तुझी साथ घेणार आहे.
तेहतीस कोटी देव आता पुराणात राहाणार नाहीत.
पाषाणाची मूर्ती होवून आत्याचरा पाहाणार नाहीत.
मानव म्हणून फिरताना दानव त्याचे ढोंग उघडे पडेल
नव्या परिश्रमातून नव्या निष्ठेतून देव घडेल
त्यांची आरती करण्यासाठी जीवन ज्योत तेवणार आहे.
नव्या जगात जगण्यासाठी तुझी साथ घेणार आहे.

एम. जी. चौगुले
बी. ए. भाग-२

□ □ □

❀ ठरवून सुद्धा ❀

भेटायचं नाही ठरवून सुद्धा
अलगत भेट घडून येते.
बोलायचं नाही ठरवून सुद्धा
ओठाच्या किनारी लाट येते.
हसायचं नाही ठरवून सुद्धा
हलकेच स्मीत निसटुन जाते.
नजरा नजर टाळून सुद्धा
नजरेला नजर भिडून जाते.

मिलींद माने
बी. एस्सी. भाग-१

□ □ □

✾ क्रांती ✾

इंग्रजानी दिडशे वर्ष राज्य केले

देशावर ! येत्देशीयांचे राज्य राहीले

राजे हुकूमशाह म्हणतात म्हणून

क्रांतीकारक का गप्प बसलेत ?

गांधीजी अहिंसा म्हणतात म्हणून

टिळक स्वातंत्र्यासाठी का गप्प बसलेत ?

शांततेने स्वांतत्र्य विचार करून सुद्धा

चलेजाव चळवळ उभारलीच ना

कुत्री भुंकतात म्हणून

चोर चोरी करायचे थांबलेत का

कारण ....

त्यांच्या जवळ होता आत्मविश्वास

प्रेम, श्रद्धा, आदर्श

म्हणूनच ते करू शकले

कुणाचा आवाज बंद

असहकार

स्विकारून

प्रेमासाठी देशाच्या क्रांती

शशिकांत कांबळे

बी. ए. भाग १

□ □ □

❄ वणवा ❄

त्या दगडाला

चार फुले वाहून

मीच देव केले.

त्या वातीला

खुप तेल घालून

ज्योतीला रूप दिले.

तोच दगड कोसळला

सापडला खाली हात

ज्योतीचा वणवा झाला

मीच पुरा झालो भस्मसात.

एन. के का

बी. एस्सी. भाग

□ □

पण कळलचं नाही

असाच होता काळ
अशीच होती संध्याकाळ
लहानसा होतो बाळ
पण कळलचं नाही ...

अशीच होती रात्र
भान नव्हते मात्र
दु:ख सोसायला होतो पात्र
पण कळलचं नाही ...

जिवनात घडल्या बऱ्याच घडामोडी
कधी चढ कधी उतार
अशा चढा ओढी
अशा खेळात बालपण संपलं केंव्हा
कळलंच नाही....

पंडीत कांबळे
बी. ए. भाग - १

□ □ □

विनंती

अशी अध्यावर ठोकरून
तू मला सोडून गेलीस
याच मला दु:ख नाही.
जाताना तु माझे
न्हदय चोरून घेऊन गेलीस
याचे ही दु:ख मला नाही.
पण पहिल्या भेटीच्या वेळी केलेल्या
निर्व्याज प्रेमाच्या वर्षावाचे
अनमोल संदर्भ
मी माझ्या हाताने
तुझ्या न्हद्याच्या डायरित
टिपून ठेवले आहेत.
तेवढे कोणाजवळ तरी
परत देऊन टाक.

एस. एम. धारव
बी. ए. भाग - २

□ □ □

असं वाटतं

श्रम करताना वाटतं
थकवा कधी येवूच नये.
चंद्राला पाहताना वाटतं
रात्र कधीच संपू नये.
कळीला पहाताच वाटतं
ती कधीच सुकू नये.
स्वप्न पहाताना वाटतं
नयन कधीच अघडू नये.
गीत गाताना वाटतं
आलाप कधी संपूच नये.
जीवन जगताना वाटतं
मृत्यू कधी येऊच नये.

एस. पी. प्रभावळेकर
बी. ए. भाग - २

शेवटची भेट

होय जाता जाता हि शेवटची भेट ...
आपल्या भावनांची, आपल्यामनांची
खुप झाल आता, थांबवावेत हे अश्रु.
जिवाच्या काहिलींत होळपणारी
तुझी माझी आसवे हि प्रतिबिंब
आता कुणाचीतरी आधारस्तंभ होतील का?
क्षणाक्षणाला बदलत गेले सारे
जीवनाचे गणिताच सोडवता आले नाही.
नुसता हुंदका आवरत बसलो आपन
आणि शेवटच्या भेटीचाही शेवट पहात
जसा तो आहे अनादी हि आणि अनंतही.

संजय पाटी[illegible]
बी. ए. भाग - [illegible]

⌘ अजब काळ आला हो ... ⌘

अजब काळ आला हो, अजब काळ आला
घालता काळ्या कोटाला, वकिल मुकला सत्याला
करून खऱ्याच खोटं, मिळवत आहे पैशाला
जांता कोर्ट कचेऱ्यांच्या कामाला
विसरून गेला कर्तव्याला, जवळ केले पैशाला ॥

अजब काळ आला हो, अजब काळ आला
राहता उभे इलेक्शनला, मंत्री बोलला वचनाला
होता जवळ खुर्चीला, सोडवून टाकीन समस्याना
येता निवडून, गेला विसरून वचनाला
पण जागला मात्र, पोटाच्या स्वार्थाला

अजब काळ आला हो, अजब काळ आला
पाहता ऑफिस मधील कामाला
काळजी पडली, साहेबापून शिपायाला
कसे पचवू या काळया पैशाला

अजब काळ आला हो, अजब काळ आला
पाहता लग्न सोहळ्याला
हुंड्यासाठी वर समजेला
नाही देता हुंड्याला, वधू तोंड देई छळाला
नाही देता स्कूटर टीव्ही, कारणीभूत
पडे वर वधूच्या आत्मदहनाला
अजब काळ आला हो, अजब काळ आला.

धनंजय देसाई
बी. एस्सी भाग - २

□ □ □

हूरहूर

तिचे आणि माझे असे काय बरे नाते,
तिच्यासाठी काळीज हे वरखाली होते.
तिचेडोळे भेटतात जेंव्हा
नजरेच्या भाषेतून बोलतात तेंव्हा
आठवता तिला, तिचा आठवतो सूर
मनामध्ये उमलते नवी हूरहूर.
स्पर्शातील कोवळीक अनुभवताना,
विसरतो विरहाच्या सोसलेल्या वेळा
तिच्यासाठी माझेपण माझ्यासाठी तिचेपण
उरलो ना वेगळेआम्ही आता दोघेजण.

वासुदेव चव्हाण
बी. एस्सी. भाग - १

□ □ □

अमरत्व

बाबासाहेब हे स्वर्ग...
आक्रोश करिती त्यांच...
त्यांच्यासाठी अ...
रात्रंदिन रडत रा...
अवचीत सारे घडून गे...
दलित जनता टाहो फोड...
काळाच्या नावे बोटे मोड...
त्यांचे हे अनमोल फु...
काळाने चोरि...
अवचीत सारे घेडून गेले
या देशाच्या घटनेसा...
दलितांच्या मुक्तीसा...
जीवन अर्पिले त्यां...
म्हणून या महामानवाल...
प्रणाम वाहीले
अवचित सारे घडून गेले

प्रकाश कांबळे
बी. ए. भाग - १

□ □ □

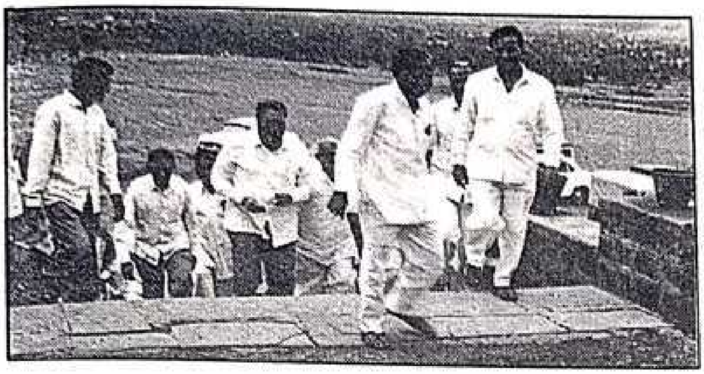

मा. ना. सदाशिवराव मंडलीक
बांधकाम व तंत्रशिक्षण राज्यमंत्री
यांची महाविद्यालयास सदिच्छा भेट

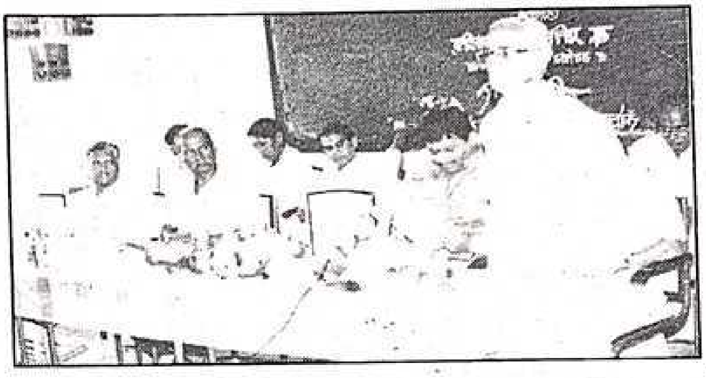

कारखान्याच्या अध्यक्ष पदावर
तिसऱ्यांदा निवड झालेबद्दल
सत्कारास उत्तर देताना
मा. अध्यक्ष दिनकरराव जाधव

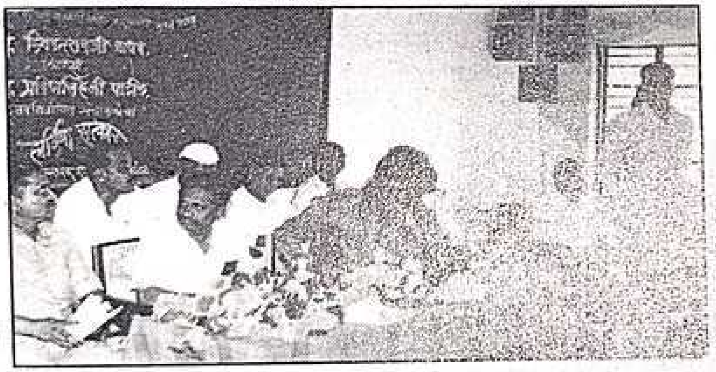

कारखान्याच्या नुतन संचालक मंडळाच्या
सत्कार समारंभ प्रसंगी मनोगत व्यक्त
करताना कारखान्याचे प्रभारी कार्यकारी
संचालक मा. के. डी. गोसावी.

१५ ऑगस्ट १९९४ दिनी ध्वजवंदन
करत असताना कारखान्याचे अध्यक्ष
मा. दिनकरराव जाधव.

१५ ऑगस्ट १९९४ दिनी वृक्षारोपन करताना कारखान्याचे अध्यक्ष मा. दिनकरराव जाधव.

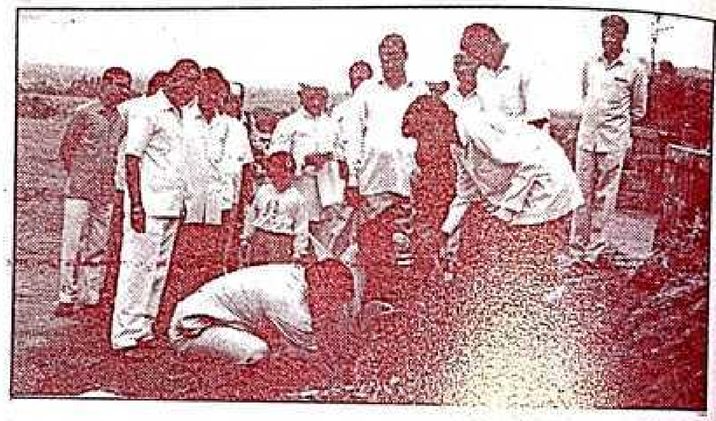

१५ ऑगस्ट १९९४ दिनी वृक्षारोपण करत असताना कारखान्याचे उपाध्यक्ष मा. प्रविण पाटील.

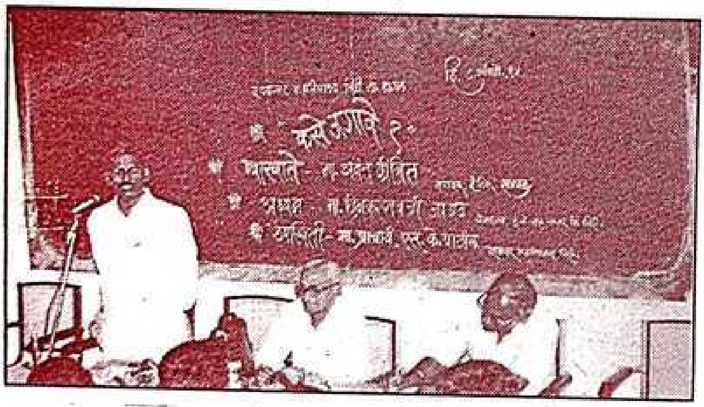

''कसे जगावे'' या विषयावर बोलताना दैनिक 'सकाळ' चे संपादक अनंत दिक्षित

स्पर्धा परीक्षांचे तंत्र विषद करत असताना कु. तितिक्षा तेंडूलकर

सत्कार मुर्ती

राधानगरी - भुदरगड तालूक्याचे आमदार पदी निवड झालेबद्दल मा. नामदेवराव भोईटेचा सत्कार करत असताना अध्यक्ष मा. दिनकरराव जाधव

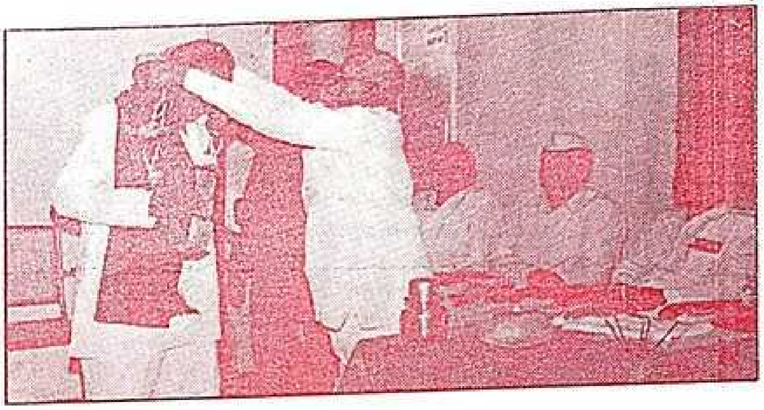

भारतीय टेलीफोन निगमवरती सदस्य म्हणून निवड झालेबद्दल मा. के. पी. पाटील यांचा सत्कार करताना अध्यक्ष दिनकरराव जाधव.

सत्काराला उत्तर देताना नवनिर्वाचित लोकप्रिय आमदार मा. नामदेवराव भोईटे.

सत्काराला उत्तर देताना कारखान्याचे संचालक मा. के. पी. पाटील.

वार्षिक स्नेहसम्मेलन

गुणगौरव कार्यक्रम प्रसंगी
विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करताना
प्रमुख पाहूणे डॉ. आनंद यादव

गुणगौरव कार्यक्रम प्रसंगी
अध्यक्षिय भाषण करताना कारखान्याचे
उपाध्यक्ष मा. प्रविण पाटील.

सांस्कृतिक [illegible] प्रसंगी
[illegible] नृत्य.

सांस्कृतिक कार्यक्रम प्रसंगी
गोंधळी नृत्य सादर करताना
महाविद्यालयाचा विद्यार्थी
विठ्ठल फराकटे.

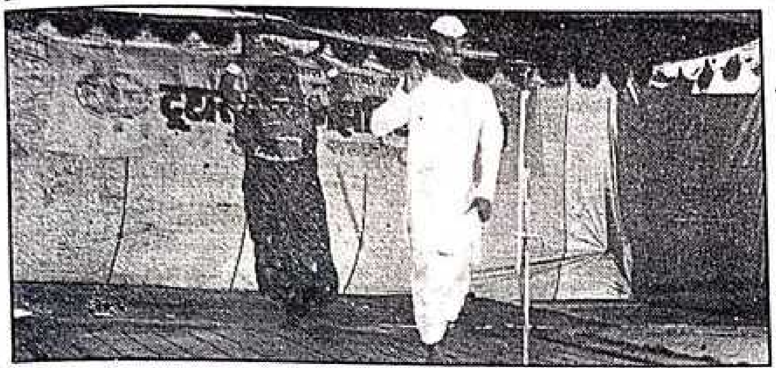

सांस्कृतिक कार्यक्रम प्रसंगी
नृत्य सादर करताना
विद्यार्थिनी कु. सुजाता माने.

सांस्कृतिक कार्यक्रम प्रसंगी
लमाणी गीत

असा रंगला 'शेला पागोटा'

QUIZ

विशेष श्रमदान शिबीरात श्रमदान

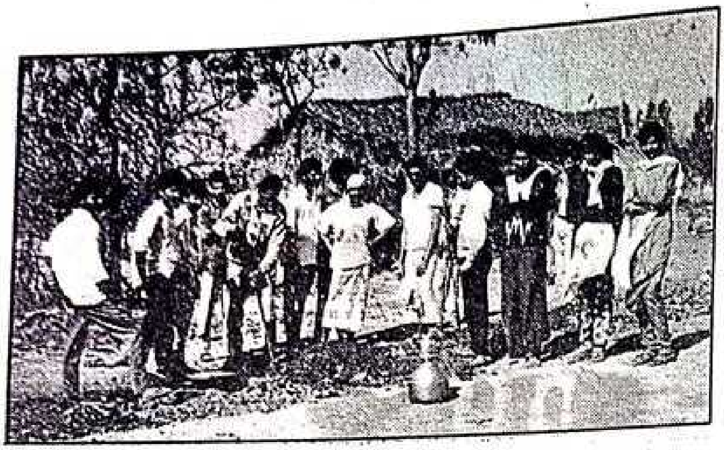

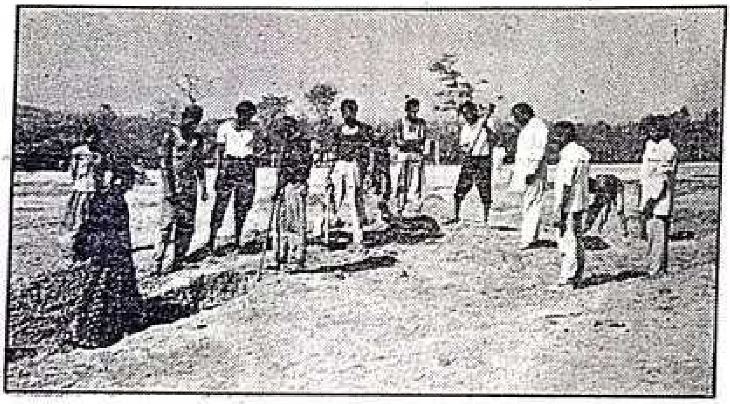

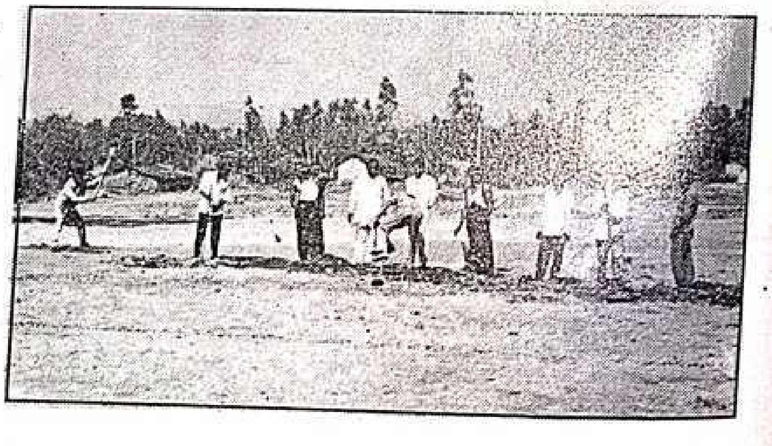

N. S. S.

गिरीभ्रमण – दाजीपूर ते गगनबावडा

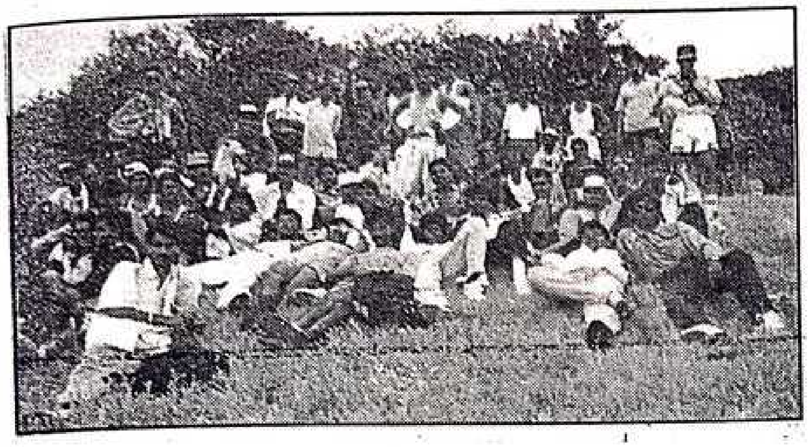

मोहीमेमध्ये सहभागी झालेले विद्यार्थी

अहो सर ! दमला काय ?

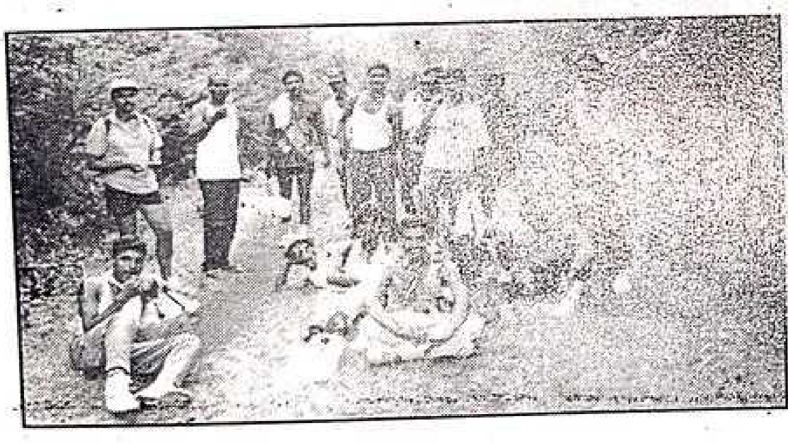

थोडासा विसावा

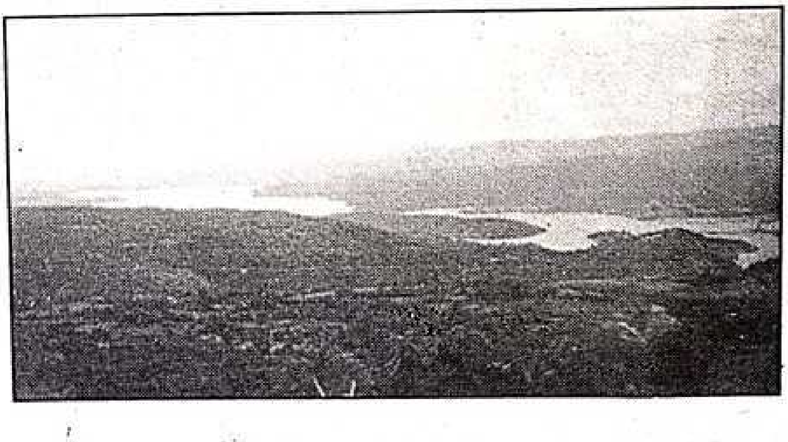

भोगावती नदीचे नयन मनोहर दृष्य

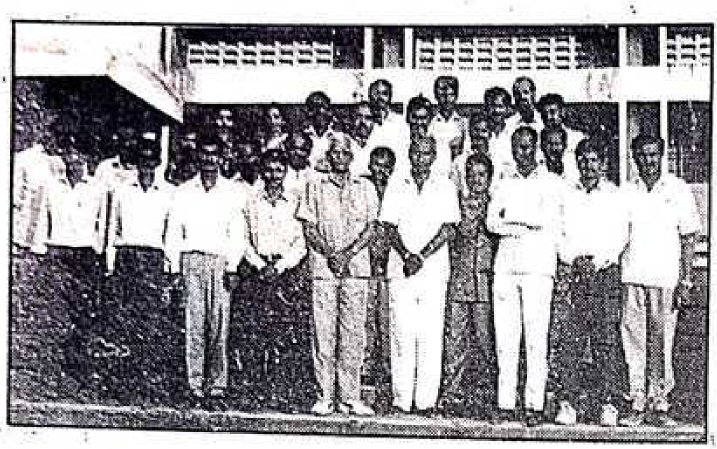

प्रमुख पाहूण्यांच्या समवेत
प्राध्यापक वृंद

प्राचार्यांच्या समवेत शिक्षकेतर
कर्मचारी

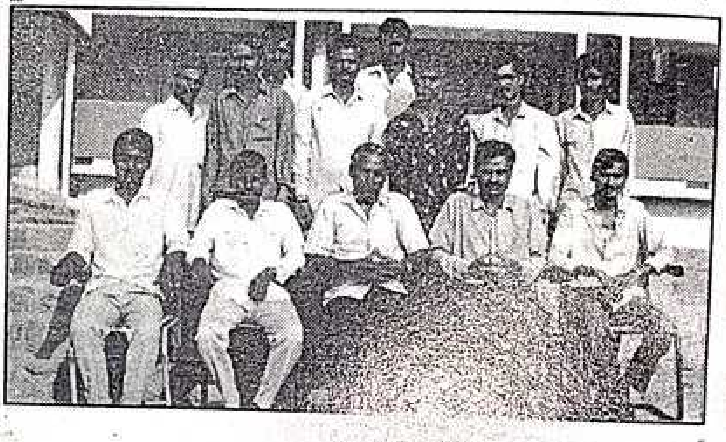

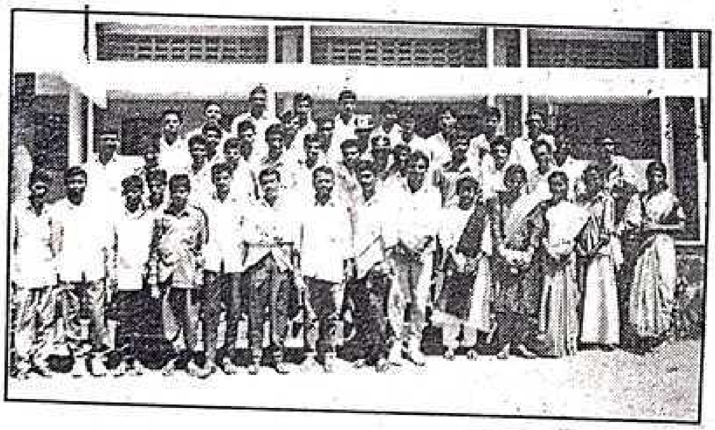

प्राचार्यांच्या समवेत बी. ए. भाग ३ चे
विद्यार्थी विद्यार्थीनी.

कौतूक समारंभामध्ये मा. दिनकरराव
जाधवांच्या हस्ते प्रशस्तीपत्र
स्विकारताना कला शाखेतील प्रथम
क्रमांकाचा मानकरी मधूकर पाटील.

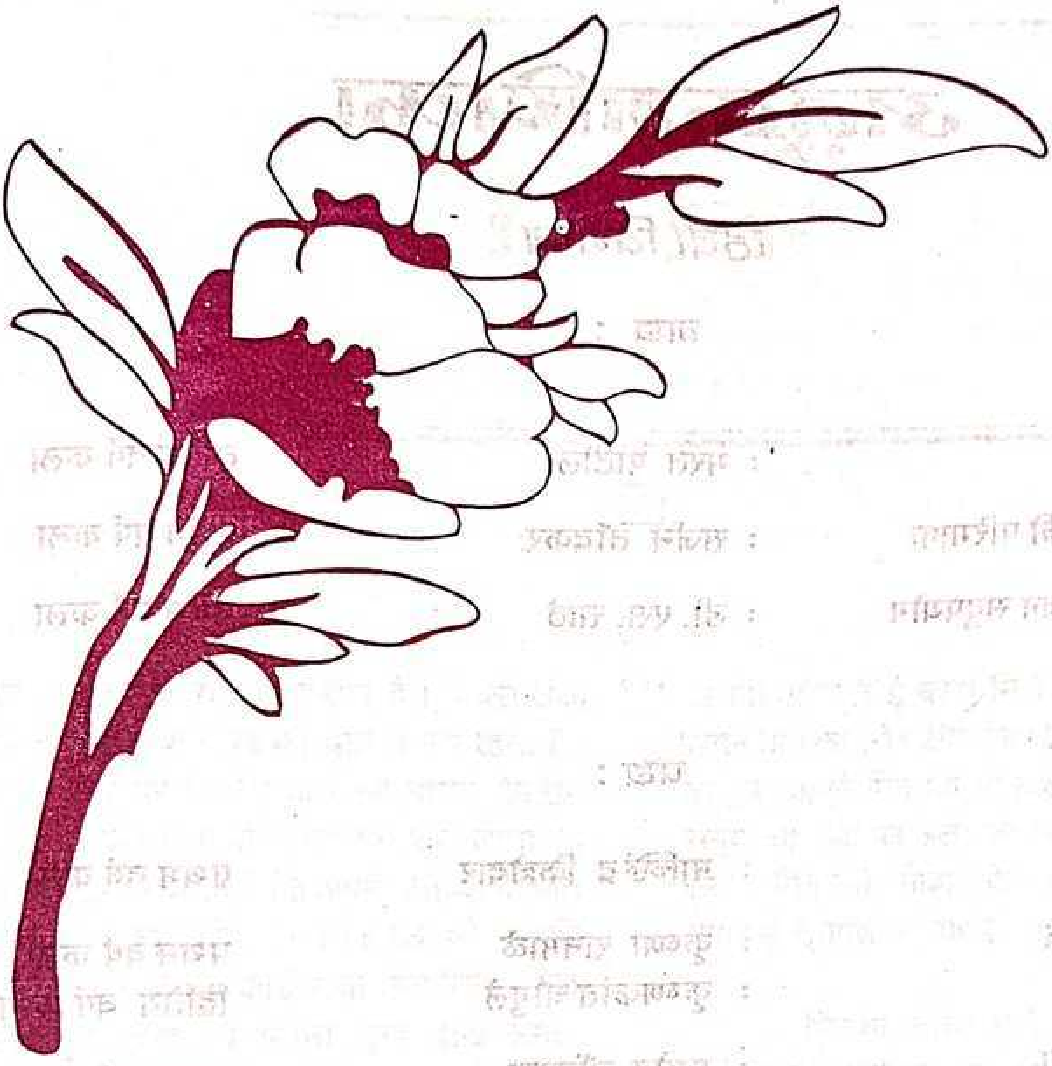

हिन्दी विभाग

अटल रहा जो अपने पथ पर लाख मुसीबत आनेपर ।
मिली सफलता उसको जग में जीने और मर जाने पर ॥

अनुक्रमणिका

हिंदी विभाग

गद्य :

१	मित्रता	: भरत पाटील	तृतिय वर्ष कला
२	प्यार की परिभाषा	: सर्जन तौंदकर	प्रथम वर्ष कला
३	समय का सदुपयोग	: डी. एस. साठे	प्रथम वर्ष कला

पद्य :

१	पैसा	: माच्छिंद्र किल्लेदार	प्रथम वर्ष कला
२	कालेज	: कृष्णा रानमाळे	प्रथम वर्ष कला
३	प्यार	: कृष्णकांत चौगुले	द्वितिय वर्ष कला
४	साधना	: प्रमोद तौंदकर	प्रथम वर्ष कला
५	मुहब्बत	: हातिम मुल्लाणी	तृतिय वर्ष कला
६	बहुत उदास हूँ मै	: महेन्द्रकुमार मोरबाळे	प्रथम वर्ष शास्त्र
७	इंतजार	: विजय रानमाळे	प्रथम वर्ष कला
८	याद रखो नौजवानो	: उत्तम साठे	प्रथम वर्ष कला
९	शेर शायरी	: सिताराम मालवेकर	द्वितिय वर्ष शास्त्र
१०	महफिल	: सुनिल मोरे	प्रथम वर्ष शास्त्र
११	आधुनिक परिभाषा	: शहाजी पाटील	प्रथम वर्ष कला

मित्रता

यह जीवन -यात्रा बडी कठोर है। दिवस तथा रजनी के समान सुख तथा दु:ख का चक्र घुमता रहता है। किसी मानव के सिर पर विपत्ति के कलि बादल मॅडराने लगते है। इससे मानव चिन्ताओं के जाल में फँस जाता है। कभी हर्ष में इतना मग्न हो जाता है कि अपने कर्तव्यों के प्रति तो वह उदासीन हो जाता है। वह चाहता है कि उसे उसकी विपत्ति में सहायता करनेवाला कोई सचा मित्र मिले। ऐसा मित्र जो उसके सुख-दुख को अपना सुख-दु:ख समझ सके। जो उसे सब प्रकार की बाधाओं में विश्वास के साथ सहायता तथा सहानुभूति निरनार प्रदान करता है। ऐसा साथ विश्व में मित्र के नाम से पुकारा जाता है। जीवन में किसी का मित्र बनाना परम आवश्यक है।

मित्रता एंव परिचय में पर्याप्त भेद है। अब पहले-पहले किसी से मिलते है तो उससे हमारा कुछ परिचय हो जाता है। जब निरन्तर उससे मिलना होता है तो उसके साथ हमारा स्नेह बन्धन जूड जाता है। यदि उस व्यक्ति का स्वभाव नम्र हुआ तो यह सम्बन्ध प्रगठ हो जाता है, तब इसे मित्रता कहने लगते है।वह सचा मित्र जीवन को आनन्दमय बना देता है। वह मित्र से स्वार्थ के नाते आकर नही मिलता, उसे इस बात का लोभ नही होता कि मित्र से उसे कुछ धन अथवा अन्य कोई वस्तु मिले। उसे तो चाहिए, एकमात्रा अपने मित्र का स्नेह और प्रेम। मित्र अपने प्राणों को संकट में डालकर अपने मित्र कि सहायता करता है तथा ऐसा करते समय वह बडी प्रसन्नता का अनुभव करता है। संसार से सख्खे मित्ररुपी मल्लाह के सहारे जीवन-नौका संसार-सागर से सुगमता से पार हो जाती है।

मित्र के कर्तव्य अति महत्वपूर्ण है। जब हम दु:ख के सागर में निमग्न हो, जब हमारेलिए संसार अन्धकारमय हो, जब हमारे लिए संसार सुनसान प्रतीत होता है तब मित्र का कर्तव्य है कि वह हमारी सहायता करे। जब दु:ख से हमारे पॉव डगमगाने लगे तब वह हमे गिरने न दे। श्री तुलसीदास ने कहा भी है-

''धीरज धरम मित्र अरुनारी।
आनत काल परखिए चारी॥ ''

यथार्थ में मित्र से विपत्ति में महान सहायता मिलती है। उसी चाहिए कि तन,मन और धन से अपने मित्र कि मदद करे। मित्र का यह भी कर्तव्य है कि वह हमें बुरे मार्गो से हटाकर अपने मार्ग पर अग्रसर करे। यदि कोई मित्र हमें

ऐसा मिल जाय जी कि बुरे कर्म अैसे- मदिरापान,चोरी, झुट बोलना आदि दुर्गुणों से बचाने के लिए हमे अपनी सलाह तथा उपदेश न दे तो ऐसे मित्र से हमको क्या लाभ हो सकता है?

जिसे सचा मित्र मिल गया, उसे जानो संसार की सबसे बडी निधि प्राप्त हो गई। सचा मित्र इस धोखे,फल, प्रपंच आदि अनेक मित्रों ने अपने मित्रों को पतन के गर्त से गिरनेसे बचाया है। मित्र का कर्तव्य है कि वह विपत्ति में हमे धैर्यप्रदान करे। जब हम प्रसन्न हो तो उसकी प्रसन्नता असीम हो। इतिहास मे अनेक सचे मित्रों के उदाहरण मिलते हैं। राम और सुग्रीव की मित्रता को कौन नही जानता? मित्रता मे छोटे-बडे का प्रश्न नही उठता। निषादराज की राम बिना छोटे-बडे का भेद किए अपनी छाती से लगाया। सची मित्रता तो पत्ति आने पर ही जानी जाती है। वैसे तो प्रत्येक व्यक्ति स्वार्थ साधन के समय अपनी मित्रता का ढोंग रचता हैं और पसीने के स्थान पर रक्त बहाने का दावा करता है, परन्तु मित्र की परवा तो उसी समय होती है जब तुमको किसी विपत्ती ने घेर लिया हो। दीन -दुर्बल नर कंकाल सुदामा एक अनेक धारण कर व्दारिका अपने मित्र श्रीकृष्ण से मिलने के लिए जाता है, उसके वहाँ पहुँचने पर श्रीकृष्ण सम्पूर्ण राज-काज को छोडकर अपने मित्र सुदामा से मिलने के लिए आतुर होकर दौडते है तथा उसे छाती से लगाकर उसके पैरों को अपने नयनों के नीर से पखारने लगते है। फिर उसकी दीन दशा को देखकर बिना माँगे ही उसे सब कुछ दे देहते हैं। यह है, मित्र की मित्रता और सचे मित्र की पहिचान।

कुछ लोग ऐसे भी होते है जो मित्रता के पवित्र नाम पर कलंक का टीका लगा देते है। वे वास्तव में मित्र नही, बल्कि मित्र के रुप में स्वार्थी और लप्पट है। ऐसे लोगों की मित्रता किसी स्वार्थवश ही जाती है। जहाँ स्वार्थ निकला वहीं मित्रता का अन्त हुआ
गिरधर कवि के शब्दों में -

''साई या संसार में, मतलब को त्योंहार।
अब लगि पैसा गाट में, तब लगि ताकीं यार।
तब लगि ताकीं यार, संग ही संग डोले।
पैसा रहा न पास, यार मुख से नहि बोले।''

यह मित्रता पही, यह तो स्वार्थ का व्यवहार है।

इस प्रकार के मित्र पहली तथा कपटी होते चाटुकारी करना जानते है। सची तथा हीत साधन की ती इनसे आती नही। ऐसे स्वार्थी मित्र मित्रता के मन्दिर की अपवित्र करते है। सची मित्रता से स्वार्थ के स्थान कहाँ? सचे मित्रों की तो आत्मा मित्रों से मि एकाकार हो जाती है।

इतिहास इस बात का साक्षी है कि स्वार्थी की मित्रता से कितने विनाशकारी एवं घातक प निकले है। रावण और मारीच की मित्रता के दृष्टपरिणा स्वर्ग की शोभा को भी लज्जित करनेवाली लंका क्षण धराशायी हो गई। इसलिए मनुष्य की मित्रता करने में सावधानी रखनी चाहिए। अंत यह परम आवश्यक है कि किसी को भी अपना मित्र बनायें तो उसे परख लें। सचे की प्राप्ती ही अपना जीवन सुखी हो सकता है।

भरत पाटी
वृतिय वर्ष क

□ □

❋ पैसा ❋

पैसा एक ऐसी चीज है।
जिसपर दुनिया चलती है।
दो प्रेमियों में दीवार बनती है।
भाई-भाई को अलग करती है।
रिश्ते नाते तोडती है।
क्यों कि दुनिया उसीपर चलती है।
उसके आगे झुकती है।

मच्छिंद्र किल्लेदा
प्रथम वर्ष क

□ □

प्यार की परिभाषा

प्यार एक ऐसा लव्ज है, जिसे खुदाने अपना सबसे हसीन सपना समझा होगा। वो प्यार जो कलियों को फुलों मे बदल देता है, वो प्यार जो आसमान को मुस्कराने पर मजबुर कर देता है . वो प्यार जिसमे जिन्नत है , वो प्यार जिसमे द:ख और घृणा को मिटाने की शक्ती है , वो प्यार जिसे सार संसार पुजता है। वही प्यार मे आज ढूँढता हूँ तो नजर आता है कि प्यार को जो मजबूत डगर अपने पुरखोने बसाई थी आज वह ढल रहीं है। दूसरो कि लिए लालायित है हमारे संतोने यह उपदेश दिया है कि केवल प्यार ही एक ऐसी चीज है जिससे संसार का हर एक लम्हा खुशियों में बिताया जा सकता है। हमारा इतिहास गवाह है न फरत का अंजाम सिर्फ प्यार है। संसार में सबसे बढा सत्य तो यह है कि प्यार अमर है। इसलिए तो प्यार दो ना मना कहों ....

ना कोई नाता है,

ना कोई मंजिल,

प्यार में क्या जिना भैया,

नफरत की डोली नींव

अब तक हमने सीखा है पढ़ा है

प्यार ही हमारी आखीरी मंजिल है।

जो सफर तय हुआ है।

उससे मुँह ना मोंडो

जो रास्तो है तुम्हारे उन्हे बेगाना मत समझो

लेकिन आज मै जब भी इधर उधर देखता हूँ तो सिर्फ नफरत ही नफरत नजर आती है। हर एक इन्सान दुसरे इन्सान से नफरत करता है। हर एक पल आँसूओं मे गुजर

रहा है. लगता हैं ....

हर एक सॉस में घुटती

हर एक की जिंदगी उधार हैं।

नशे की हालत में

झुमनेंवाले इन्सानो

तुम्हारा इस धरती से चंद लम्हो का साथ है।

ऐसी उदास नफरत भरी जिंदगी कितने दिन तक जायेंगी अगर ऐसी ही जिंदगी गुजारना है तो मुर्दों में और हम में क्या फर्क है। लाशों बोला नही करती और जिंदा लोग प्यार बॉटने में कजुसी करते है। हम सबके दु:खो का कारण एक ही है। प्यार की कमी महसुस करना प्यार कें बिना जीना कठीन है। दुनिया में सब कुछ मिल सकता है। लेकिन प्यार पाना या किसी को देना स्नेह के साथ पेश आना बहुत कठीण है। वह कोइ विरला। ही होगा तो हमेशा प्यार ही प्यार देता है आया होगा।

कुछ लेने से पहले देना सिखो

इस लेन देन में जो तुम पाओंगे

मेरे दोस्त

वही प्यार है

वही प्यार है।

स्वर्ग यहा नरक यहाँ

इन्सान कब समझेगा समझने को वक्त यहाँ है।

नादान नासमझ जब नही समझेंगा

उस दिन उनका नाश अटल है।

सर्जन तोंदकर
प्रथम वर्ष कला

□ □ □

* 'कालेज' *

कालेज के मधूर क्षण,
ना वापस आयेंगें,
सोय लो मेरे साथी आजकल
हम सब जुदा हो जायेंगे।

भूल सकोगे क्या कभी तुम
'कालेज जीवन' की कहानी
याद करेंगे आहे भरेंगे
आयेगी जब याद पूरानी।

आज तुम हो, हम भी हैं
मंदीर है, कॉलेज हमारा,
कहाँ रहेंगे भविष्य में, हम
फिर ना होगा मिलना हमारा।

आज यहाँ पढ़ते हैं
कल जानेवाले हैं,
ना हम रहेंगे ना तुम रहोगे,
कालेज अमर रहेगा।

कृष्णा रानम
प्रथम वर्ष क

□ □

समय का सद्‌उपयोग

महर्षि वेदव्यास 'पुत्र धन' को सर्वश्रेष्ट धन मानते है, तुलसीदास 'संतोष को सर्वाधिक मूल्यवान धन मानते है, किसी महापुरूषने 'चरित्र' को सर्वातम धन माना है, लेकिन सबसे महत्त्वपूर्ण तो 'समय' ही होता है। अंग्रजी में एकहावत है -

"Time is Money"

हमारे भारत देश के पहले प्रधानमंत्री जवाहरलाल नेहरू दिन रात अपने काम में खोये रहते थे। उन्हें समय की गति मालूम थी। दिनभर काम करने के बाद वे रात को केवल चार घंटे सोया करते थे। उनके अविरत और कठोर श्रम से ही वे उतने महान बन सके। हमारे अनेक भूतपूर्व नेता भी 'समय' ही सर्वश्रीष्ठ धन मानते थे, तमी तो वे भारत को आजादी दिलाने में कामयाब हुऐ। वे हमारे सामने सचमुच एक आदर्श बनकर खडे है।

किसीने ठीक ही कहा है कि, ''बचपन खेल में खोया, जवानी निंदभर सोया, बुढापा देखकर रोया।'' कुछ लोग अपना बचपन सिर्फ खेलकूद में ही बिताते है। जवानी में अच्छे तरह खा पीकर आराम से सोते रहते है। और समय का ध्यान आते ही अपना बुढापा सामने देखकर रोने लगते है। महात्मागांधी 'समय' को संसार के हर प्रकार के धन से कीमती समझतें थे। ईसा न्यूटन और स्वामी विवेकानंद ने भी समय के साथ चलकर जगत में अमर किर्ती प्राप्त की।

विद्यार्थी जादातर अपना समय पढाई में बिताने के बजाय खेलकूद में ही गँवाते है। इसका नतीजा होता है परीक्षा मे अनुर्तीर्ण होना या थोडे ही गुण प्राप्त करना फिर वे पछताते रहते है। समय एक गतिशिल घोडे के समान है। हमें इसकी गति समझकर उसके साथ चलना चाहिए। थोडासा समय भी हमारे हाथ से निकल जाय तो वह समय लौटकर नही आता। आदमी समय का मोल समझ नही सकता तो उसका जीवन निरर्थक हो जाएगा और उस जीवन में कभी सफलता नही मिलेगी।

दुनिया में बच्च्योंसे लेकर बूढोंतक ऐसे कितने लोग है। जिन्हे समयका महत्त्व मालूम नहीं है। वे अपना कीमती समय व्यर्थ ही काम में लगाते है समय में बहुत ताकद होती है। समय अमूल्य होता है। समय को नष्ट करने वालोंको समयही नष्ट कर देता है। अवसर को खोकर पश्चाताप करते रहना केवल मूर्खता है।

समय मानव की बहुमूल्य निधी है। समयही हमा हृद्य की चोर को सहलाता है, मानव के आँसू पोछता है दिल पर लगे हुए घाओं को भरता है। " Time is th best healer " अपने बहूमूल्य समय को नष्ट न

करना चाहिए बल्कि उसका सही उपयोग करना चाहिए। उसी समय को बहुमुल्य मानकर संत कबीर ने कहा है।

'' कल करे सो आज कर,
आज करे सो अब।
पल मे परले होगे गी,
बहरि करेगा कब। ''

तुलसीदाजीने भी उचित लिखा है,

'' कावर्ष जब कृषि सुखाने
समय चूकि पुनि का पछताने। ''

इसलिए समय बलवान और स्वर्णीम है। बीत हुआ कल या बीता। हुआ समय कभी लौंटकर वापस नहीं आता समय की गति को पहचाना समय का सही उपयोग ही सफलता की कुंजी है। समय ऐसा तत्त्व निकले हुए शब्दोंके और छोडे हुए तीर के समान कभी वापस नही लौटता। 'समय' महत्त्वपुर्ण है अपने 'ध्येय' में लगाओ।

डी. एस. साठे
प्रथम वर्ष कला

□ □ □

* प्यार *

हृदय से हृदय को छेदना,
मन से मन को भेदना,
आँखो से आँखों को इशारे करना,
शब्दों को फूलदानीसे ही
प्यार के मले बहरना।
प्यार में मिठा-सा झगडना
विरह में दोनो नें झुरना
आनेवाले दुःखों को भुगतना
संकटों को हँसकर झेलना।
प्यार के लिए हँसना
प्यार के लिए रोना
प्यार के लिए ही जीना
प्यार के लिए ही मरना।

कृष्णकांत च
द्वितीय वर्ष

□ □

✣ साधना ✣

साधना वो मेरी सा-ध-ना
मेरे दिल के धडकोनो में, बैठी है एक साधना।
मेरे ख्वाबो खयालो में, बैठी है एक साधना
मेरे साँसो, में बैठी है एक साधना
मैं हरपल, हर दिल चाहता हूँ तुझे साधना
मुझको अपने मंझिल पे है चलना।
तभी भी मुझको कुछ वादे है निभाना।
बस मेरे दिल में बैठी है साधना
कोई भी मुश्कीले आये
मुझको तुझे हर हालत में पाला
मेरे दिल में बैठी है साधना
जिसका मतलब है, अध्ययन की आराधना।

प्रमोद तौंदकर
प्रथम वर्ष कला

□ □ □

✪ मुहब्बत ✪

मोहबत ना होती तो कुछ भी ना होता
सब कुछ इजहारे मोहबत ने पैदा किये।
मोहबत ना होती, तो कुछ भी ना होता।
अंधेरा ना होता, उजाला ना होता
कोई नाम हक्क का न लेता न होता
इश्क मे कोई सौदा न होता
न गुलों का जमाना होता
न दुनिया मे बहन-भाई होता
मोहबत ना होती तो कुछ भी ना होता।
न शोर होता न खामोशी होती,
किसी का किसी पर नाज न होता
मोहबत ना होती तो कुछ भी ना होता।
जिंदगी को सहारा न होता
मोहबत ना होती तो कुछ भी ना होता।
मोहबत ने पत्थर को दर्या बनाया
मोहबत ने दोन्हों जहाँ को सजाया
मोहबत ने भक्तों को रबसे मिलाया

हातीम मुल्लाणी
तृतिय वर्ष कला

□ □ □

❊ महफिल ❊

कभी कहा न किसीसे तेरे फसाने को।
न जाने कैसे खबर हो गयी जमाने को॥
सुना है गैर की महफिलमें तुम न जाओगे।
कहो तो आज सजा लू मेरी कुटियों को॥
अब आगे तुमणे ये मुमकिन है कोअी बात आये।
जो तुम कहो तो यही छोड दू तुम्हारी राहों को॥
दुआ बहार की मांगी तो इतने फूल खिले।
कही जगह न मिली मेरी आशियानें को॥
कमर जरा भी नही तुमको खौफे रूसवाई।
किं चाँदनी मे चले हो उन्हे मनाने को॥
जिन के होटो पे हँसी पावामे छाले होंगे।
हॉं, वही लोग तेरे चहानेवाले होंगे॥
शम्मा ले आये है हम जल्वागाहे जानासे।
अब दो आलम में उजाले ही उजाले होंगे॥
हम बडे नाजसे आये थे तेरी महफिल में।
क्या खबर थी लबे इजहारपे ताले होंगे॥

सुनिल मोरे

प्रथम वर्ष शास्त्र

□ □ □

✻ आधुनिक परिभाषाएँ ✻

जेलखाना -	बिना किराये का मकान
मुर्गा -	गॉंव की घडी
चाय -	कलयुगी अमृत
टाय -	बिना गुनाह की फॉंसी
आकाश -	पृथ्वी का छाता
ताला -	मुक्त पहरेदारी करनेवाला चौकीदार

शहाजी पाटील

प्रथम वर्ष कला

□ □ □

TOPPERS IN 1993-94

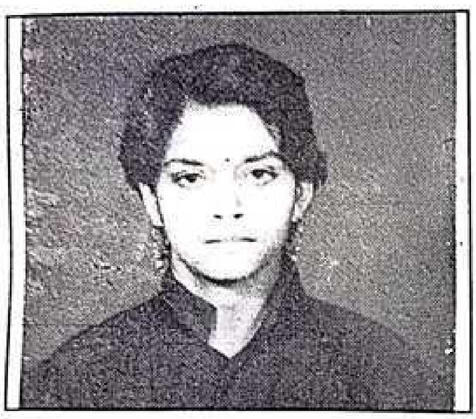

Miss. Svapnali Patil
1st in B. A. I
Shivaji University, Under Graduate Merit Scholarship

Miss. Sangita Mehatar
1st in B. Sc. I

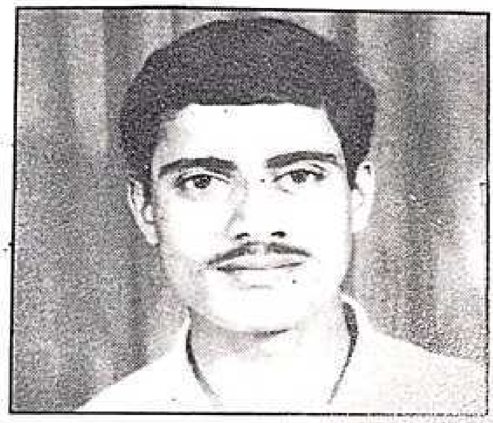

Vasant Kadam
1st in B. A. II

Dilip Shivajan
1st in B. Sc. II

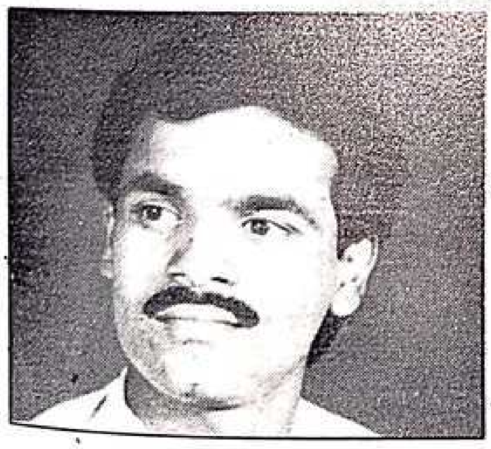

Madhukar Patil
1st in B. A. III

Ravindra Patil
1st in B. Sc. III

PLAYERS IN 1994 / 95

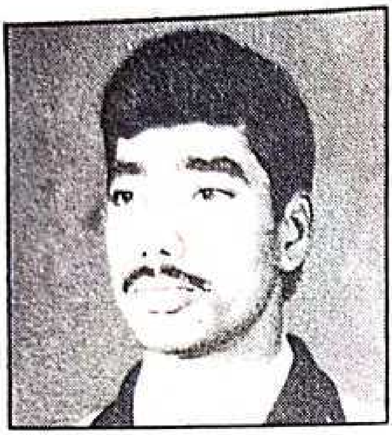

Datta Londhe
B. A. II
General Champion

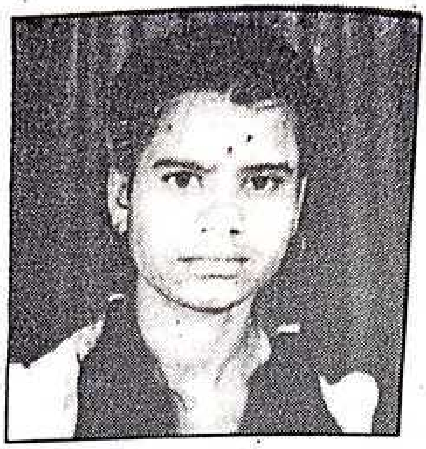

Miss. Sujata Mane
B. A. I
General Champion

Sambhaji Kulkarni
B. A. I
Cross country - Kottayam 4th
Selected in Unty. Athtetic Team.

Santosh Dhavan
B. A. I
Selected in Unty
Basketball Team.

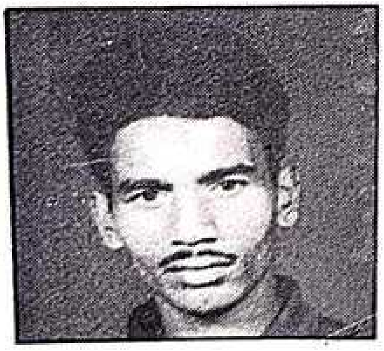

Sambhji Patil
B. A. II
2nd in 800 m & 1500 m in Kolhapur zone and selected for Interzone.

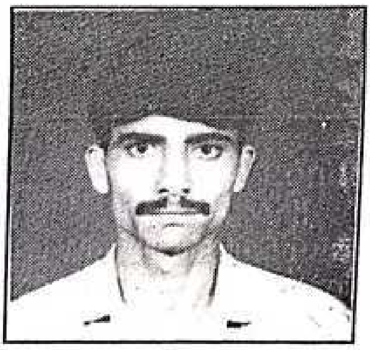

Netaji Savaratkar
B. A. I
Selected for Interzonal Atheletic Competetion.

Sangram Barakale
B. Sc. I
Selected in Kolhapur District Holleyball Team.

CONGRATULATION

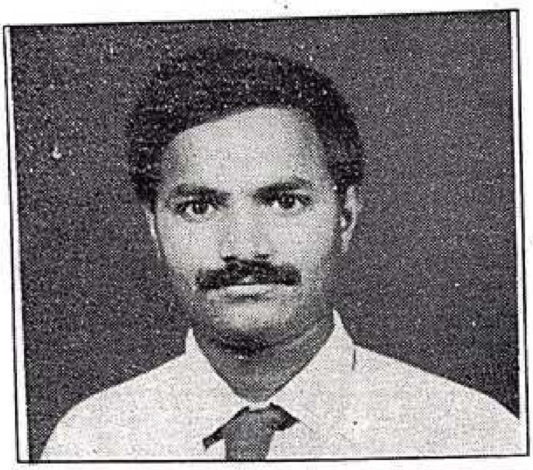

Prof. Anand Warake
Passed in SET

Suresh Londhe
B. A. II
Won Individual Prize in the college Magazine competition 1993-94 of Shivaji University.

HOMAGE

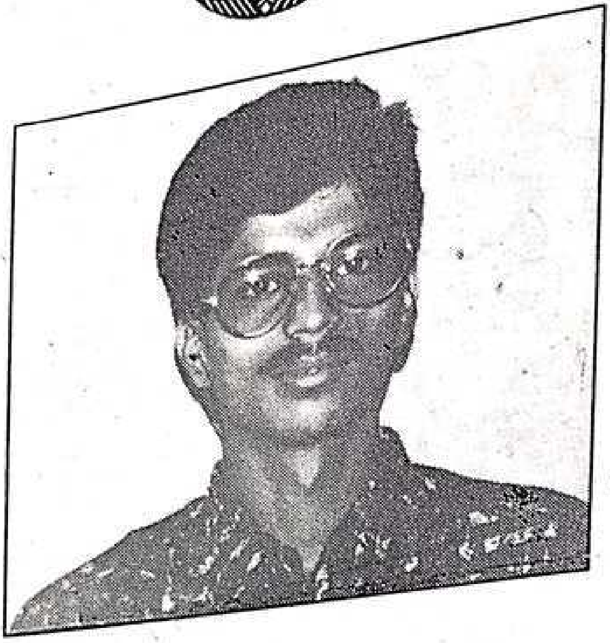

Rajendra Gurav
B. Sc. II

Ramesh Desai
B. Sc. II

SHELLEY : AS A LYRIC POET

Shelley is one of the greatest of lyricists. He has been looked upon as the exemplar of a lyrical poot. His intenesely imaginative and sensitive nature was aptly fitted for the lyric, and into lyrics, both personal and impersonal, he poured the best of his poetic genius Shelley's soul came out in his lyrics. His heart flowed out in songs. Snelley could not be anything else except a lyric poet. The strains that break from him when he is truly inspired are like those of his own Skylark -

"From rainbow clouds there flow not Drops so bright to see.

As from thy presence showers a rain of melody.

According to Cazamian, "Shelley's lyricism is incomparable. Shelley as the greatest not only of England but also of modern Europe. Prof. Elten says, "shelley's genius was essentially lyrical." All his poetry is really lyrical. Shelley's lyrics represent the highest achivement of romantic poetry. Some of his most outstanding lyrics are, "Ode to the west wind," "To a skyiark," 'The cloud,' 'Hymn to Intellectual Beauty,' 'Stanzas written in Dejection near Naples,' 'Lines written in the Ewganean Hills, In spite of these we have a number of lyrics in "prometheus unbound and Hellas" and there is the lyrical elegy Adonais.

The lyrics of shelley cover a

(1) Personal lyrics

(2) Lyrics of Nature and

(3) Lyrics of Hope and Liberty.

His lyrics are both personal & impersonal some of them deal with the subject of love while othere with that of Nature. Shelley's personal lyrics are idealistic in character. In 'Stanzass written in Dejection near Naples' he says,

"Alas ! I have nor hope nor health.

Nor peace with in nor calm around.

Nor that content, Surpassing wealth

The sage in meditation found."

In the "Ode to the west wind" Shelley expresses his sense of tragedy of his life. The lyrics of Nature are marked with diffrent moods of the poet. Nature is represented as love, Light and Beauty. In this "Hymn to Intellectual Beauty" the poet brings out Nature as the spirit of Beauty - "That does consecrate with thine own hues all thou dost shine upon human thought or form."

According to Shelley the poetic power rises from within like the colour of a flower and fades and changes as it is developed. Shelley's lyrics are marked with a note of Spontaneity. They seem to come direct from the poet's heart. Swinburne says "shelley alone was the perfect singing God."

Beauty of thought, beauty of word and Beauty of momement, this is what his lyrics and odes are made of- Thus Shelley's tyrics are surpassingly musical and sweet "To a skyiark" is a trimph of music. Many of his lyrics are ethereal. They have an abstract quality. There is very little conreteness in his lyrics. "Ode to the west wind," "The cloud," and 'To a skyirk", are unsurpassed and almost unchallenged, the supreme lyrics of the sky. Shelley's prosodic power and variety always great. His lyrics are gifted with a unique glow of rush and impetuosity. His lyrics have an emotional ecstasy. His outobiographical lyrics are uniformly sad.

The above mentioned points prove that, Shelley's lyricism is in comparable and whatever men may think of shelley as a thinker and prophet, his place as a lyrical poet is excellence.

Manawel Farnandis

B. A. III

SCIENCE NEWS

1) New Blood - Freezing Technique Goes Commercial :-

A New method of freezing blood for military use in combat areas is now used made available for commercial use in civil hospitals. A Dutch company, NPBI, is to carry out trials necessary to Commercialise frozen the blood which is the result of nearly lo tears of work by British armt doctors.

Existing methods mix the blood with glycerol which acts as an anti freeze to prevent the process of freezing from destroying the blood cells. Since glycerol is toxic, the unforozen blood has to be washed before it can be reused, a process that is slow and expensive. After it is washed it has to be used in 24 hours.

A British armt doctor found that a faster, simpler process would be to mix the blood with a non - toxic starch solution and plunge it into liquid nitrogen. The starch wraps itself around the red blood cells preventing the water eascaping and destroying the cells during the 20 seconds or so that it takes to freeze blood. To reconstitute it for use, the bags containing the frozen blood are immersed in a bucket of water for to ten minutes to defrost them, and the blood can then be safely and needs the expensive materials or highly qualified staff.

Although the technique has obvious benefits for military use,

Scientist believe it could also be useful for civilian hospitals, especially for autologous blood transplants in which people preparing for operations give their own blood in advance. Using the new frozen blood method, they could donate it well before the operation.

2) New Portable Laser For Hospitals :-

The World's first portable mini-laser using semicon - ductor diode technology and powered from an ordinary wall socket is likely to have a dramatic impact on hospitals and treatments centres. The British developed 25 w laser, the size of a laptop computer, should make surgery more cost- effective and widely available. It weights only 11Kg and can be tranferred from one part of the hospital to another, allowing sharing of laser facilities.

The laser called Diomed 25 is used to deliver 805 nm laser energy via an aptical fibre for cutting, coagulating, and vaporising soft tissue in contact or non- contact surgery. Applications include general surgery, urology, opthamology, plastic surgery. gynaecology, and gastroenterology. The laser is suited for use in mininmally invasive surgery and for the treatment of wide variety of cancers.

The Semiconductor technolo[gy] used in the Diomed 25 is reliable a[nd] maintenanice - Free. The portab[le] unit, using the same power as a loo[w] light bulb has completed sever[al] trouble free trials in medical centre[s] in England and another countries.

3) Another DNA Fingerprintin[g] Probe Developed : -

One more probe, for DN[A] finger printing has been developed b[y] scientists in Banglore who say it ca[n] be used by forensic experts to catc[h] crminals and settle paterin[ity] disputes. Laxmi Rama chandra an[d] her co-workers at the Indian Institut[e] of science have developed their prob[e] which is based on small length o[f] DNA isolated from the sperm producing cell of a rat. DNA is th[e] genetic material found in evyery cell. With this, India has how three DNA Fingerprinting probes.

It was more than six years ago that the center for cellular and Molecular Biology (CCMB) in Hyderabad delveloped the first DNA probe using genetic material from an indian snake. It has so far been ued in setting more than a hundred cases.

Another probe developed at the National Institute of Immunology in New Delhi last year helped a

woman get back her male baby, she delivered in a hospital. She has first given a female child but DNA Finger-Printing showed it was hot her.

4) Radar Camera Warns Drivers Against Collisions :-

A radar that creates images like a vide camera and helps military pilots launch their air craft on deserted bases and avoid obstacles could have been useful to motorists. A driver who comes to close to a car in bad wethers is warned by a bazz from the radar camera developed by the laboratory for high speed research of the swedish 'Defence Research Establishment.

The sensor was originally developed to create three dimensional pictures in real time for the purpose of pursuing an enemt tank in darkness, smcke and fog. The senjor is built to work within one of the windows in the atmcsphers where the damped waves of radar energy are lowest.

The sensor is based in a small chip in combinaticn called a transistor. It is extremly small yet can integrate the antennas and amplifier in one small chip. Another military application for the radar camera is the coming of air targets.

5. Light, High - performance Battery : -

Researchers at Bellcore say they have created a revolutionary new type of rechargeable battery that is as flexible and as light as a plastic credit card, yet delivers high energy.

The lithium - ion battery offers equal or better performance than rechargeable nickel- candmium and lead acid batteries at half the weight. The flexible battery can be shaped for virtually any application from small hand - held video games large sites capable of powering electric cars. This is the first plastic, rechargeable battery. According to Jean Maries Parascon, leader of Bellcore's Battery team, It does not coutain toxic metals. - like lead, cadmium mercury or cobalt. What's more, no liquid will leak out if the battery is cut or punctured, making safe to install and use.

Jeff Dhan, a battery research expert and professor at siman Fraser university says, "Bellcore's plastic lithium ion battery appears suitable for portable electronics, applications where a lightweigut high energy, thin battery is preferred."

The Bellcore batery does not

have antiliquid electrolytes and can be recharged hundrecls of times without losing capacity at the same rate as comparable liquid lithium icn batteries. The batteries elements are permanently bounded together and covered in a wateproof barrier.

6) New Solar Refrigerator From France :-

A French researcher has developed a new type of solar refrgerator that could considerably improve living conditions in developing countries with warm climates. As with all other refrigerators, the machine can preserve perishable food, but it has been specially conceived to make it easier to conduct vaccination drives for children in tropical zones lacking electicity but which require low tempred coldchains.

The new refrigerator has the refregerating combination of calcium ehtoride and ammonia. In the day since there are only two or three hours of sunshine, the solar energy collected with a cylindroparabolic system enables the eveaporation of ommania and in the night, the gaseous ammonia produces cold by expanding.

The new refregerator is the result of nearly two decades of work by Jean Flechon, a researcher at the french laboratioy of physics of Metalic Deposits. Thy french pasteur-Institure has conducted successful trials with the new machine in some African countries.

N. N. Angqj

B. Sc. III

□ □ □

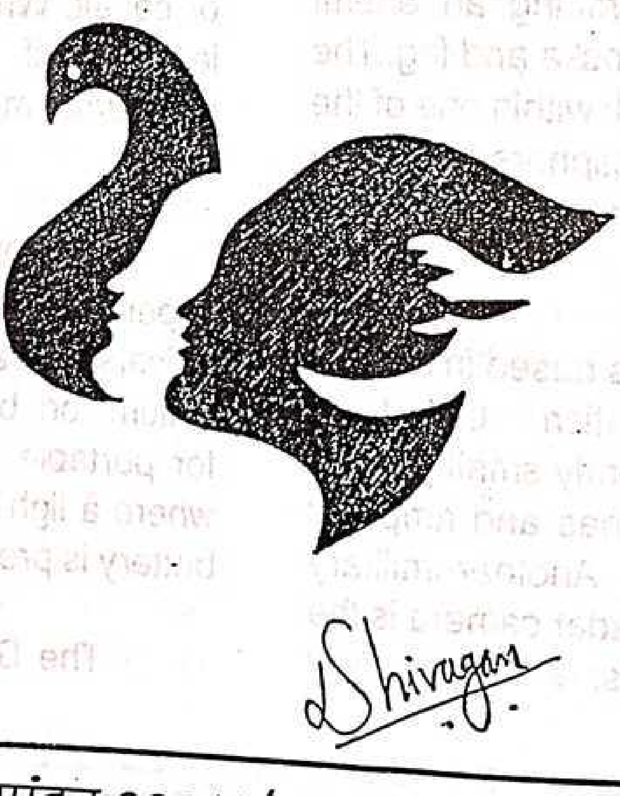

Shakespeare : A Versatile personality

William shakespeare the greatest poet and dramatist of England was born at stratford - upon Avon, a town in warwickshire in 1564. He was the son of a prosperous tradesman and atttened the local Grammar school. At the age of thirteen, he had left the school. When shakespeare was eighteen years old, he married Anna Hathway who was eight years senior to him. In 1585, he left his village and went to London. In London he came in to the contact with a company of the dromatist.

Shakespeare wrote 37 plays and 154 sonnets in his life His all 37 plays were famous all over the world. Shakespeare scholars usually divide his literary life into four periods.

First period 1592 to 1595 - 96

In this period Shakespeare wrote only comedies. His comedies were very much popular in the world. In this period Shakespeare gave importance. to language and style than to thought. The important plays of this period are : ' Love's Labour Lost, ' Comedy of Errors,'. 'A Midsummer Night's Dream, ' Romeo and Juliet ' etc.

Second period 1595 - to 1601

In this period Shakespeare worte only comedies so this period is also known as the ' comic period ' His life is Happy and prosperous and "Sunny comedies" flew from his pen in quick succesion In this period thought Occupies greater attention.

The chief works of this periodare 'The merchant of venice, 'The Taming of The sherw' 'Much Ado About Nothing etc.

Third Period - 1601 to 1608

This is the period of his famous tragedies. This is the period in which he lost his father and his great patron the Earl of sothmpton incurred Royal displeasures.

The chief plays of this period are :-

' Hamlet ', ' Othello ' King lear' ' ' Macbeth '.

Forth period - 1608 to 1611

This is the period of dramatic romancess. The plays which belong to this period posses a grave atmosphere still ends happily. The femaous plays of this period are : 'The Tempest', Cymbeline's The winter's Tale, "Henry- VIII etc.

So this is all about his plays But shakespare was a femous poet also.

He wrote 154 sonnets and two long poems. Shakespeare was the most widly read dramatist of the world.

Universal sympathy, sanity and marvellous insight brought him in such an intmte knowledge of the human world. We all need to learn his deep philosophic thoughts. This world famous dramitist and poet shakesperare was retired in 1610. At the end shakesperarecame to his village. shakesperare died in 1616 in his own village. I feel that shakesperare is the gift given by god to this world of the theatre and literature.

Uttam sathe

B.A.I

□□□

THE MAN AND THE VISION

Who is Vikram Sarabhai ? Whose memory is still fresh in our minds whose life quatities, infectious enthusiasm and abounding energy inspired every one who came in contact with him from kings to commoners and prime ministers to ordinary citizens ? The lapse of time since his death has only provided a better and more realistic perspective of this great son of India and his invaluable contributions to the building of modrn India.

Like Dr. Homi Babha, Vikram derived his early inspiration from his involvement in pure science which was always at the centre of his interests. With the passage of time, scientific acumen combined with managerical capabilities led him to utilise the powers of science and technology as an instrument for initating Socioeconmic change for the betterment of the millions of inhabitants of our country. His charcteristic breadth and diversity of interest enabled him to transform his novel ideas into vibrant instituions. After his return to India from cambridge in 1947 Dr. vikram Sarabhai started the physical Research Laboratory at Ahmedabad for the study of cosmic rays and atmospheric physics with funding support from various private and public agencies. The overall programme of the laboratory was defined as the performance of an integrated study of different radiations wihich reach the earth from the sun stars and their geophysical consequencees. With his active

interest in cosmic rays and interplanetary physics, it was natural for him to advocate strongly and to presue vigorousiy the establishment of space research in India. Taking advantage of the unique location of the geomagnetic equator near the southern tip of India he persuaded the government to establish the Thumba / Equatrial Rocket launching station and the space science and Technotagy centre for manfacturing sounding rockets of various type. It is a tribute to the excellent work done by the Indian space Research orgarisation under vikram's leadership that a separate Department of space was created by the Government of India in 1972.

Even though initially the attempt was to set up a base for conducting upper atmpspheric research using space techniques, Dr. Sarabhai soon realised the immense possibitities of the field of communieation, meteorlogy and remote sensing. The exciting possibility of using advanced technology for national development and betterment of peopte's lives, particularly in a developintg nation like India where a large perentage of the population is in rural areas and is uneducated, became almost an obsession with him. He was keenty aware of the ever widening economic, Social and cultural gap between the developed and capital, of technic manpower and an inadeqa industrial base in addition to the lac of self confidence, has only served increase this ever widening gap. He argued that the less develope contries which include almost 1o nation poor in income but have ver diverse cultural economic and socia conditions as well as widely differen political infrastructres. They can no afford to build up their technologica level step by step through the traditional path followed by the developed nations. If they apt to do so, it is abvious that their purpose would be defeated even before they make a begining.

The first major step in the realisation of satellite TV broadcasting, which has initited by Dr. Sarabhai in 1969. Culminated in the conduct of the celebrated satellite Instruction Television Experiment, SITE, in 1975 using ATS - 6 satellite of NASA. This largest sociological experiment proved the efficacy of using the most powerful audio - visual media for broadcasting educationa programmes to selected rural areas, paving the way for the initation of satellite communication revolution in India His basic conviction that "if we to play a meaningful role nationally and in the community of nations we must be second to none in the application of advanced technologices to the real

problems of man and society " became the central goal of our national space programme vikram, in his unique way was able to combine the broad vision of a scientist, the gentle persuasive capability of a manager hardheaded realism of a business man and the qualities of a sympathetic but tireless leader. Occasional setbacks and failures only helped to revive his spirit of confidence and determination to achive success. He implicitly belived that" leadership for the development of creative disciplimed individuals highly motivated to ask basic questions is not leadership of the type we normally understand. A leader if one chooses to identity has to be a cultivator rather than a manufactures. He has to provide the soil and the overall climate and the environment in which the seed can grow. One wants permissive individuals who do not have a compelling need to reassure themselves that they are leaders."

Dr. Sarabhai was not just a great scientific visionary, a top class manager, a prolific institution builder and a dynamic industrialist. Even though these traits alone would have made any person, a complete human being, His keen interest in art and architecture, in music and literature was a part of his multifaceted personality. He was equally at ease whether in discussing nuclear and speace technology. The country as well as the world has seen many a greater scientist, or an adminstrator, industrialist, social reformer, manager or skillful diplomat but Vikram's unique stature lies in brilliantly combining all these roles in one person. He was able to combine his intense desire to establish new nstitutions and innovative traditions with an excellent sense of economics and managerial skill. Above all he was a very warm person, always smilling and never losing his temper, even in the face of the most adverse situations. His great dream was to help India leap - frog into a new era of science and technology as an initiator of change and developement for providing substantial qualitative improvement in richness of rural and urban life. Even though Vikram did not live to see his dreams come true, the rich legacy he left behind the Scientific culture he inculcated amongst us - has been the strong motivating factors in shaping our own lives towards the realisation of his dreams Aryabhata became the most significant milestone in the development of our space programme on a self - reliant basis. The subsequent launchings of a series of experimental satellites. Bhaskara APPLE and POHINI

followed by operation remote sensing satellites like IRS - 1 IRS 1 B and multi purpose geostationary satellites of INSAT 1, INSAT 2 series have led to the establishment of a viable operation space system transforming India into a global space power. The initiation of communication revolution in India, dramatic expansion of TV broadcasting capabilities, quantum improvement in meteorlogical forcasting and use of remote sensing satellites for monitoring and management of natural resources such as agrieulture, forestry, landuse water resoures marine resoures, soil and wasteland mapping vrban planning and mineral prospecting leading to the implementation of sustainable integrate development startegies would have made Vikram proud of our achievements if he were to be ative today and would have imade him feel that his training (of us) had not gone waste.

The operationalisation of satellite launch vehicles SLV, ASLV, PSLV and initiation of GSLV develpment capable of launching our remote sensing and geostationary satellites aimed by making this nation totally selfreliant began with the seeds of sounding rocket programme initiated and nourished by Dr. Sarabhai in the late 6o's and early 705 Extensive use of Satellite technology in disaster management which today is Saving thousands of human lives and live stock would have made Vikram very happy that his concern for the rural and illiterate people of India has been fully inculcated by his successors. Even from a distance of 22 years since his death,Dr Vikram sarabhai's figure looms large over the horizon of modern India. Vikram's presence is keenly felt, his dreams kept alive and his visions continue to guide the destiny of our space programme as indeed, of all the institutions he helped to build . Sarabhai's induction into to the space hall of fame, as the father of the Indian space programme, only shows that his diversify. But today this chant has a ring of hollouoness to it. How much ever we try to disparage this situation There looms a big question infont of us can we survive as a nation. visionary ideas went well beyond the geyond the geographic boundaries of our nation into the concept of one global village. Dr. Vikram Sarabhai's accomplishments will continue to be a source of inspiration and his name supreme example of how a single individual can shape the destiny of a nation for generations to come.

Miss. Savita Phadanis
B. Sc. III &
Miss. Manisha Patil
B. Sc. III

□□□

YOUTH AND NATIONAL INTEGRATION

Day in and day out we are consitetly exposed to the media carrying reports of our nation's distintegration, our leaders crying themselves hoarse over the issue of dismbowelment of our nation. This evokes a question in our minds is the situation really so desperate ?

As an answer, a closer look at the present situation is justify clearly. Our nation today is far from being totally integreted stronglyand united. What we find instead is communal conflagration of threating to Balkanise the nations. The devise force growing at the nation vitals the cancer of suspicion and hatered sprading deep and wide. We find ourselves being increasingly confronfed with group who wish to have an indepedent identity. A khalistan here and gorkhaland there. The politicians still chant, unity in diversity. But today this chant has a ring of hollowness to it. How much ever we try to disparage this situation. Their looms a big question infront of us - can we survive as a nation ?

If some one can answere this question it's the youth. Because they have the enthusiasm the strong will to do something. They have freshness of purpose free from cynicism and prejudice. They have the capability to accept the chellenge of clearing a pit for house drains we find ourselves hemmed in.

A question arises if the youth have such tremenclous capabilities, qualities then hou can they be put use.

The first step in this direction would be awareness of the present state of affairs. The youth have to shed the apathy invoiving all social and political issues. They have to realise that the present chaos is only because we have let the things drift a sequel to our ' I do not care a dam attitude towards what ever happens in the political or social area. '

We have to understand that it is we, who have allowed and even assisted utterly degenerated corrupt men in climbing our backs in garb of leaders. For this the youth will have to face the jenesis of secessionist movement like that in punjab, They will have to understand that the punjab of today is the result of mobilisling the mosses arround grievance of the state.

Young people like you and I should realise the fufility of contending ourselves by merely critictsing our leader by just lamen ting our ill fortune has become the current fashion instead of expanding our energies by merely reling at our leaders. We will have to work and work precisely at those things which we expect of others.

We have to dispel the ignorance of the masses, because it is ignorance that breeds suspician and hatred leading to regionalism, communalism and violence we have to go to the rural areas and educate the masses about the various problems besetting our nation Tecahing them how to solve their problem them selves without replying upon their so called leaders. Does this sound as if we are talking through our hearts ? Then let us help you recall that just a couple of years back during the Assam agitation the students went to the village and educated the problem about the consequences of migrating forigeners about the agitation and demands.

Result of the agitation became a mass movement and even a sleeping central Goverment had to take cognizance. Today the same student head a popular Govermant.

The youth have to take on the task of watch dogs. Ordinary people like you and I have to ensure that the benefits of the various welfare schemes reach the people. whom they are meant for. This most important as we observe all separatist movements stemming from the dis content of the people. Out of offical apathy and neglect, they fail to get even the basic commodities of life.

Sanjay Warake
B. A. I

□□□

IF YOU DON'T MIND I WILL GIVE YOU A CANCER

In December, 1992, Mrs pushpa s. katti a 35 yrs. old house lady, called her family Doctor to complain about a throat irritation and a mild pain in right chest. Pain-killer Medicine did not helped her. A few weeks later, he suggested a chest X-ray. The report was a shocking news, "LUNG CANCER".

Pushpa said that she had never smoked a cigarette in her life. But husband, "STTARAM" had smoked at least five packs a day for 20 years they were married. The truth was, for most of her life, Pushpa had been inhaling a lot of smoke. shortly after her diagnosis, pushpa had removed her most of left lung. "No one can say with absolute certainty what caused pushps's cancer, says doctor. "But knowing that science has discovered lately about second hand smoke. I had say it's by for the most likely culprit". In recent months, new evidences indicated that.

Passive smoking is much more harmful than anyone imagined. In 1990, after an analysis of 24 Reserch projects in eight diffrent countries, scientists at the US Environmental protection Agency (EPA) declared that second hand cigarete smoke, "Group-A, carcinogen," a substance that definitely causes cancer in humans. The EPA draft report stated that see a result of Environmental Tobacco smoke (ETC). thousands of non-smokers die of lung cancer. Recent reserches has linked.

"What is Tobacco smoke"? It is actually an aerasol Like insect spray or room deo doriset composed of invisible particles dispersed in a gas. The deadly mixture contains at least

4000 chemical compounds, of which 43 are known to be CARCINOGENS. Non smokers forcebly inhale two different kinds of smoke (I mean without wanting to). The first called exhaled, main-stream smoke comes from the lungs of people exhaling smoke. The second called side-stream smoke, wafts from the burning tip of cigarete. The side-stream smoke is considered to be more dangerous to non-smokers than main-stream smoke, filters through someone else's Lungs. One can differentiate the two smokers as the smoke that curls from a lightened cigatette is a hary-blue grey, while the smoke is bound to be only generated when the smoker releases a puff about ten times per. cigatette. On the other hand the side stream-smoke is produced during the entire five to ten minutes the cigarette is alive. Because of this many of its toxic products stay in the room for hours together. Some of the poisonous agents found to be present in the side-stream smoke are carbon monxide, Hydrogen cyanide, formaldehyde & Nicotine.

The non-smokes expose to ETS covert the nicotine they breathe into cotinine, a chemical easily measure in blood or urine. The sientific proof has not escaped the attention of "Cigarette Companise." "After years denying that ETC is a hazard, manufactures are now urging smokers to politely ask those around them "Do you mind, if I smoke"?

Based on latest studies, a more appropriate wording might be, "If you don't mind. I WILL GIVE YOU CANCER ".

Aspect II

The emission of chloro-fluro hydrocarbons in the atmosphere may cause reduction in the ozone content of the stratospherse leading to an increase in the rate of skin cancer. MELANOMA is a peculiar virulent form of skin cancer which has been noted in recent years.

It has been observed that the area like LIVERPOOL (Industrial area). is fully polluted with chloroflore hydrocarbons & Benzo (a) pyrene which can be called as carcinogens. A suspected carcinogen Benzo (d) pyrene is a product of incomplete combustion of fossil fuel. It was found that these pullutants are present at a higher concentration approximately ten times greater than that in rural areas as compared with liverpool's atmosphere. In 1950 it was declared that 50% increases risk of Lung cancer was found to be identified in the most polluted areas of liverpool as compared to rates in non-polluted areas. This survey attributed about 50% of the deaths from Lung Cancer to cigarette smoking than approximately 37% to a factor (conted ... 4/-) almost completely absent in

rural areas.

The term carcinogens means a group of chemicals which cause cancer in animals and humans. The carcinogens affect DNA, preventing it from giving the necessary directions for the synthesis of substances which control cell growth. A list of carcinogens to which workers must not be exposed for a long time as established from studies of cancer-susceptible mice or mutagenicity in bacteria as per recommondation of the occupational safety and health adminstration. Besides the above chemicals polycyclis aromatic hydrocarbon deserve special mention. Typical examples are Benzo (X) pyrene, chrysene & benzofluoranthracene.

COMPOUND	USES		HAZARDS
1) Ok napthalamine	Dye manfacture colour		May cause bladder cancer.
2) Benzidine	Manufacture of Rubber, dye plascics, printing ink etc.		Bladder cancer.
3) Vinyl chloride	PVC plastics manfacure	" "	Liver cancer
4) Ethylene dichloride	Industrial solvent		Stomach, cancer Lung cancer

Speak Up - " What can you do to protect Yourself & your family ?

It is my suggestion that when I found myself seated next to a smoker, will politely say that, " Excuse me, cigarette smoke makes me sick."

A part from this, smokin is so unappealing, so unattractive so please quiet it. Not only are you killing yourself but smoke from youcigarette killing the very people you.

References

1) Reader's digest, An article by Dr. Davide Reuben.
July -91. (Page No. 59

2) A book of air pollution.
by H. van Dop, p. Fabian, A. Wint
(Page No. 7)

3) Environmental chemistry by Dr. Anil Kumar De (Page No's 91 & 92)

Miss. Suvarna Gangapure
B. Sc. III

□ □ □

ENCHROCHMENT OF POPULATION

Tremendous increasement in population in no time 'explosition of population. ' Today, India faces one of the most serious problems.that is 'the problem of over population. Today our population is about 890 million and is second only to that of china. The contrast with china is rather alarming. China has about 20 % Population and about 7% of the land aréas. In confrast, india has to feed aboud 16% of the world population. But has only 2.4% total land areas. In the sense we come to know our population is growing. The number of new mouths that are annually added in our population almost equal to the total population of Austrellia. In the terms of population, one Austrelia is added to every year. And Adstrelia is three time bigger than India. In our country, a baby is born every three seconds that is more than 40.00 children are born every day ! if, the present trend continues, our popaiation might touch the fantastic figure of a thousand million at the turn of the certury.

The evil effects of over population are to dear to need any explanation The free India's first prime minister Mr. pandit Jawaharial Nehru once remarked, 'india's population problem is not one bad equal to the 400 million problems' Today, this number is increased upto 890 million. How can the Government feed food ? How is it possible to our Government to provide the educational facilities and employment to these growing numbers ? The national income of India is growing.

Economic growth is decreased by the rising numbers. And rising population makes pressure on the land. Increased population requisers increased capital and since the country can not supply that the economy becomes imbalanced. Also, there is the problem of over crowding in cities, what are even now suffering from inadiquate (idleness) transportation. Explosion of population also aggrivating the energy crisis. It has rightly been observed that in india, "A war on poverty would simply have to be war on population. "

In 1952 India made family plan. yes, India was the first country, who made said plan. our five years pians structured to meet the challange of growing numbers, bad, they could not successed. Despite these efforts, however, the 1961 pensus revealed no appriciable decrease in the birth rate. During the emergency, they raised the age of marriage 21 years for boys and 18 years for girls. But the process of family planning became failure. Because of it, the explosition of popalation increased. Thus the family plaing became failure.

Here, it should not be on the point to invertigate, why this programme did not get expected success. That, it had some effect partlcularly on the urban population. It can not be denide. But, rural population remained untouched. In our religious county , people became superstitious, fatalitistic and ignorant. They think that it is the sin to prevent the birth of a child and that their reltgion does not permit them to practice family planning. We know that vivekananda's 'Ignorance is death and knowle dge is life.' Because of their ignorance they came under the much impression that the use of contraceptives (a device for preventing conception) is injunious to health. Also, the socio - economie structive of our country is become a great obstacte to the success of the programme. Amoun - the poor people large familes imply more working hands and larger family income. They made their children labour. Because, parents get rations without much invertmnt and it increases the population. High rate of the death of baby induces the parents to produce more children. These factore are directed to the fact that very few woman are really educated.

Here, in India, it is necessary to search remady on the explosition of population. The problem is now clear. The lower class have denied family planning And the has method to motivate is to educate. We should

always remind an attack on ignorance and illiteracy, Our planners should receive greater attention on the women education. Television can play a very usefal role in this field. Television should try to moderate the lower clsall. our educational institutions should be actively involved in plannings.

Namdev Warake

B. A. III

□ □ □

LOVE

Love is light.
dark in life .
Love is rose.
garden in life .
Love is judge.
court in life.
Love is huart
Man in life.
Love is sunshine.
Morning in life.
Love is blind.
live in life.
Love is life
live in life.

Gulab Mullani
B. A. III.

□ □ □

Unity

When two hearts come together
Then Love is possible
When tow hands Come together
Then feiendship is possible
When we all come togethere
Then unity is possible
but everyone saperate from each other.

Prakash Khot
B. A. II.

□ □ □

Heart Beats

My heart is beating with a mind,
My heart is beating with a life.
Mind is a mind which wants to join,
with every one in front of eyes.
It natural beauty in front of eyes,
my mind is saying what is right.
It a lonely star shining in front of eyes,
Where is messing my miss mind.
If a lonely sweety' along a wide
My mind is saying this a sunset joint
Along the beates beating my mind,
With a heart of life.

N. K. Patil
B. Sc. III

□ □ □

✣ Your Face ✣

Just in the morning,
And in the evening,
Eager for looking,
At your face.
day and night,
Summer and spring,
eager for looking,
At your face.
Your face is sweet,
The one I saw never
before,
I am proud
that I can look at
your face.
If I see your face,
it's a thing of you
You are the object,
of my praise and love.

Krishna Ranamale
B. A. I

□ □ □

✣ GOURI ✣

Gouri ! Gouri ! silent nature.
In the hostel or the college
What immortal figure,
Could make thy beautiful profile !
Simple living high thinking,
Always happy and pleasent.
the girl of golden heart
On account of her sweet talk.
The moon blushed at her nature
God was astonished at his victory,
Who made such a silent lady.
God is the creator of all the world,
With his blessing Gouri will be happy.
Gouri ! Gouri silent nature
In the hostel or the college.

Miss. Anjana Patil
B. A. II

□ □ □

✣ Old is gold ✣

A day will go away,
A year will pass by,
But the thoughts of friendship,
Remain forever.
We may make new friends,
But the memories of the old,
are a treasure in the heart ,
Because old is gold.

Nilofar Attar
B. A. II

✣ College Life ✣

College life is full of thrill,
Every one tries to achive his goal,
But some are rough and some clever
by their stuff,
Some are tough and some gruff.
College life is happy life,
college life is full of strife,
College life is full of relief,
Some play games and some cut jokes,
some are boxer and some are sixer.
college life is happy life,
College life full of proof
some attend theatre, some lecture.
But to devote to one's own work is Better.

Pramod warake.
B. A. I

✿ Oh ! Rain Please ✿ Come Agan

After the dusty Summer
Please come dear Rain.
We don't need summer again
Please come dear Rain.
Skylark is thirsted for one drop
Please come dear Rain.
All the Earth is thirsted for water
Please come dear Rain.
Farmers are ready to sow grain
Please come dear Rain.
All the people fed up from heat
Please come dear Rain.

S. S. Mahekar
B. A. II

✤ Human Life ✤

A rich man said,
"Life is Money,"
A poor man said,
"Life is struggle,"
A lazy man said,
"Life is a bed of roses,"
A youngster said,
"Life is only a way to reach the God,"
A lover said,
"Life is love,"
But I said
Life is an unsolved mystery'

Ekanath Dhavan
B. A. II

' MATHEMATICAL LIFE '

Life is equal to sum of
sorrow and happiness.
Life is a zig- zag path
which ench at a point called death.
Truth and untruth are two
parallel lines which never meet
any where plane of Life.
Man is the centre of circle
Where wife is the radium
that connect man to life.
'Childhold', Youth, old age are
the three side of trangle called life.
Birth, mariage and Death are
three angles of this trangle.
Success in life is product
of hardwork and Luck.
Hell and heven are two
imaginary roots of the anadratic
equation called life.
If you neglect a quntity
called 'character' in the life's
equation then it's value
reduces to zero.

Dilip shivagan
B. S.C. III

What is Life ?

Life is Challenge, Meet it.
Life is adventure, Dare it.
Life is Duty, Perform it.
Life is mystery, Unfold it.
Life is song, Sing it.
Life is dream, Realise it.
Life is promise, Fulfil it.
Life is beauty, Praise it.
Life is aim Complete it.
Life is Sorrow suffer it.
Life is Storm, Be careful of it.
Life is question Solve it
Life is Precious, Care for it.

Datta Londhe
B. A. II

MAKE USE OF YOUR TIME

Work for time - Its prise of victory
Think for time - It's birth place of victory
Play for time - It's secrect of youth.
Read for time - It's base of knowledge.
Love for time - It's way to happiness.
Dream for time - It will help for life.
To be selfish you will not find time
For becoming sefish.

Shashikant kamble
B. A. I

What is Education ?

E, Stands for Expression,
D, Stands for Description,
U, Stands for Unity,
C, Stands for Curiosity,
A, Stands for Appreciation,
T, Stands for Tactfulness
I, Stands for Integration,
O, Stands for Oneness,
N, Stands for Nationality.

Sanjay Kamble
B. A. I

✪ N. D. ✪

Manager - What is your name ?
Candidate - Sir, N. D.
Manager - What ?
Candidate - Sir, Narayan Das.
Manager - What is your father's name?
Candidate - Sir, N. D.
Manager - Again N. D.
Candidate - Sir, Niranjan Das.
Manager - What is your father ?
Candidate - Sir, N. D.
Manager - What N. D ?
Candidate - Sir, My father is News Director.
Manager - Where do you live ?
Candidate - Sir, N. D.
Manager - What is N. D. ......N. D. Are you not in your senses?
Candidate - Sir, I live in New Delhi
Manager - Did you work in any department before ? If so in which ?
Ccndidate - Sir, N. D.
Manager - (standing up in rage.) Oh God I Do your know anything other that N. D. !
Candidate - (Feeling nervous) Sir, Sir, I worked in Naval Department.

[Manger finishes interview and thanks the candidate]
Sir, What do you think about me ?

Manager - N. D.
candidate - Sir, What N. D. ?
Manager - Nil Dreamer.

Sarita Powar
B. A. II

CHEMISTRY OF LOVE

This is a branch of science which deals with the personal affairs of opposite sex.

Defination of Love :

This is the force which comes into play between two hearts which attract each other. It is denoled by symbol of hearts with an arrow peirced in it.

Occurance :

Love occurs in nature in two states. They are as follows.

(1) Combined state
(2) free state

In combined state it occurs in college and families residing opposite to each other or in neighbourhood. Whereas in free state it occurs cinema talkies, gardens, parks, on roads, in restaurant and on bus stop also.

Preparation :

It can not be prepared in laboratory by chemical process, because the process adopted (to form love) is an automatic one. However certain couditions may also be considered for this automatic process such as presence of beauty, handsomeness, money, cars, motorcycle and merit in study etc. to acceleate the formation of love.

There is another type of love, mind to mind or heart to heart love. This love is independent of all above things. Only thinking or thoughts of

mind are considered in this type. In regulur life it is colled ' True Love '

Modern Method :

This is the latest method adopled by the younger generation. In this catalyst is used in the forimation of love. In some cases the catalysts are in the form of telephones, pink papers, greetings etc. which help to carry reaction from one heart to another. later on the catalysts are destroyed immediately because they are very explosive.

This process is a dangerous one because if the letters or phones are caught by the parents. By the attack of the electron of one element on the heart of father, explosion takes place. While in some cases they use transport agents this is costly process and the agents are not guaranted because they are not leak proof.

Some times the reaction rate is very slow and the reaction is time consuming.

LOVE IS NOT RESERVED ONLY TO HUMAN BEINGS, IT CAN BE EXTENDED TO CHEMISTRY ".

Properties of Love :

(1) It is just like x rays i.e. invisible to naked eye but can be felt by the heart only.

(2) It can not be seen even under electronic miroscope.

(3) It is highly inflmable and catches fire very rapidly but nobody can extinguish it yet.

(4) It can not be checked by the presency of parents.

(5) True love in some cases results in marriage.

(6) True love remain as it is for a long time i. e. upto the end of life.

Use :

(1) It joins rich and poor.

(2) Helps in behaving as partners.

(3) It provides work and sweet diversion to tired workers.

S. M. Chougale

B. Sc. II

□ □ □

सन १९९४-९५ चा वार्षिक अहवाल

जिमखाना अहवाल

श्री. दूधगंगा सह. साखर कारखान्याच्या माध्यमातून कारखाना परीसरातील शेतकऱ्यांच्या मुलांच्या विकासासाठी सन. १९७२ साली श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसार मंडहाची स्थापना केली. शिक्षण संस्थेने प्राथमिक शाळेच्या स्वरूपात शिक्षणाचे रोपटे लावले. या शिक्षणरूपी रोपटयाचे पुढे माद्यमिक विभाग व उच्च. माद्य. विभागाच्या रूपात वाढ होत गेली. अखेर १ ऑगष्ट १९९० पासून वरिष्ठ महाविद्यालयाच्या स्थापनेने विशाल वटवृक्षात रूपांतर झाले.

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळाने सीपिन केलेल्या कला व विज्ञान महाविद्यालयाचे सुरूवात उशीर होऊनही विद्यार्थी संख्या प्रथमवर्षी समाधानकारक होती. पण, नंतर विद्यार्थी संख्येस लक्षणीय वाढ होऊन सन. १९९४-९५ वर्षी एकूण विद्यार्थी संख्या ६०२ झाली आहे.

महाविद्यालय प्रशासनाची श्रद्धा संख्यात्मक वाढीपेक्षा गुणात्मक वाढीवर जास्त आहे. त्यामुळे या वर्षी कला शाखेचा निकाल ९३ % तर विज्ञान शाखेचा निकाल ९० % लागला आहे. महाविद्यालयातील कांही विद्यार्थी तर विशेष श्रेणीमध्ये उत्तीर्ण झाले आहेत. याचा आम्हांस सार्थ अभिमान वाटतो. या वर्षाचा निकाल याहीपेक्षा चांगला लागेले असा आम्हास विश्वास वाटतो.

क्रीड क्षेत्रातही आमचे विद्यार्थी विभागीय आंतर विभागीय, राज्यपाळी पर्यंत विशेष प्रावीण्य मिळवीत आहेत. महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांच्या विकासाठी सहशालेय कार्यक्रमांतर्गत उपक्रमांचे आयोजनही केले जाते. याची माहिती खालिलप्रमाणे –

दि. २९ जुलै ९४ रोजी स्पर्धेच्या जगात विद्यार्थ्याना कसे उतरावे याचे मार्गदर्शन करण्यासाठी एक यशस्वी आय. एस्. म्हणून कु. शोभाजी मधाळे, या कोल्हापूरच्या सुकन्येच, स्पर्धा परीक्षा चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले हाते. स्वतः चा यशस्वी प्रवास व कष्ट याबाबत त्यांनी अनमोल मार्गदर्शन केले.

दि. १५ ऑगस्ट १९९४ इ. रोजी महाविद्यालयातील, 'दूधसाखर भित्तीपत्रकाचे ' उद्घाटन मा. दिनकररावजी जाधवसो यांचे हस्ते झाले. रांगोळी स्पर्धाबरोबर , हिंदी , मराठी, इंग्रजीमध्ये निबंधस्पर्धा

आयोजित केल्या होत्या.

गुरूवार दि. १८ ऑगस्ट १९९४ इ. रोजी, ' खरोखरच आम्ही बिघडलो आहोत काय ? या विषयावरती ' वाद - विवाद ' स्पर्धा घेण्यात आली.

दि. १ सप्टेंबर १९९४ रोजी प्रा. डॉ. पी. के. पाटील यांनी ' पृथ्वी, तारे उत्पात्ति, स्थिती आणि त्यांचे भवितव्य ' या विषयावर बोलत असताना विद्यार्थ्यांनी विचारलेल्या प्रश्नांना अत्यंत समर्पक उत्तरे दिली. सदर कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य. एस्. के. पाटील यांनी भूषविले.

दि. २८ सप्टेंबर १९९४ रोजी स्पर्धा परीक्षेचे महत्त्व व स्वरूप समजावे या हेतूने स्पर्धा परीक्षा चर्चासत्र घेण्यात आले. सदर चर्चासत्रात, ' स्वामी विवेकानंद स्पर्धा परीक्षा केंद्र, कोल्हापूर येथील कु. अनधा जुगारे व तिथीक्षा तेंडूलकर यांनी सविस्तर चर्चा केली. त्यांनी केलेल्या उद्भादक चर्चेच्या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. एस. के. पाटील यांनी भूषविले.

दि. ८ ऑक्टोबर १९९४ इ. रोजी, 'जगावे कसे ' या विषयावर दै. सकाळचे यशस्वी संपादक मा. अनंत दीक्षित यांनी व्याख्यान दिले. अध्यक्षस्थानी श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष मा. दिनकररावजी जाधवसो हे होते.

दि. ४ ऑक्टोबर १९९४ इ. रोजी श्री भांडारकर श्री जैन - नॅशनल डिफिन्स अकॅडमीसाठी (NOA) निवड करण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांनी ' वैमाणिक कसा झालो ' हे आपले मनोगत व्यक्त केले. सदर कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान श्री दूधगंगा वेदगंगा सहकारी साखर कारखान्याचे व्हा. चेअरमन मा. प्रवणिसिंहजी पाटीलसो यांनी भषविले.

दि. २० ऑक्टोबर १९९४ इ. रोजी ' पराक्रम कसा करावा या विषयी बोलताना ' कोणत्याही विक्रमासाठी अथवा चांगल्या कोर्यासाठी कष्ट घ्यावेच लागतात. शिवाय ' कष्टाविणा फळ नाही ' असे अनमोल मार्गदर्शन विश्वविक्रमवीर सुभाष सासणे यांनी विद्यार्थ्यांना केले. प्रा. मा. एस. के. पाटील यांचे अध्यक्षतेखाली हा कार्यक्रम संपन्न झाला.

दि. १६ व १७ डिसेंबर १९९४ इ. रोजी ' गुण गौरव ' कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला यामध्ये मनोरंजणाच्या कार्यक्रमाबरोबर विद्यार्थ्यांची बौद्धिक व वैचारीक वाढीसाठी कवीस सारखी स्पर्धा आयोजित करण्यात आले. त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यासाठी ज्येष्ठ मराठी ग्रामीन साहित्यीक डॉ. आनंद यादव या प्रमुख पाहुण्यांनी ' ग्रामीण विद्यार्थ्यासमोरील आव्हाने ' या विषयी विद्यार्थ्यांना आव्हाने व उपाय सांगून अद्बोधक व अनमोल असे मार्गदर्शन केले. सदर आनंदी समारंभाचे अध्यक्ष स्थान दूधगंगा सहकारी साखर कारखान्याचे व्हा. चेअरमन मा. प्रविणसिंहजी पाटीलसो यांनी भूषविले.

दि. २१ डिसेंबर १९९४ इ. ' रोजी, राजाराजे ' या उत्कृष्ठ मराठी मालिकेचे लेखक एन. अशोक यांनी, ' मी लेखक कसा झालो ' हा स्वानुभव त्यांनी कथन केला.

दि. २५ जानेवारी १९९५ इ. रोजी, ' सांस्कृतीक कार्यक्रम व हळदी समारंभ ' आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमात कु. अनुराधा पंडीतराव या बाल गायिकेने तर ज्येष्ठ गायन कलाकार मा. नानासो कुलकर्णी व कु. नदाफ मॅडम आणि मा. पोतदार सर व महाविद्यालयातील इतर विद्यार्थी कलाकार यांनी सहभाग घेतला होता.

दि. ११ फेब्रुवारी १९९५ इ. रोजी, शुभेच्छ समारंभ' संपन्न झाला. महाविद्यालयातील बी. ए., बी. एस्सी. भाग ३ मधील विद्यार्थ्यांना, यशस्वी भावी आयुष्याचे मानकरी होण्यासाठी कोणत्या गोष्टींची दक्षता घ्यावी याबाबत चर्चा करून , शुभेच्छा दिली !

जिमखाना प्रमुख
प्रा . लक्ष्मणराव करपे

□ □ □

राष्ट्रीय सेवा योजना
(एन. एस. एस.)
विशेष शिबीर अहवाल -

दूधसाखर महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेचे (एनएसएस) ''विशेष श्रमसंस्कार शिबीर'' मौजे गंगापूर ता. भुदरगड, जि. कोल्हापूर येथे ६ ते १५ जानेवारी, १९९५ या कालावधीत विविध उपक्रमासह राबविण्यात आले.

शिबीराच्या पहिल्या दिवशी एनएसएस विशेष शिबीराचे उद्घाटन मा. श्री पंडीतराव केणे प्रशासक ग्रामपंचायके त गंगापूर यांनी केले. त्या प्रसंगी दूधसाखर महाविद्यालयाचे प्राचार्य शिवाजीराव पाटील, एनएसएस प्रकल्प अधिकारी प्रा. शिंदे डी. के, सदस्य व इतर प्राध्यापक, गावातील श्री ज्ञानदेव जाधव, सु. आ. पाटील गुरूजी, नरतवडेकर गुरूजी, गावातील प्रतिष्ठीत सहकारी संस्थांचे पदाधिकारी, ग्रामस्थ, युवक व शिबीरार्थी हजर होते.

एन. एस. एस. च्या उद्घाटनप्रसंगी राष्टीय सेवा योजनेच महत्त्व व मौजे गंगापूर गावी रावलल्या जाणाऱ्या कार्यक्रमाबाबत महाविद्यालयाचे प्राचार्य शिवाजीराव पाटील यांनी माहिति करून व प्रकल्प अधिकारी प्रा. डी. के. शिंदे यांनी माहिती करून दिली. उद्घाटनपर भाषणात मा. पंडीतराव केणे यांनी एनएसएस शिबीर आपल्या गावात संपन्न होत असल्याबद्दल आनंद व्यक्त केला. तसेच अशा शिबीरामुळे युवकात श्रमाची प्रतिष्ठा वाढण्याबरोबरच ग्रामीण लोकांचे विविध विषयांवर प्रबोधन होते ही चांगली व अत्यावश्यक बाब आहे असे सांगितले.

दहा दिवसाच्या शिबीराच्याकालावधीत स्वयंसेवकांनी ग्रामसफाई कचरा निर्मुलन, जमीन सपाटीकरण श्रीराम हायस्कूलच्या जागेत पायाखुदाई इ. एड्स व मतदार जागृती मोहिम आखण्यात आली. तसेच विविध विषयावर व्याख्यानाद्वारे वज्र जनप्रबोधन करण्यात आले ''मकर सक्रांती'' निमित्त ग्रामीण महिला व मुलींसाठी '' हळदी - कुंकू '' कार्यक्रम घेण्यात आला. या सर्वांची थोडक्यात माहिती खालील प्रमाणे -

श्रमदान कार्यक्रम :

ग्रामसफाई - एनएसएस स्वयंसेवकानी साडेतीन हजारापर्यत लोकसंख्या असलेल्या गंगापूर गावची दोन वेळा पूर्ण स्वच्छता मोहीम पार पाडली.

केरकचरा निर्मूलन :

स्वयंसेवकानी गावात साचलेल्या केरकचऱ्याचे संपूर्णपणे निर्मुलन केले. केरकचरा वाहून नेण्यासाठी एक ट्रॅक्टर व ट्रॉली दिली होती त्याद्वारे जवळजवळ अकरा ट्रेलरस केरकचरा गावाबाहेर नेऊन टाकला. यासाठी स्वयंसेवकानी सकाळी ९ ते दुपारी साडेतीन पर्यत सतत श्रमदान केले व ते काम पूर्ण केले. श्रमदानामध्ये श्रीराम हायस्कूलमधील विद्यार्थीही सहभागी झाले होते.

जमीन सपाटीकरण :

एक दिवस स्वयंसेवकांनी आनंदा कांबळे या अनुसूचित जातीमधील शेतकऱ्याच्या शेताचे सपाटीकरण ग्रामपंचायतीच्या विनंतीवरून करण्यात आले.

पाया खुदाई मोहिम :

एनएसएस स्वंयसेवकांनी सतत सहा दिवस रोज पाच तास श्रीराम हायस्कूलच्या नियोजित एक हेक्टर जागेमध्यें पायाखुदाईचे काम पार पाडले. पाया खुदाई करताना श्रीराम हायस्कूलचे विद्यार्थी -विद्यार्थिनी, युवक मंडळाचे तरूण वेळोवेळी सहभागी झाले. एकूण पाया खुदाई ८७० फूट लांब दिड फूट रूंद व साडे आकरा फुअ खोल करण्यात आली.

प्रौढ साक्षरता मोहिम -शिबीर कालावधीत एनएसएस मधील विद्यार्थ्यांनी गंगापूर गावातील ६० स्त्री पुरूषाना किमान साक्षर केले. गावात १५ ते ४५

...दरम्यान १९८ निरक्षर आहेत.

ग्राम सर्वेक्षण :

शिबीरार्थी विद्यार्थिनीनी ३५५ कुटुंबाचे सर्वेक्षण केले व विविध वस्तुनिष्ठ माहिती जमा केली. अहवालासोबत ग्रामसर्वेक्षणाचा अहवाल जोडला आहे.

जनजागृती :

परिसर स्वच्छतेचे महत्व, एड्स रोगाविषयी जाणीव मतदारांचा मतदानाचा हक्क इ. बाबत शिबीरार्थीनी जनजागृती केली आहे. एड्सबाबत पोस्टर्स लावण्यात आली आहेत.

समाजप्रबोधनपर व्याख्यानाचे आयोजन :

१) प्रा. टी. एम. पाटील	लोकसंख्येची समस्या
२) प्रा.पी. जी. कांबळे	राष्ट्रीय एकात्मता
३) प्रा. व्ही. डी. पाटील	कथाकथन
४) प्रा.आर. बी. चोपडे	पर्यावरण संरक्षण व संवर्धन
५) प्रा.डॉ. विष्णू वासमकर	ग्रामीण कथा
६) प्राचार्या लिला पाटील	स्त्रीचे समाजातील स्थान सामाजिक न्याय
७) प्रा. एस. डी. पाटील	द. मा. मिरासदार यांच्या कथांचे कथाकथन
प्रा. आनंद वारके	,,
श्री. भगवानराव शेळके	स्वंयरोजगार

...स्कृतीक कार्यक्रम

'स्वरगंगेच्या काठी' हा बहारदार सांस्कृतिक ...क्रम ग्रामस्थ, युवक व स्वयंसेवकांच्यासाठी घेण्यात ...ला यामध्ये बालगायिका कुमारी अनुराधा पंडीतराव, मि ...ओ. नदाफ यांचे गझलगायन, श्री अनंतराव कुलकर्णी, ... पोतदार, शिवराज पाटील, सतीश केंगार यांचे ...गीत, भक्तीगीत चित्रपटगीत यावर मैफील झाली यास जयंत पाटील यांनी ढालकी व तबला वादनाने साथ दिली.

''हळदी कुंकू कार्यक्रम'' :

गंगापूर गावातील महिला व मुलींसाठी ''मकर संक्रांती'' निमित्त भैरवनाथ मंदिरात हळदी कुंकू कार्यक्रम घेण्यात आला. त्यावेळी बहुसंख्य स्त्रिया उपस्थित होत्या. या कार्यक्रमास प्रा. सौ. अनुराधा पाटील, प्रा. सौ. जे. एम. पाटील तसेच एन. एस. एस. मधील विद्यार्थिनीनी मार्गदर्शन केले.

विविध गुणदर्शन कार्यक्रम :

शिबीरार्थी कलाकारांनी ग्रामस्थांसमोर रात्रीच्या वेळी नाटक, गाणी, नृत्य व संगीत असा छोटासा कार्यक्रम सादर केला त्यास ग्रामस्थाकडून उत्तम प्रतिसाद मिळाला.

समारोप :

एन. एस. एस. शिबीरार्थीना मार्गदर्शन करताना प्रमुख पाहुणे मा. आर. एस. माने संचालक, विद्यार्थी कल्याण विभाग शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर आवर्जुन उपस्थित होते. त्यानी एन. एस. एस. चे देश पातळीवरील कार्य उद्देश ग्रामीण प्रश्न व समस्या, देशातील थोर पुरूष, समाजसुधारक यांचे सविस्तर विवेचन करून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमास अध्यक्ष म्हणून मा. प्राचार्य शिवाजीराव पाटील हजर होते. तसेच एन.एस.एस प्रकल्प अधिकारी तसेच सदस्य प्रा. एस. के. सावंत प्रा. एच. डी. घायगुडे, शिबीरार्थी विद्यार्थिनी व गावातील युवक उपस्थित होते.

अखेरच्या दिवशी एन. एस. एस. शिबीरार्थीना मा. पंडीतराव केणे, सु. आ. पाटील गुरूजी, शामराव नरतवडेकर श्री ज्ञानदेव जाधव श्री लक्ष्मण कल्याणकर, श्री भिमराव किल्लेदार, मुख्याध्यापक बी. एफ. पाटील तसेच सहकारी संस्थाचे मान्यवर यांच्या उपस्थितीत शिबीरार्थीना निरोप देण्यात आला.

प्रकल्प अधिकारी
प्रा. डी. के. शिंदे

☐ ☐ ☐

सहल व पदभ्रमंती विभाग

विद्यार्थ्यांना शालेय कार्यक्रमांतर्गत व्यक्तिमत्त्व विकास करणेसाठी महाविद्यालयामध्ये अनेक उपक्रमांचे आयोजन केले जाते. सहल व पदभ्रमंती विभागामार्फत महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी सहल व पदभ्रमंती उपक्रम राबवणेत आले व निसर्गासी जवळीक साधण्याचा प्रयत्न केला.

शैक्षणिक वर्ष सन १९९४ -९५ मध्ये प्रथम सत्रात महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी पदभ्रमंती मोहीम आयोजित करण्यात आली ही मोहीम दाजीपूर ते गगनबावडा या मार्गावर आयोजित केली होती. ८० कि. मी.अंतर दोन दिवसात विद्यार्थ्यांनी दोन दिवसात पार केले. या मोहीमेत प्राचार्य, पाच प्रध्यापक व ४० विद्यार्थी सहभागी होते.

वरील उपक्रमामुळे विद्यार्थ्यांचा आत्मविश्वास वृध्दीगंत झाला. तसेच जीवनामध्ये कोणता प्रसंग उद्‌भवतो व त्यावर कशा प्रकारे मात करावी याचा अनुभव आला.

वरील उपक्रम यशस्वी होण्यासाठी प्राचार्य एस्. के. पाटील, प्रा. एन्. डी. पाटील प्रा. एस. आर पाटील, प्रा. डी. जी. दिघे, प्रा. एच. डी. धायगुडे, प्रा. कु. जे. एस. कणकबरकर व सहकारी प्राध्यापक यांचे सहकार्य लाभले.

निमंत्रक -
प्रा. डी. एन. पाटील

□ □ □

क्रीडा विभाग

महाविद्यालयाच्या क्रीडा विभागातर्फे सन १९९४-९५ या शैक्षणिक वर्षात महाविद्यालयाचे व्हॉलीबॉल, बास्केटबॉल, ॲथलेटिक्स, कुस्ती, क्रॉसकंस्टी या क्रीडा प्रकारात भाग घेतला व उत्तुंग यश संपादले.

जत जि. सांगली येथे झालेल्या आंतरविभागीय क्रॉसकंट्री स्पर्धेत -

१) संभाजी महादेव कुलकर्णी
२) संभाजी श्रीपती पाटील
३) नेताजी कृष्णा सावरतकर
४) दत्तातय सिताराम लोंढे

यानी भाग घेतला. यामध्ये संभाजी महादेव कुलकर्णी हा उपविजेता ठरला व त्यांची 'कोट्टायम' येथे झालेल्या अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ कॉसकट्री स्पर्धेसाठी निवड झाली तसेच 'ग्वाल्हेर' (म. प्रदेश) येथे झालेल्या प. विभाग आंतर विद्यापीठ बास्केटबॉल स्पर्धेसाठी संतोष नारायण ढवण याची निवड झाली.

'जयपूर ' येथे झालेल्या 'अखिल भारतीय आंतर विद्यापीठ, ॲथलेटिक्स स्पर्धेसाठी संभाजी कुलकर्णी यांची ५०००मी धावणे या प्रकारासाठी निवड झाली.

कोल्हापूर येथे पार पडलेल्या
कोल्हापूर जिल्हा
विभागीय ॲथलेटिक्स स्पर्धेत

खालील खेळाडूनी यश संपादले

१) कुलकर्णी संभाजी महादेव
५०००, १०००० मी दुसरा
२) पाटील संभाजी श्रीपती
८००, १५०० मी दुसरा

३) सावरतकर नेताजी कृष्णा

१५०० मी तिसरा

४) कु. माने सुजाता सुभाष

थाळीफेक तिसरी

सर्वाची 'मिरज' जि. सांगली येथे झालेल्या 'आंतर विभागीय स्पर्धेसाठी निवड झाली.

महाविद्यालयाचा खेळाडू संग्राम बरकाळे याची जिल्हा व्हॉलीबॉल संघात निवड झाली.

महाविद्यालयाचा 'वार्षिक क्रीडा महोत्सव' संपन्न झाला त्यामधील जनरल चॅम्पियन्स पुढीलप्रमाणे -

मुले - लोंढे दत्तात्रय सिताराम बी. ए. भाग २

मुली - माने सुजाता सुभाष बी. ए. भाग १

प्रा. एन्. डी. पाटील
शारिरीक शिक्षण संचालक

□ □ □

ग्रंथालय अहवाल

प्राचीन काळापासून आजपर्यत्न ज्ञानाचा विकास होत गेला. मानवी मनाचे जडण घडण, व वैयक्तीक परिवर्तन होऊन सुसंस्कृत मानव होण्यासाठी त्याला ग्रंथाचा आधार घ्यावा लागला. ग्रंथ होय गूरू संबोधले तर ग्रंथालये ही महाविद्यालयांत शिक्षणाचा आत्मा आहे. समृद्ध व सुसजय ग्रंथालय हे महाविद्यालयाचे भुषणच आहे एकाद्या शैक्षणिक संस्थेचा दर्जा हा ग्रंथालयावर टरतो. ग्रथ किती आहेत यापेक्षा ते काणत्या दर्जाचे आहेत यावर श्रेष्ठत्व व पतिष्ठा ठरविली जाते. उत्कृष्ठ ग्रंथ विद्यार्थ्यांच्या मनांवर चांगले संस्कार करतात स्पर्धात्मक जागतिक घडामोंडी व वाचकाची ज्ञानाची भूक भागवण्यासाठी वाचकाचे पाय आपोआपच ग्रंथालयाकडे वळतात.

आमच्या महाविद्यालयाचे ग्रंथालय हे मासिके- पुस्तक, संदर्भ ग्रंथ, कथा कादबंऱ्या , कविता संग्रह आत्मचरित्र आर्थिक, सामाजीक, धार्मीक, बौद्धिक स्वरूपाचे ग्रंथ, आणि दैनिके व मनोरंजक अशी मासिकानी समृद्ध व संपन्न आहे. आज महाविद्यालयाच्या ग्रथालयात ४८८७ पुस्तके असून जनरल पूस्तके ३०९४ तर बुक बँकीगसाठी १९९३ प्रमाणे खरेदी केली आहेत. सदर पुस्तकावर २०५४१७/- खर्च केला असून मासिकाची संख्या २० असून त्यावरली ;. २५० खर्च केला आहे या वर्षी ग्रंथ ५०,००० केला आहे पाठीमागील वर्षी ठरवलेप्रमाणे ग्रंथालयात अभ्यासीका व स्वतंत्र हॉलची व्यवस्था केली आहे. वेळेचे कोणतेही बंधन न घालता दररोज देवघेव सूरू आसते विद्यार्थी प्राध्यापक व कर्नयारी प्रती एकूण ६०० सभासद ग्रंथालयाचा मोलाचा फायदा घेतात.

ग्रंथालयाच्या यशापाठीमागे आमच्या संस्थेचे अध्यक्ष, सेक्रेटरी व महाविद्यालयाचे प्राचार्य यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले, तसेच डॉ. प्रा. गायकवाड प्रा. जाधव व कोमेजवार हे ग्रथांलयात कमीटी सदस्य नेहमी सक्रीय असतात.

ग्रंथपाल
श्री. ए. टी. वागरे

□ □ □

वादविवाद विभाग

स्वातंत्र्यदिनानिमित्त घेण्यात आलेल्या वादविवाद स्पर्धेत आमच्या विद्यार्थ्यांनी उसत्फूर्त सहभाग घेतला. वादविवाद स्पर्धेसाठी विषय होता '' खरोखरच आम्ही घडलो आहंत ? या स्पर्धेमध्ये प्रथम क्रमांक प्रसाद [illegible], द्वितीय क्रमांक दत्तात्रय जाधव व तृतीय क्रमांक कु. जयश्री पोतदार व कु. सुवर्णा गंगापूरे यांना विभागून देण्यात आला.

तसंच मुरगूड येथे दिनांक २२,२३ व २४ आक्टोबर १९९४ रोजी घेण्यात आलेल्या स्व. सौ. सुलोचनादेवी पाटील राज्यस्तरीय वक्तृत्व व वादविवाद स्पर्धेत महाविद्यालयातील संतोष पाटील कु. जयश्री पोतदार व दत्तात्रय जाधव यांनी उल्लेखनीय यश संपादन केले. याबरोबरच भुदरगड नागरी सह. पत संस्था व भुदरगड शिक्षण संस्था, गारगोटी आयोजित वक्तृत्व स्पर्धेत आणि कोल्हापूर येथे झालेल्या कथाकथन स्पर्धेत दत्तात्रय जाधव व संतोष पाटील यांनी महाविद्यालयाचे नांव उचावले विद्यापीठ पातळीवरही आमचे विद्यार्थी चमकतात.

या यशात महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. एस्. के. पाटील, शिक्षण संस्थातील माझे सहकारी यांचे चांगले मार्गदशंन व सहकार्य लाभले.

निमंत्रक

प्रा. एस. डी. पाटील

□ □ □

शिस्त कमिटी

सन १९९४-९५ या कालावधीत खालील प्राध्यापकांची कमिटी कार्यरत होती. महाविद्यालयामध्ये विविध व गुणगारव समारंभाच्या वेळी कमिटीने कार्यक्रम व्यवस्थितत पार पाडणेस मदत केली तसेच संपूर्ण नियमीचे पालन केले.

या कामी प्राचार्य, प्रा. एन. डी. पाटील, प्रा. एच. डी. धायगुडे, व प्रा. एल. एस. करपे यांचे सहकार्य लाभले.

निमंत्रक

प्रा. आर. बी. चोपडे

□ □ □

कार्यक्रम समीती

सन १९९४-९५ च्या शैक्षणिक वर्षामध्ये समितीने खाली नमूद केलेले कार्यक्रम व्यवस्थितपणे पार पाडले.

१) कु. शोभाजी मधाळे

आय ए. एस. टॉपर आत्मकथन

२) कु. तितिक्षा तेंडूलकर

स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शन चर्चासत्र

३) श्री अनंत दीक्षित

सकाळ, संपादक

जीवन कसे जगावे ?

४) गुणगौरव समारंभाच्या वेळी

डॉ. आनंद यादव, मराठी विभाग प्रमुख, पुणे विद्यापीठ यांचे मार्गदर्शन लाभले.

५) विशेष समारंभ

बी. ए. भाग ३ व बी. एस्सी भाग ३ विद्यार्थ्याचा निरोप समारंभ.या सर्व कार्यमांस प्राचार्याचे बहुमोल मार्गदर्शन लाभले.

निमंत्रक

प्रा. आर. बी. चोपडे

□ □ □

नेचर क्लब

निसर्ग संवर्धन व निसर्ग सान्निध्याची आवड ...पासण्याच्या उद्देशाने दूधसाखर महाविद्यालयामध्ये ...र क्लब सुरु करण्यात आला आहे.

नेचर क्लब तर्फे २० ऑगस्ट १९९४ रोजी ...काक, गोडमीन भलकी, हिडकल डॅम येथे प्राध्यापकांची ...हल आयोजित करण्यात आली. गोकाक व गोडाचिनमलकी येथील निसर्गरम्य धबधबे व हिडकल डॅमचा प्रचंड जलविस्तार पाहून प्राध्यापक वर्गाने मनमुराद निसर्ग सान्निध्याचा आनंद लुटला.

निमंत्रक

डॉ. एस. जी. गायकवाड

□ □ □

महाविद्यालय परिसर विकास व वनस्पतीशास्त्र उद्यान समिती

महाविद्यालयाचा परिसर सुशोभित करण्याकरिता चालू वर्षी महाविद्यालयाच्या सभोवती निरनिराळ्या वृक्षांची रोपे लावण्यात आली. त्यात प्रामुख्याने निलागिरी, ऑस्ट्रेलियन बाभूळ, अशोक, सुरु इत्यादी झाडांचा समावेश होता. मा. प्राचार्यांच्या प्रोत्साहनामुळे विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यानी उत्साहाने अनेक वेळा टप्प्याटप्याने, वृक्षारोपणाची जोरदार मोहीम पावसाळा पूर्ण होईपर्यंत राबविली.

वनस्पतीशास्त्र अभ्यासासाठी आवश्यक असणारी निरनिराळी झाडे कुंड्यामध्ये लावून वाढवण्यात आली. वृक्ष संरक्षणाची कायमची परिणामकारक योजना झाल्यानंतर वनस्पतीशास्त्र उद्यान व परिसर सुशोभित करण्यासाठी अजूनही यशस्वी रितीने झाडे लावली जातील.

निमंत्रक -

प्रा. डॉ. एस. जी गायकवाड

□ □ □

प्रसिद्धी विभाग

आमच्या दूधसाखर महाविद्यालयातील चालू शैक्षणिक वर्षी अनेक उपक्रम आयोजित करण्यात आलेले होते. त्या उपक्रमांना महाविद्यालयातील प्रसिद्धी विभागातर्फे दै. पुढारी, दै. सकाळ ,दै. तरूण भारत, महाराष्ट्र टाइम्स इ. वृत्तपत्रांमधून प्रसिद्धी देण्यात आलेली आहे. महाविद्यालयातील आयोजित केलेल्या उपक्रमांना प्रसिद्धी देणे हे या विभागाचे प्रमुख उद्दिष्ट आहे.

चालू शैक्षणिक वर्षी राबवण्यात आलेल्या उपक्रमांत अनेक व्याख्याने निबंधस्पर्धा, वादविवाद स्पर्धा, क्वीझ, स्पर्धापरीक्षा, चर्चासत्र शैक्षणिक सहली, पदभ्रमंती, गुणगौरव, निरोप समारंभ असे विविध कार्यक्रम घेण्यात आले या सर्व कार्यक्रमांना परिसरात प्रसिद्ध होणाऱ्या वृत्तपत्रामधून प्रसिद्धी देण्यात आलेली आहे.

सदरच्या उपक्रमाना प्रसिद्धी देण्यासाठी बिद्री परिसरातील वार्ताहर पत्रकार श्री. जीवन सांळोखे शिवाजीपाटील, चंद्रकांत पाटील, भैरवनाथ डवरी, अरूणराव सोनाळकर या सर्वांचे मोलाचे सहकार्य लाभले

तसचे महाविद्यालयातील प्रसिध्दी विभागाचे सदस्य प्रा. आनंद वारके यांचे अत्यंत मोलाचे सहकार्य लाभले.

निमंत्रक

प्रा. अशोक जानवे

□ □ □

विज्ञान मंडळ

आजच्या वैज्ञानिक युगात महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना वैज्ञानिक घडामोडी व त्याचा वर्तमानाशी असणारा संबध थोडा फार माहिती असणे आवश्यक असते. या अनुषंगाने त्या क्षेत्रातील काही मान्यवरांची व्याख्यान आयोजित करून कमिटीने विद्या कमिटी एक पर्वणीच खुली केली.

शैक्षणिक १९९४ -९५ या शैक्षणिक वर्षात न्यू कॉलेज, कोल्हापूर येथील पदार्थाविज्ञानाचे डॉ. पी. के. पाटील यांना खगोल शास्त्रावर व्याख्यान देण्यासाठी पाचारण करण्यात आले होते. ह्या व्याख्यानाच्यावेळी काही स्लाईड्स ही दाखवण्यात आल्या वरील व्याख्यानास दोन्हीशाखाकडील विद्यार्थ्यानी भरपूर प्रतिसाद दिला. त्यानंतर मोठया उद्‌बोधक प्रश्नउत्तरांचा छोटासा कार्यक्रम पार पडला.

या कमिटीने वेळोवेळी शास्त्रीय लेख भित्तीपत्रके विद्यार्थ्याकडून तयार करवून महाविद्यालयातील वाचकाकरीता खुली केली. सदर लेखांकरीता आवश्यक असणारी नियत कालिके व मासिके या महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयातून उपलब्ध करून देण्यास या कमिटीचे परिश्रम आहेत. वाढत्या मागणीचा सहानुभूतिपूर्वक विचार करून मा. प्राचार्य व ग्रंथापालानी खालील मासिके उपलब्ध करून दिली.

1) Physics Education
2) Chemiistry Education
3) Biology Education
4) Mathematics Education
5) Science of Science
6) Electronics For you

या कमिटीसमोर काही उपक्रम पुढील प्रमाणे अ सून ते पूर्ण करण्यासाठी कमिटी प्रयत्नशील आहे.

१) मराठी विज्ञान परिषदेचे काही वार्षिक कार्यक्रम महाविद्यालयाच्या व संस्थेच्या सहकार्याने आयोजित करणे.

२) काही राष्ट्रीय प्रयोगशाळातून उपलब्ध साहीत्य व सोयी प्राप्त करून महाविद्यालयात शास्त्रीय उपक्रम राबविले.

या कमिटीच्या यशस्वी वाटचालीसाठी ही कमिटी मा. प्राचार्य, प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष सतत सहकार्य देणारे सहकारी यांचा आभारी आहे.

निमंत्रक
प्रा. एस. एन. कुळकर्णी

□□□

स्टाफ सेक्रेटरी अहवाल

कला शाखेकडील स्टाफ सेक्रेटरी म्हणून काम पाहात असतांना सर्व प्राध्यापकांचे पूर्ण सहकार्य मिळाले प्राध्यापकांच्या अडीअडचणी मा. प्राचार्य यांचेकडे मांडून त्या सोडवण्याची संधी मिळाल्याबद्दल सर्वाचा आभारी आहे.

प्रा. एस. आर. पाटील

□□□

स्पर्धा परीक्षा कमिटी

महाविद्यालयातील ही कमिटी मागील वर्षापासून कार्यरत असून या कमिटी समोर ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यासाठी 'स्पर्धा परीक्षा तयारी' हे उद्दीष्ट आहे.

वरील उद्दीष्ट डोळयांसमोर ठेवून या कमिटीने सन १९९४ - ९५ या शैक्षणिक वर्षात खालील उपक्रम यशस्वीरित्या हाताळले.

१) वारंवार होणाऱ्या चर्चा व संबधित व्याख्याने यांनी जागृत झालेला मोठा विद्यार्थीवर्ग महाविद्यालयात मार्गदर्शन वर्गाकरीता उपस्थित रहात होता. सदरच्या वर्गाकरिता महाविद्यालयातील अनेक प्राध्यापकांनी आपल्या विषयानुषंगाने दर मंगळवारी व शुक्रवारी ही व्याख्याने आयोजित केली होती. यामध्ये प्रानुख्याने प्रा. सी. वाय. जाधव, प्रा. आनंद वारके, प्रा. चोपडे व प्रा. टाकळे यांचा विशेष सहभाग होता.

२) याशिवाय वेळोवेळी होणाऱ्या विविध क्षेत्रातील परीक्षासाठी अर्ज भरून घेण्याचे काम या कमिटीद्वारे केले गेले. विशेष करून नमूद करण्यासारखी गोष्ट की या महाविद्यालयातून उत्तीर्ण होऊन गेलेल्या विद्यार्थ्यासाठीही ही कमिटी कार्यरत होती.

३) या परीक्षा तयारी अनुषंगाने महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयामधून सध्या अनेक मासिके नियतकालीके व उपयुक्त पुस्तके उपलब्ध आहेत. याकरीता मा. प्राचार्य ग्रंथपाल यांचे संयुक्त सहकार्य लाभले.

४) विद्यार्थ्याच्या या क्षेत्रातील रस जागृत राहण्याकरींता या कमिटीतील प्रा. सी. वाय्. जाधव, प्रा. साळोखे व प्रा. एस्. एन्. कुलकर्णी यांनी Quiz आयोजित करून विद्यार्थ्याचा प्रचंड प्रतिसाद मिळवला.

६) या कमिटीद्वारे काही तज्ञ व काही उत्तीर्ण विद्यार्थी (विवेकानंद महाविद्यालय, स्पर्धा परिक्षा केंद्र) यांची व्याख्याने आयोजित केली. या व्याख्यानामुळे खुली चर्चा व शंकानिरसन होत असल्याने विद्यार्थी प्रचंड उपस्थितीत प्रतिसाद देत असत.

अशा प्रकारे सन १९९४ -९५ हे शैक्षणिक वर्ष कार्यक्रम चर्चासत्रे, Quiz इ. कमिटीच्या उपक्रमाने गडबडीचे गेले.

निमंत्रक -
प्रा. मानसिंग टाकळे

□ □ □

सांस्कृतिक विभाग

दरवर्षीप्रमाणे शुक्रवार दि. १६ आणि शनिवार दि. १७ डिसेंबर १९९४ या दोन दिवशी महाविद्यालयाच ' गुणगौरव समारंभ ' संपन्न झाला.

वर्षभराच्या अभ्यासातून थोडा विरंगूळा मिळावा, विद्यार्थ्याच्या अंगी लुप्त असणाऱ्या कलागुणांचा अविष्कार नी विकास व्हावा आणि विद्यार्थ्यांना स्वअभिव्यक्तिसाती छोटेसे व्यासपिठ अपलब्ध व्हावा आणि विद्यार्थ्यांना सांस्कृतिक विभागातर्फे या दोन दिवशी विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते.

पहिल्या दिवशी म्हणजे शुक्रवार दि. १६ डिसेंबर रोजी सकाळच्या प्रारंभ सत्रात महाविद्यालयाच्या विद्यार्थी विद्यार्थिनींनी ' फनी (गेम्स ' कार्यक्रमाअंतर्गत अनेक मजेशीर खेळांचा मनसोक्त आनंद लुटला. या फनी गेम्सचे संयोजन प्रा. एस. के. सावंत आणि प्रा. डी. एन. पाटील यांनी केले.

याच दिवशी दुपारच्या सत्रात महाविद्यालयातील गुणी कलाकारांनी विविध गुणदर्शनाचा अत्यंत बहारदार आणि सुरेल कार्यक्रम सादर केला हा कार्यक्रम यशस्वीपणे पार पाडण्यासाठी प्रा. ए. जे. वारके. प्रा. आर. बी. चोपडे प्रा. सौ. ए. ए. पाटील प्रा. एस. जी. खानापुरे प्रा. सौ. जे. एम. पाटील यांचे अत्यंत मोलाचे मार्गदर्शन आणि सहकार्य लाभले.

दुसऱ्या दिवशी सकाळी अत्यंत विद्यार्थी- प्रिय अशा ' फिशपॉंडस ' (साधे व संगीत) कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या करमणूकीबरोबरच व्यावहारीक जगातील स्पर्धेत उतरून यशस्वी होण्यासाठी अत्यंत आवश्यक असलेल्या सामान्य ज्ञानाची एक चाचणीही (क्विझ स्पर्धा) आयोजिण्यात आली होती. या कार्यक्रमास सहभागी विद्यार्थ्यांसह इतर उपस्थित प्रेक्षकांनीही उदंड प्रतिसाद दिला.

शेवटच्या सत्रामध्ये वर्षभर झालेल्या विवीध स्पर्धातील विजेत्यांची पाठ थोपटण्यासाठी बक्षीस वितरण प्रमुख पाहुणे प्रसिद्ध मराठी साहित्यिक मा. डॉ. आनंद यादव यांचे हस्ते करण्यात आले. आजच्या परिस्थितीला अत्यंत समोयोचित अशा त्यांच्या मार्गदर्शनाने आमचा विद्यार्थी अत्यंत विचारीपणाने पुढची पावले टाकेल असा आम्हास विश्वास वाटतो.

अशा रितीने अंत्यंत खेळीमेळीच्या उत्साहाच्या आणि एकोप्याच्या भावनेने पार पडलेला हा आनंद सोहळा अंत्यत अविस्मरणीय ठरला. या संपूर्ण कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी आमचे सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचापरी आणि सर्व विद्यार्थी वर्गाचे अंत्यंत मोलाचे सहकार्य लाभले. धन्यवाद !

निमंत्रक
प्रा. सी. वाय. जाधव

माझे सहकारी प्राध्यापक

१) प्रा. एन. डी. पाटील

सन १९९४ -९५ या शैक्षणिक वर्षात शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर बास्केटबॉल निवडसमितीवर (मुले व मुली) निमंत्रक म्हणून नियुक्ती व ग्वाल्हेर (म. प्रदेश) येथे पार पडलेल्या प. विभागिय आंतर विद्यापीठ बास्केट बॉल स्पर्धेसाठी विद्यापीठ संघाचे संघ व्यवस्थापक म्हणून नियुक्ती.

२) प्रा. डी. एन. पाटील

गोवा विद्यापीठामध्ये दिनांक ११/१/ ९५ ते ७/२२९५ काळात संपन्न झालेल्या ३४ व्या Orientation Course मध्ये सहभाग.

३) प्रा. डी. जी. दिघे

शिवाजी विद्यापीठ ' हिंदी विभाग ' कोल्हापूर येथे दिनांक २३, २४, फेब्रुवारी १९९५ रोजी संपन्न झालेल्या हिंदी प्राध्यापक परिषदेमध्ये सहभाग. तसेच ॲकॅडमीक स्टाफ कॉलेज, गोवा येथे दिनांक ११/१/९५ ते ७/२/९५ काळात ३४ व्या ओरियंटेशन कोर्समध्ये सहभाग.

४) प्रा. एस. आर. पाटील

२२, २३ ऑक्टो. १९९४ काळात कोल्हापूर येथे ' राज्यपातळीवरील तिसऱ्या इतिहास परिषदेमध्ये सहभाग. तसेच दि. २६, २७, २८ फेब्रु. ९५ रोजी ' मिरज येथे 'शिवाजी विद्यापीठ, इतिहास प्राध्यापक परिषदेमध्ये सहभाग. गोवा विद्यापीठात संपन्न झालेल्या ' ३१ व्या ' Orientation Course मध्ये सहभाग.

५) प्रा. एस. एस. पाटील

गोवा येथे '३३ व्या ' Orientation Course मध्ये सहभागी. Metabilic changes induced by Bionic Stress in suger cane var. co 7527 हा शोधनिबंध 'Adacvances in plant Scienecs ' या आंतराष्ट्रीय जनरलमध्ये प्रसिद्ध झाला.

६) प्रा. आनंद व ारके

गोवा विद्यापीठात संपन्न झालेल्या ब ३१ व्या 'Orientation Course मध्ये सहभाग व महाराष्ट्र शासनाने घेतलेल्या ' राज्य पात्रता परीक्षेमध्ये (SET) उत्तीर्ण.

७) प्रा. सी. वाय. जाधव

गोवा विद्यापीझात संपन्न झालेल्या ' ३३ व्या ' Orientation Course मध्ये सहभागी.

८) प्रा. सौ. ए. ए. पाटील

दि. २२ व २३ ऑक्टों. १९९४ रोजी, ' राज्यपापातळीवरील इतिहास परिषदेमध्ये सहभागी.

९) प्रा. एल. एस. करपे

' सातारा येथे झालेल्या ' शिवाजी विद्यापीठ अर्थशास्त्र परिषदेमध्ये सहभाग तसेच ' शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर येथे गोवा विद्यापीठात संपन्न झालेल्या ' ३१ व्या ' Orientation Course मध्ये सहभागी.

१०) प्रा. डी. के. शिंदे

गोवा येथे संपन्न झालेल्या ' ३३ व्या ' Orientation Course मध्ये सहभागी

प्रा. दत्तात्रय पाटील
संपादक, वार्षिक अंक

□ □ □

PHYSICS

Prof. H. D. Dhayagude
M. Sc.

Prof. S. N. Kulakarni
M. Sc.

Prof. M. V. Takale
M. Sc.

Prof. S. M. Mane
M. Sc.

CHEMISTRY

Prof. S. N. Zende
M. Sc.

Prof. R. B. Chopade
M. Sc

Prof. S. K. Savant
M. Sc

Prof. S. G. Khanapure
M. Sc

Prof. A. S. Bagawan
M. Sc

ZOOLOGY

Prof. R. S. Patil
M. Sc.

STATISTICS

Prof. Y. S. Patil
M. Sc

MATHAMATCS

Prof. D. D. Komejwar
M. Sc

PHYSICAL DIRECTOR

Prof. N. D. Patil
B. A. M. P. Ed.

OUR NON - TEACHING STAFF

LIBRARIAN

Mr. A. T. Wagare
M. A. B. Lib. Sc.

CLERK

Mr. P. V. Patil
M. Com.

Mr. R. H. Kankal
B. Com.

Mr. M. K. Bhoite
B. Com.

Mr. V. S. Abitakar
B. A.

Mr. R. M. Desai
B. A.

LAB. ASSISTANT

Mr. S. K. Patil

LAB. ATTENDANT

Mr. V. D. Talekar
Mr. B. S. Sutar
Mr. R. P. Alavekar
Mr. A. M. Ghungare - Patil

LIBRARY ATTENDANT

Mr. N. S. Warake
Mr. S. T. Joshi

PEON

Mr. N. V. Patil
Mr. A. B. Hawaldar

॥ विद्या परम् भूषणम् ॥

श्री दूधसाखर शिक्षण प्रसारक मंडळ, बिद्री (मौनीनगर)

तालुका - कागल, जिल्हा - कोल्हापूर

परिसराच्या आर्थिक उन्नतीबरोबरच शैक्षणिक विकास व प्रगती साधावी
या उदात हेतूने कार्यरत असलेल्या आमच्या शैक्षणिक शाखा

दूधसाखर वरिष्ठ महाविद्यालय

(कला, विज्ञान,)

दूधसाखर माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विद्यालय

(कला, विज्ञान, वाणिज्य व व्यावसायिक)

दूधसाखर सैनिक शाळा प्रवेश तयारी वर्ग

दूखसाखर विद्यानिकेतन

(प्राथमिक विभाग)

❖ ठळक वैशिष्ट्ये ❖

सर्वच शैक्षणिक शाखांसाठी भव्य व सुसज्ज इमारती

उच्च गुणवत्ताप्राप्त शिक्षक वर्ग

शिक्षण, कला क्रीडा व संस्कार यासाठी वैयक्तिक व विशेष लक्ष

अद्यावत व सुसज्ज ग्रंथालय, प्रयोगशाळा, क्रिडांगण व अभ्यासिकेची स्वतंत्र सोय.

शांत व निसर्गरम्य परिसर.

मा. के. डी. गोसावी	मा. प्र. वि. पाटील	मा. दिनकररावजी जाधव
जनरल सेक्रेटरी	उपाध्यक्ष	अध्यक्ष

श्री. दूधगंगा वेदगंगा सहकारी साखर कारखाना लि., बिद्री (मौनीनगर)

तालुका - कागल, जिल्हा - कोल्हापूर

तार : दूधसाखर बिद्री
२१५७८ कोल्हापूर ऑफिस

फोन : ४९२२ ते ४९२६ बिद्री एक्स्चेंज

दू धगंगेच्या काठावरती
ध वलक्रांती सह-शिक्षणाची
गं गोत्री, वाहे
गा वागावातूनी
वे दगंगेच्या पुनित स्पर्शाने
द ऱ्याखोऱ्यातूनी
गं गा सहकाराची !
गा था ही नवनिर्मितीची-
स मर्थ मौनींच्या आशिर्वादाने
ह रित क्राती फुलू लागली
का मधेनू प्रसन्न झाली अन्
री ते संसार सजले
सा रे अनंदात न्हाले
ख रोखर
र यतेच्या आकांक्षेने
का ळम्मावाडी साकारली,
र णरणत्या माळावरती
खा ण ही संस्काराची
ना व तिचे '' दूधसाखर '' !!

मा. कृ. द. गोसावी
प्र. कार्यकारी संचालक

मा. प्र. वि. पाटील
उपाध्यक्ष

मा. दिनकरराव जाधव
अध्यक्ष

संचालक मंडळ

मा. वि. कृ. मोरे
मा. नं. बा. सुर्यवंशी
मा. बा. ब. पाटील
मा. मा. गो. फराकटे
मा. ज्ञा. गुं. फराकटे
मा. सु. द. सुर्यवेशी

मा. रा. दौ. पाटील
मा. कृ. प. पाटील
मा. र. ग. पाटील
मा. म. की. बारदेस्कर
मा. ना. कों. चौगले
मा. के. गो. नांदेकर

मा. चं. जो. वाडेकर
मा. वि. द. कांबळे
मा. सौ. वि. अ. चव्हाण
मा. सौ. मा. पां. पाटील
मा. बी. एस. पाटील
कामगार प्रतिनिधी
मा. वाय. एस. पाटील
कामगार प्रतिनीधी